DE DELAVSKA ENOTNOST

21. APRILA 1973 – ŠT. 15 – L. XXX

FOTO VEST

Popit v sindikatih

LJUBLJANA, 19. – Danes je bil v domu sindikatov v Ljubljani pogovor, ki so se ga udeležili predsednik CK ZKS France Popit, člani predsedstva republiškega sveta ZSS in predsedniki republiških odborov sindikatov posameznih dejavnosti. Obravnavali so uresničevanje ustavnih dopolnil in naloge sindikatov pri izpopolnjevanju njihove organiziranosti, problematiko graditve delavskih stanovanj, vprašanja samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, življenjske stroške in drugo.

R B

OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE

VIII. kongres prihodnje leto

LJUBLJANA, 20. aprila – Upoštevaje sklep sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, po katerem naj bi bili razen zveznega preloženi tudi kongresi Zveze sindikatov po republikah, je RS ZSS na današnji plenarni seji sklenil, da se VIII. kongres Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil sklican za 17. in 18. maj letos, preloži na leto 1974.

Po sklepu te seje in na podlagi 30. člena statuta Zveze sindikatov Slovenije pa sklicuje republiški svet IV. konferenco Zveze sindikatov Slovenije, ki bo 18. junija letos v Ljubljani. Konferenco sestavljajo delegati, ki so bili izvoljeni za VIII. kongres ZSS in člani republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ter člani njegovega nadzornega odbora.

Po predlogu dnevnega reda konference, ki ga je plenum RS ZSS potrdil, naj bi v najvažnejših točkah dnevnega reda obravnavali in sprejeli akcijski program izvajanja aktualnih družbenopolitičnih nalog sindikatov in pa politične osnove bodoče sindikalne organiziranosti.

Zavoljo zaključka redakcije bomo o ostalih točkah dnevnega reda današnje plenarne seje RS ZSS poročali prihodnjič. –mG

OBČINSKI SINDIKALNI SVET NOVA GORICA

vabi na

PRVOMAJSKO SREČANJE 1. MAJA 1973. LETA OB 14. URI V OPATJEM SELU NA KRASU

Na srečanju bo govoril JOŽE GLOBAČNIK, podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

V kulturnem programu bodo sodelovali godba na pihala, pevski zbori, recitatorji, v zabavnem programu pa ansambel Mihe Dovžana s humoristom in pevci.

Mercator 461 PRODAJALN

PREDSEDSTVO REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SLOVENIJE PREDLAGA:

Začeti postopek za revalorizacijo kalkulativnih osebnih dohodkov

Predsedstvo RO Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je sredi minulega tedna obravnavalo osnutek družbenega dogovora o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, ter osnutek zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in delitev osebnih dohodkov. Osnutka obeh dokumentov je z nekaterimi vsebinskimi pripombami tudi podprlo.

Zavoljo poraslih življenjskih stroškov v zadnjem obdobju pa je predsedstvo sklenilo predlagati RS ZSS, naj takoj začne postopek za valorizacijo kalkulativnih osebnih dohodkov.

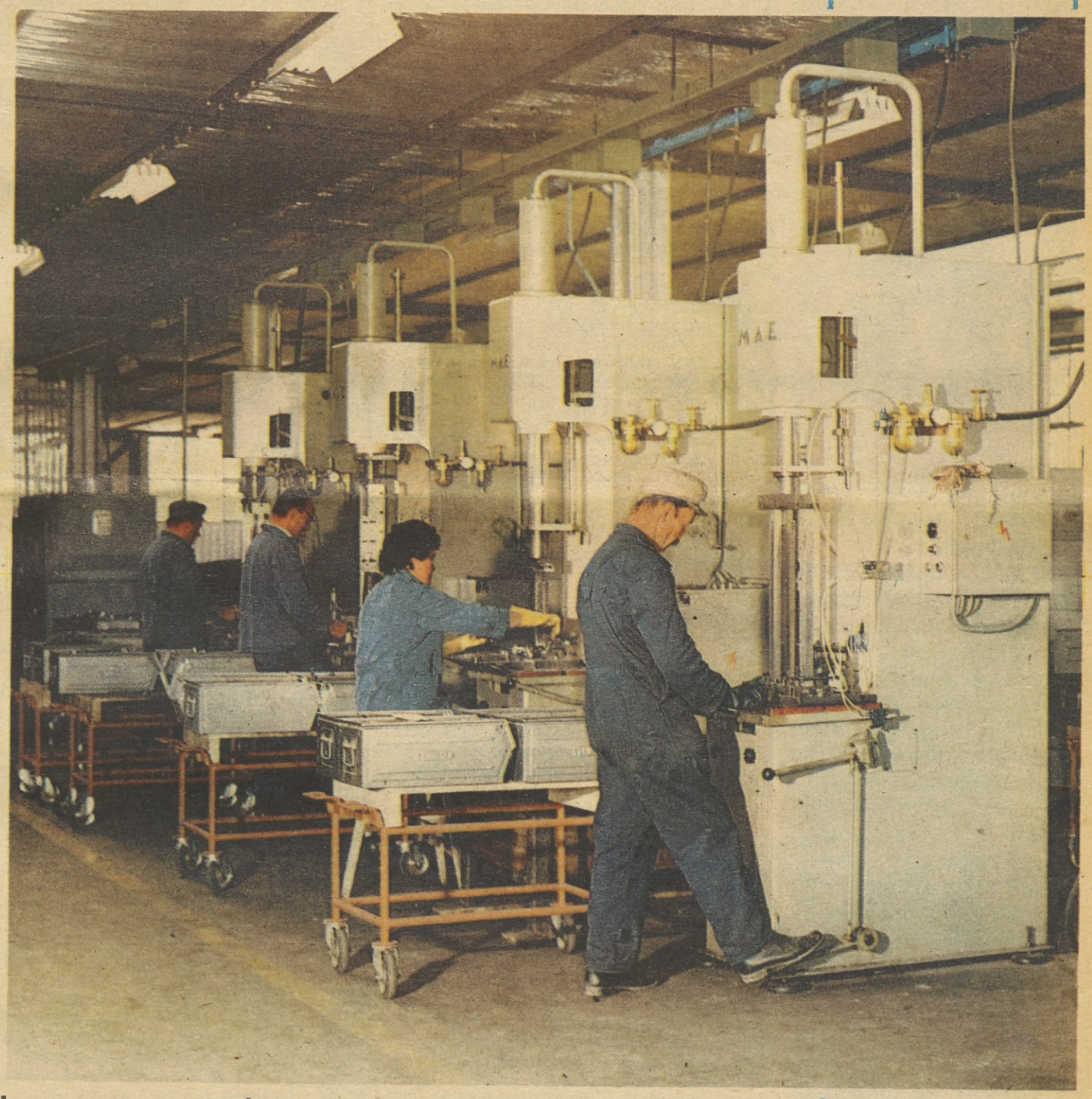

Še pred leti je spominjala Kovaška industrija Zreče bolj na veliko obrtno podjetje kot na sodobno tovarno ročnega orodja. Potem pa so se delavci odločili za gradnjo nove tovarne, ki jim danes omogoča produktivnost in kvaliteto izdelkov na najvišji evropski ravni. Sodobna organizacija dela in najnovejši tehnološki postopki so med drugim narekovali tudi prečiščenje proizvodnega programa in znatno povečanje serij, s čimer je uspelo kolektivu v precejšnji meri znižati proizvodne stroške. – A. Ul.

Fla·Vor·Aid

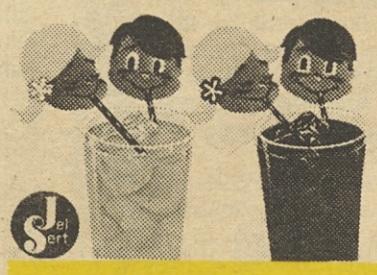

Prašek za pripravo umetne brezalkoholne pijače okusi: limona, pomaranča, jagoda, malina, češnja Prehrambena industrija Portorož

Jelšert

Prega

pravi naslov za denarne zadeve

ljubljanska banka

STE ŽE PODPISALI PRISTOPNO IZJAVO DOGOVORA O DELAVSKI ENOTNOSTI?

VSEM PODPISNIKOM DOGOVORA ZAGOTAVLJAMO PRI OBJAVI RAZPISOV

50% POPUST

DELEGATI GOVORE

LADISLAV BAJDA:

Poskrbeti moramo, da bo osnovnošolsko izobraževanje otrok in odraslih dejansko brezplačno; bolj moramo skrbeti tudi za idejno in družbenopolitično izobraževanje delovnih ljudi. To pomeni osnovo, da bi dejansko lahko govorili o človeški in samoupravljalski osveščenosti naših delavcev.

IDA PURNAT:

Bočna je sorazmerno majhen kraj, vendar imamo kulturno prosvetno življenje bolj razgibano kot številčno močnejši sosedje. Po vsej dolini je na dobrem glasu pevski zbor, pa tudi mladinskih plesov nas ni treba biti sram, čeprav bi lahko bili pogostejši.

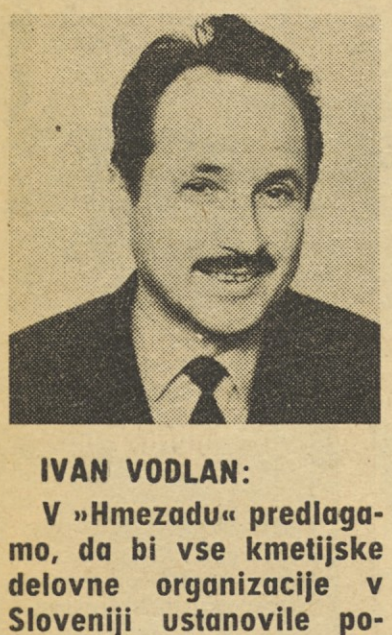

IVAN VODLAN:

V »Hmezadu« predlagamo, da bi vse kmetijske delovne organizacije v Sloveniji ustanovile posebne solidarnostne sklade in s temi sredstvi pomagale predvsem tistim kmetijskim delavcem, ki jim bodo morale preskrbeti lažja delovna mesta. Iz sklada naj bi dobili ti delavci v obliki posebnega dodatka toliko, kot so znašali njihovi poprečni mesečni dohodki na prejšnjih delovnih mestih.

Znanje je najboljše orožje

Med delegati VIII. kongresa ZSS bomo srečali tudi Ladislava Bajdo iz tovarne usnjarskih in čevljarskih strojev KOSTROJ v Slovenskih Konjicah. Ob zadnjih volitvah je odložil že tretji mandat predsednika osnovne sindikalne organizacije v svojem kolektivu, v katerem je bil – po eno mandatno dobo – tudi predsednik upravnega odbora in podpredsednik delavskega sveta podjetja. Zdaj pa ima, razen delovnih dolžnosti seveda, le dve, nikakor ne lahki funkciji: je član predsedstva občinskega sindikalnega sveta in član komisije za ugotavljanje izvora premoženja občanov.

„Kaj pričakujete od kongresa? "

„Čeprav so osnutki kongresnih dokumentov nastajali v precej drugačnem času, kot je sedanji, po mojem ni pričakovati, da bi se bistveno spremenila vsebinska usmeritev aktivnosti sindikatov. Mislim in želim pa, da bi sedanji čas, če tako rečem, pripomogel k temu, da bi v naši družbi hitreje razreševali vprašanja, ki tako ali drugače prizadevajo delovne ljudi in so zelo lepo definirana ter našteta v dokumentu o nalogah in ciljih družbeno-političnega delovanja sindikatov."

„Lepo povedano, vendar: na kaj s tem predvsem mislite? "

„Na marsikaj, omenil pa bi le dvoje, pri čemer bi se sindikat nedvomno moral bolj uveljavljati. Prvič mislim na njegovo vlogo pri osveščanju in vsestranskem izobraževanju delovnih ljudi, drugič pa na skrb za socialno varnost delavcev."

„Kako si konkretno zamišljate aktivnost sindikatov, da bi predvsem bolj učinkovito skrbeli za vsestransko izobraževanje in s tem za človekovo in samoupravno osveščanje delovnih ljudi? "

„Menim, da bi bilo potrebno ustvarjati vzdušje in možnosti za to, da bi se poleg strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja zaposlenih krepilo tudi idejno in družbeno-politično izobraževanje. Kako naj bi to dosegli, sicer ne vem. Trdim pa, da vse dotlej, dokler si med našimi ljudmi ne bo pridobilo domovinske pravice spoznanje, da morajo poznati tudi idejno-politično in ekonomski bistvo problemov, s katerimi se srečujejo pri svojem delu, pač ne bomo mogli trditi, da so naši ljudje tako osveščeni, da sami predlagajo in zahtevajo ukrepe, katerih zasnove se zdaj oblikujejo v vodilnih družbeno-političnih strukturah. Prepričan namreč sem da se, denimo, uveljavljanje ustavnih dopolnil ne bi tako zatikalo, če bi delavci dejansko vedeli, za kaj gre. Mislim pa, da ob vsem govorjenju in ob vseh sestankih tega še vedno ne vedo, ker jim manjka že osnovnega znanja, da o vsem drugem sploh ne govorim. Torej je treba doseči, da bi najprej osnovnošolsko izobraževanje – tudi odraslih in ne le šolarjev – postalo dejansko brezplačno, kot je to določeno z ustavo, ob tem pa je treba, kot sem že rekel, ustvarjati možnosti za najširši razmah družbeno-političnega izobraževanja. Vseh dolžnosti in nalog s tega področja seveda ne morejo sindikati tudi ne bi mogli prevzeti nase; kot najbolj množična organizacija delavcev pa gotovo lahko pripomorejo, da bo prihodnji razvoj tekel v tej smeri."

„Omenili ste tudi socialno varnost zaposlenih. S tem pojmom razumemo marsikaj. Najvažnješe za vas je? "

„Vsekakor urejene stanovanjske zadeve in primerno visoki osebni dohodki. O stanovanjski problematiki bi rekel, da smo jo v naši občini doslej reševali predvsem z gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš in da zdaj začenjamo z intenzivnejšo gradnjo najemnih stanovanj. V dveh stanovanjskih blokih v Zrečah bomo pridobili 40 stanovanj za delavce z nizkimi dohodki. Pripravljamo pa se na podobno gradnjo tudi v Slovenskih Konjicah. Začeli torej smo, kar samo po sebi veliko pomeni. Glede na potrebe pa bomo morali storiti še več.

O osebnih dohodkih pa je moje mnenje, da se veliko preveč pogovarjamo o primerni višini najnižjega osebnega dohodak, skratka o tem, ali je dovolj 1000 din kot minimalni zaslužek ali pa bi moralo biti 1200, 1300 din ali več. Bolj kot to se mi zdi pomembno, koliko ljudi mora živeti od take delavske plače, če tako rečem. Zavzemam se torej za močnejše upoštevanje socialnih kriterijev pri določanju najnižjih in sploh vseh osebnih dohodkov. Upam, da bo kongres tudi o tem povedal svoje mnenje."

Vprašali smo jo, kako se počuti kot delegat, ko se, tako kaže, kongres vse bolj oddaljuje.

„Delegat? Vse manj in manj. Ne najdem več pravega časa in potrebe, da bi se pripravljala na kongres, saj je do njega še daleč. Vsekakor se bom morala pred njim temeljiteje seznaniti predvsem s problematiko gostinskih delavcev, saj mi je področje gostinstva manj blizu od mojega, trgovskega.

Savinja, kjer delam, je majhna organizacija, saj nas je v njej zaposlenih komaj 60, od česar je skoraj pet šestin žensk. Ne morem reči, da bi se v Savinji ubadali s kakšnimi posebnimi problemi. Razumemo se dobro, posebnih stanovanjskih težav nimamo, morda zato, ker nas je zelo veliko mladih, ki še stanujejo pri starših, in tudi prevoz na delo je dobro urejen, tako da nam prosti čas ne gre po nepotrebnem v izgubo."

„Omenili ste, da ste prvo leto po koncu šole delali v Ljubljani. Kako da ste se preselili v Mozirje? "

„Še zdaleč nisem bila edina, ki sem napravila tako. Treba je pač upoštevati, da je delovnih mest v mozirski občini vse več in več. Predvsem industrija v Nazarju se dobro razvija in kaže, da se bo še. Kar zadeva vprašanje – ugotovila sem pač, da je zame v materialnem pogledu veliko bolje, če stanujem doma pri starših v Bočni in se vozim na delo v Mozirje. Navsezadnje 20 minut vožnje z avtobusom ni omembe vredno. Saj gre samo za 13 kilometrov. Veliko mladih je zadnja leta napravilo enako, tako da je – če odštejem šolarje – izredno majhno število zdomcev. Tistih pravih, inozemskih in domačih. Iz moje domače vasi, Bočne, dela na primer v inozemstvu samo eden."

„Če prav razumemo, delate sicer v Mozirju, vendar se vam življenje, tisto pravo, kljub vsemu odvija v Bočni. V Zadrečki dolini."

„V Bočni ni kar tako. Vas sicer ni velika, vendar živimo sorazmerno razgibano življenje.

»Delegat? Vse manj in manj...«

Ida Purnat je eden od dveh delegatov za kongres sindikatov iz mozirske občine. Zaposlena je kot administratorka v komerciali trgovskega podjetja »Savinja« v Mozirju. Sodi v najmlajši rod sindikalnih delavcev, saj je zaposlena komaj tri leta, pred tem pa se je šolala na srednji ekonomski šoli v Celju. Do nedavna je bila tajnik sindikata v podjetju, aktivno pa dela v mladinski organizaciji in kulturno prosvetnem društvu v Bočni, kjer je doma.

Posebej velja to za kulturno prosvetno društvo in njegov – ženski in moški – pevski zbor. Pevci iz Bočne so znani in cenjeni po vsej dolini, tako da se vabil za gostovanja nikoli ne manjka.

Nasploh bi pa morala na račun zabavnega življenja v Gornjesavinjski dolini povedati nekaj pikrih. Posebej je prikrajšana mladina. Nam preprosto ni do tega, da bi posedali po gostilnah, kar je bilo včasih skoraj edina možnost za razvedrilo in so se ljudje pač s tem sprijaznili.

Tudi televizija je le izhod za silo. Res je, da bi šla lahko vsak teden enkrat ali dvakrat v kino, vendar me, resnici na ljubo, prav nič ne vleče. Ne verjamem, če sem bila v zadnjih dveh letih dvakrat v kinu. Same kavbojke in kriminalke . . .

V Bočni imamo, kar zadeva zabavo, še to srečo, da mladinska organizacija v poletnih mesecih prireja mladinske plese. Vsak teden? Ne, to pa ne! Morda enkrat na mesec. In ker je po dolini bolj žalostno za zabavo, je že to nekaj. Moram reči, da so mladinski plesi v Bočni na dobrem glasu, kakor vidite, je nekaj podobnega kot s pevci, tako da prihajajo mladi ljudje plesat k nam od blizu in daleč. Celo iz spodnjega konca, iz Polzele in Žalca."

„Pevski zbor in sem in tja ples. Veliko res ni in tudi izbira ni kaj prida, čeprav navsezadnje do Velenja ali Celja ni pretirano daleč. Sicer pa, vprašanje je, koliko je v Velenju in Celju v zabavnem življenju kaj bolje? "

„Kaj dosti res ne, če odštejemo gledališče. Mimogrede, pri nas bi si mladi želeli, da bi nas celjsko gledališče večkrat in pogosteje obiskovalo. Morda znamo ljudje na deželi gledališče bolj ceniti kot tisti v mestih, ki so se že vsega preobjedli."

Tig

V pogovoru sva se dotaknila ene najbolj senčnih strani v našem kmetijstvu: težkih, nemara že kar nemogočih delovnih razmer kmetijskih delavcev. Ni imel dlake na jeziku – čemu neki bi jo tudi imel, saj ob vseh križih in težavah slovenskega kmetijstva, priznajmo si, vse preradi pozabljamo na človeka v njem, ki ostaja po dolgih letih težaškega dela pozabljen in zapuščen, da bi ob skromni pokojnini razmišljal o hudih urah svojega življenja.

Ne miloščina - pravica iz minulega dela!

Žalske kmetijce bo na kongresu slovenskih sindikatov zastopal Ivan Vodlan. V kombinatu »Hmezad« dela kot analitik že enajsto leto. Znan pa ni le med hmeljarji in med vsemi tistimi, ki so kakorkoli povezani s hmeljarstvom v Savinjski dolini, temveč tudi med sindikalnim članstvom v občini Žalec. V kombinatu »Hmezad« je predsednik osnovne organizacije sindikata, hkrati pa je tudi član občinskega sindikalnega sveta. Nekaj skopih podatkov iz personalne mape tovariša Vodlana pa še zdaleč ne razkriva izredno požrtvovalnega in dolgoletnega sindikalnega delavca, ki je vse svoje bogato strokovno znanje skušal uporabiti pri razreševanju perečih problemov slovenskega kmetijstva.

Ivan Vodlan ugotavlja:

„Kmetijski delavci so zapostavljeni že vsa zadnja leta. Poglejte: na republiški lestvici osebnih dohodkov so bili lani na predzadnjem mestu. Le tekstilci so bili še za njimi, v vseh drugih panogah pa so plače veliko boljše kot v kmetijstvu. Prikrajšani so torej pri osebnih dohodkih, delajo v nemogočih delovnih razmerah, ki jih lahko po mnenju in ugotovitvah strokovnjakov merimo celo z delovnimi razmerami železarjev, skorajda ne poznajo dopustov . . .

Je kaj čudnega, če odhaja vse več kmetijskih delavcev predčasno v pokoj, precej pa je tudi delovnih invalidov. Na najslabšem so tisti, ki so zaposleni v hlevih, nič bolje pa se ne godi traktoristom, ki jih preganjajo revmatična obolenja in se morajo zavoljo tega predčasno upokojiti. Kmetijske delovne organizacije v Sloveniji sicer po svoje rešujejo vse te probleme, vendar pa pogrešam organizirano akcijo, s katero bi se le lotili izboljšanja delovnih razmer kmetijskih delavcev."

„Ste morda razmišlajli o tem, kje bi kazalo najprej zastaviti akcijo? "

„Bolj in bolj me prevzema občutek, da bi morali biti prav sindikati tisti, ki bi slednjič tudi v Sloveniji – v drugih republikah namreč že nekaj let uspešno rešujejo te probleme – sprožili široko družbeno akcijo za izboljšanje delovnih razmer kmetijskih delavcev. Gre za to, da bi kmetijske delavce, še predno postanejo delovni invalidi, zaposlili na lažjih delovnih mestih. Vendar ne tako, da bi dobili manjše osebne dohodke, temveč vsaj take, kot so jih dobivali na prejšnjih delovnih mestih. Možnosti, kako zagotoviti to, je seveda več, toda, kdaj se bomo lotili akcije, je vprašanje, ki me osebno čedalje bolj zanima.

O teh vprašanjih bom tudi spregovoril na kongresu slovenskih sindikatov in upam, da ne bom edini, ki bo razkril paleto življenjsko pomembnih vprašanj slovenskega kmetijskega delavca. Umesten se mi zdi v tem trenutku predlog, da bi vse kmetijske delovne organizacije v Sloveniji, razumljivo vsaka po svojih močeh in v mejah razpoložljivih sredstev, ustanovile posebne solidarnostne sklade za pomoč kmetijskim delavcem. V „Hmezadu" že razmišljamo o ustanovitvi takšnega sklada. Predlagal bom, da bi pomagali predvsem tistim delavcem, ki jih bomo morali zaradi bolezni ali iz kakršnihkoli drugih vzrokov premestiti na manj zahtevna delovna mesta. Iz sklada naj bi dobili v obliki posebnega dodatka toliko, kot so pred premestitvijo znašali njihovi poprečni mesečni dohodki. Na sredstva, ki bi jih iz solidarnostnih skladov dajali v ta namen, pa ne bi smeli gledati kot na miloščino, temveč kot na eno od temeljnih pravic iz minulega dela. V sindikatu bomo podprli to akcijo in upamo, da v naših prizadevanjih ne bomo ostali osamljeni."

–iv

UGOTOVITVE, MNENJA IN STALIŠČA IZ PREDKONGRESNE RAZPRAVE ● UGOTOVITVE, MNENJA IN STALIŠČA IZ PREDKONGRESNE RAZPRAVE

ALOJZ KRUŠIČ, vodja krom strojarne v usnjarni Slovenske Konjice: Če bomo ustavna dopolnila dosledno uveljavljali tudi v naši praksi, bo to pomenilo, da bo vsaka temeljna organizacija združenega dela natančno vedela, kaj ustvarja, kaj daje drugim TOZD in podjetju kot celoti ter kaj od njih prejema. Berem in slišim, da bodo morali bodoči odnosi zagotavljati enakopravnost. Če bodo in pri nas pravimo, da bodo, bi to pomenilo, da bodo prenehali očitki, zaradi katerih smo vsi slabe volje in bi jih na kratko poimenoval takole: jaz delam zate, kaj pa si ti zame storil? Poenostavljeno rečeno torej v uveljavljanju ustavnih dopolnil vidim povsem čiste medsebojne ekonomske odnose, povečan interes za dobro gospodarjenje ne le v lastni TOZD, temveč tudi v drugih in v podjetju kot celoti. Vsak bo vedel, da bo imel lep dohodek samo tedaj, če bo dobro delal sam in če bo uspeval kombinat kot celota.

ADI JELENKO, vodja oddelka dodelave v usnjarni Slovenske Konjice: Glede ustanovitve bodočih temeljnih organizacij združenega dela smo sicer storili že marsikaj, vendar pa, po mojem prepričanju, še nismo uspeli odgovoriti na dve bistveni vprašanji. Najprej gre za tako imenovano razdelitev premoženja med bodoče TOZD. Mislim predvsem na ključ in način delitve obratnih sredstev, skratka na odločitev o vrnitvi minulega dela naši usnjarni, ki je zaradi tržnih razmer zdaj v težkem položaju, vsi pa vemo, da je iz nje zraslo tisto, kar danes predstavlja kombinat KONUS. Drugo nerešeno zadevo pa pomenijo bodoči odnosi med TOZD in organizacijo skupnih služb. Če ti odnosi ne bodo dolgoročno prav začrtani, bi se zlahka zgodilo, da bo razvojna politika katerekoli panoge proizvodnje v osnovi napak začrtana, TOZD pa bi pri tem nosile vse posledice, ne da bi same lahko kakorkoli vplivale na izboljšanje razmer.

VINKO SODERŽNIK, vodja skladišča surovih kož in sekretar OOZK v usnjarni Slovenske Konjice: Mislim, da delavska ustavna dopolnila uresničujejo dolgoletno željo, da bi delavci sami usmerjali delitev sredstev, ki jih ustvarjajo s svojim delom, ter nadzorovali porabo teh sredstev. Doslej take možnosti ni bilo in se je interes za dobro gospodarjenje izražal predvsem v tistih naših enotah, ki so bile zaradi tržnih razmer neposredno prizadete. Ker se po novem odnosi urejajo na samoupravni osnovi, skratka s sporazumevanjem, to med drugim pomeni, da se bodo morale vse TOZD še posebej skupne službe bolj zanimati za gospodarjenje pri sebi in pri drugih, kajti sicer se kombinat kot celota ne bi razvijal tako, kakor bi se dejansko lahko. Ob jasnih medsebojnih odnosih torej nihče več ne bi mogel posledic svojega slabega dela zvračati na druge, temveč jih bo moral sam plačati!

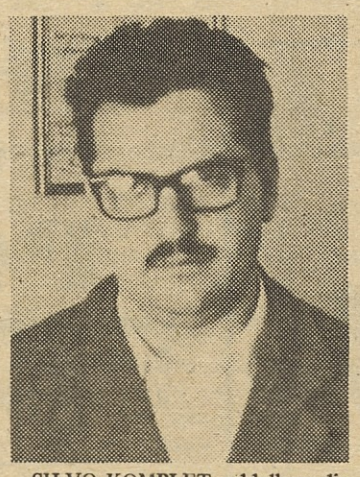

SILVO KOMPLET, oddelkovodja usnjene konfekcije: Kot ob vsaki novosti se tudi pri uveljavljanju ustavnih dopolnil ljudje zanimajo, kaj jim bo prinesla dobrega ali pa tudi slabega. Če bodo stvari izpeljane tako, kot so v načelu zamišljene, se po mojem slabih posledic res ni treba bati. Vsekakor pa je več kot dobro to, da bodo poslej ljudje lahko bolj odločilno posegali v vsa vprašanja v zvezi z delitvijo dohodka. S tem, ko bo postalo jasno, kaj kdo prispeva k skupnemu uspehu, pod kakšnimi pogoji pomaga drugim TOZD ali pa drugi pomagajo njegovi TOZD, bodo medsebojni odnosi čistejši; torej bo odpadel marsikateri kamen spotike, zaradi katerega je zdaj eden in drugič drugi nejevoljen, čeprav včasih brez pravega vzroka. Sicer pa mislim, da bo ustanovitev TOZD vplivala na krepitev občutka dolžnosti in odgovornosti. Minili bodo časi, ko smo lahko rekli: to je naša stvar, drugo nam ni mar . . .

IVAN UMNIK, vodja prodajne službe v kombinatu KONUS: Ustanavljanje TOZD nam omogoča, da bodo delavci dejansko samostojno, pod enakimi pogoji in dokončno odločali o uporabi vsakega dinarja, ki ga ustvarjajo s svojim delom. Zdaj sicer tudi vedo, koliko ustvarijo, ali so aktivni ali pa pasivni, ne vedo pa natančno, za kaj se ustvarjena sredstva tudi porabijo. Zato ni čudno, če si kdaj pa kdaj bolj ali manj na pamet očitamo, kaj vse je kdo komu v kombinatu dal, zelo neradi pa slišimo, da bi tudi tistemu, ki že je kaj dal, vrnili vsaj nekaj njegovega minulega dela. Za primer bi navedel trgovsko mrežo našega kombinata. Obrača veliko denarja in vse, kar ustvari, daje v skupno blagajno. Iz nje tudi dobiva toliko, kot se dogovorimo in mislimo, da je prav. Med tem, kaj mislimo, da je prav, in med tistim, kar povedo računi, pa je velika razlika. Zato zdaj ni čistih računov in ne spodbude za dobro delo.

Življenjsko je, da so bile in bodo delovne organizacije, ki na veliki zvon obesijo vsak svoj dosežek, načrt, željo ali hotenje, ki bi ga rade ali ki bi ga celo morale uresničiti. Z vsem tem dokazujejo svojo prizadevnost in aktivnost. Zaradi tega se o njih v javnosti veliko govori. Vendar pa je življenjsko tudi to, da so bili in bodo kolektivi, ki o sebi molčijo celo tedaj, ko bi se res imeli s čim pohvaliti. Vedo pač, da besede pozabimo, sadovi dela pa ostanejo.

Zavoljo mnogih vzrokov je kolektivov prve skupine, če tako rečemo, več, kolektivov druge skupine pa manj. Tako je bilo doslej, če smo govorili o proizvodnih, delovnih, izvoznih ali kakih drugih dosežkih in načrtih, tako je tudi zdaj, ko govorimo o poteku priprav na uresničevanje delavskih ustavnih dopolnil. Življenje je trdoživo in res ne preseneča, če se opisani obliki filozofije in načina ravnanja avtomatično prenašata tudi na to področje družbeno-političnega, samoupravnega in ekonomskega delovanja. Katera izmed teh dveh možnosti ima več perspektiv, ni treba dopovedovati.

FRANC BAN, predsednik strokovno političnega aktiva za uresničevanje ustavnih dopolnil v kombinatu KONUS: Dokler ne bodo izčiščeni bodoči medsebojni ekonomski odnosi med temeljnimi organizacijami združenega dela, ne bomo mogli govoriti o tem, da delavci naših obratov – bodočih TOZD dejansko odločajo o svojem presežnem delu, govoriti o tem, da je konkretizirana odgovornost slehernega izmed nas. Marsikatero s tem povezanih vprašanj smo že razrešili, preostala pa še bomo. Glede tega smo, tako sodim, na najboljši poti. Od javne razprave pričakujem, da bo potrdila pravilnost izhodišč našega dela in dala koristne napotke za konkretno razrešitev še neurejenih vprašanj.

NOČEJO BESED, HOČEJO DEJSTVA!

Kako so se lotili uresničevanja ustavnih dopolnil v kombinatu »Konus« Slovenske Konjice

Industrijski kombinat KONUS iz Slovenskih Konjic je ena tistih naših delovnih organizacij, ki bi tako rekoč prve dni po sprejetju delavskih ustavnih dopolnil lahko ustanovile več temeljnih organizacij združenega dela, ne da bi se pri tem srečale z omembe vrednimi težavami. Njeni teritorialno in po dejavnosti zaokroženi obrati so namreč že doslej ugotavljali uspeh svojega poslovanja po skoraj vseh tisti elementih, ki se ob zaključku poslovnega leta strnejo v zaključenm računu. Do konca minulega leta pa so v Konusu po knjigovodskem stanju med obrate razdelili še preostale elemente ugotavljanja dohodka. Tako je zaključni račun kombinata za leto 1972 v bistvu že predstavljal seštevek zaključnih računov vse obratov, ki poslujejo pod okriljem te delovne skupnosti.

Vendar pa knjigovodska razmejitev stroškov in obveznosti pomeni eno, dejansko čisti medsebojni ekonomski odnosi pa drugo. Zato so v Konusu kmalu opustili prvotno zamisel o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela po zatečenem stanju, kot se temu reče, skratka po teritorialnem načelu organiziranosti in so sklenili, da bodo najprej razčistili vse ekonomske odnose in šele potem po kombiniranem teritorialno proizvodnem načelu ustanavljali temeljne organizacije združenega dela, obenem pa uzakonili tudi bodoče odnose med njimi. V teh pripravah so doslej že toliko napredovali, da bi se v maju lahko začela in v juniju končala javna razprava o zasnovah bodoče samoupravne in ekonomske organiziranosti delovnih skupnosti v sestavu kombinata KONUS. Na osnovi mnenj in ugotovitev iz te razprave bodo pripravili program konkretnih nalog, ki jih je treba razrešiti še pred podpisom samoupravnega sporazuma o konstituiranju temeljnih organizacij in o njihovi združitvi v kombinat KONUS. Po predvidenem „voznem redu“ naj bi se kolektiv o tem izrekel v decembru, tako da bi temeljne organizacije združenega dela zaživele z novim letom.

V ospredju ekonomski odnosi

Priprave na uveljavljanje ustavnih dopolnil v konkretni praksi kombinata KONUS vodi strokovno politični aktiv, katerega člane, razdeljene v štiri komisije – je imenoval delavski svet podjetja. Pogovarjali smo se s Francem Banom, predsednikom tega aktiva, ki je med drugim dejal:

„Čeprav obrati v sestavu našega podjetja mesečno obravnavajo svoje poslovanje in vedo, kako gospodarijo, čeprav strokovne službe kombinata sproti analizirajo zlasti negativna odstopanja od naših planov, računi vendar niso tako čisti, da bi lahko rekli, da delavci naših obratov – bodočih TOZD – dejansko odločajo o celotnem presežnem delu in nadzorujejo porabo lastnih in s skupnim delom ustvarjenih sredstev.

Naš kombinat je nastal v zadnjih desetih letih s postopno priključitvijo mnogih dotlej samostojnih podjetij, ki pa so bila po vrsti v težkem finančnem položaju, celo pred razsulom. Ti obrati zdaj rentabilno poslujejo, vendar je bila njihova sanacija draga. Sredstva za to je dajal tisti, ki jih je pač imel. Najprej je v tej vlogi nastopalo matično podjetje, predvsem konjiška usnjarna, sčasoma pa tudi na noge postavljeni, kot se temu reče, zunanji obrati ter s skupnimi sredstvi zgrajeni obrati. Če sploh kaj, potem se torej pri razjasnjevanju medsebojnih ekonomskih odnosov zastavlja vprašanje razmejitve sadov minulega dela. Pri nas je danes tako, da polovico vsega dohodka ustvarjajo usnjarne, drugo polovico pa druge dejavnosti. Vendar pa le desetino ostanka dohodka ustvarjajo usnjarne, devet desetin pa predelovalni in drugi obrati. Poenostavljeno rečeno, vendar v bistvu točno pa je, da je današnji KONUS zrasel iz sedanjega konjiškega usnjarskega obrata, ki pa zavoljo razmer na tržišču zdaj dosega sorazmerno slabe rezultate.

Za zdaj smo se pri nas odločili, da bomo vpliv minulega dela obračunali v več variantnih rešitvah. Javna razprava naj bi pokazala, katera izmed njih je sprejemljiva in spodbudna za vse. Ob tako izčiščenih ekonomskih odnosih bi morali odpasti vsi očitki. In ne samo to, dokler to ne bo urejeno, ne kaže govoriti o urejevanju vseh drugih odnosov, čeprav so se že izoblikovale zamisli o tem, kakšni naj bi bili, da bo jasna tudi konkretna odgovornost slehernega izmed nas.“

Pet skupnosti TOZD

Po prvem predlogu bodoče samoupravne in ekonomske organiziranosti delovnih skupnosti v sestavu kombinata KONUS, o katerem bo v kratkem stekla javna razprava, naj bi imeli pet skupnosti temeljnih organizacij združenega dela. Prvo tako skupnost predstavlja „proizvodnja usnja“ z usnjarnami Ljutomer, Lenart v Slovenskih goricah, Rečica ob Savinji in Slovenske Konjice. V skupnosti „kemična proizvodnja“ naj bi bili sedanji konjiški obrati Konit, netkani materiali, Koterm ter Jugotanin iz Sevnice. Skupnost TOZD „tehnična konfekcija“ sestavljajo obrati Extramultus, opetnice in utenzilije. Obrati KOKO, Konfekcija Majšperk, Krznarstvo Maribor in „lahka obutev“ Loče pri Poljčanah se povezujejo v skupnost TOZD „oblačilna konfekcija“. V TOZD „trgovina“ pa bodo vključene trgovske hiše in prodajalne v Novem Sadu, Beogradu, Ljubljani, Celju, Ptuju, Mariboru in v Novi Gorici. Vse te skupnosti TOZD bodo po dogovoru prispevale sredstva za uresničevanje nalog in programa delovanja skupnih služb kombinata KONUS.

Najvišji samoupravni organ v kombinatu KONUS naj bi bil skupni delavski svet podjetja KONUS. Polovica njegovih članov bo stalnih, polovica pa voljena po delegatskem načelu, upoštevaje interesna področja, ki jih bo obravnaval delavski svet podjetja. Na ravni podjetja bodo poleg delavskega sveta obstajali samo še tisti kolektivni izvršilni organi, o katerih se bodo dogovorili – eden izmed njih naj bi bila komisija delavske kontrole – oziroma tisti organi, ki so potrebni po veljavni zakonodaji.

Tudi vseh pet skupnosti TOZD bo imelo svoje delavske svete. Voljeni bodo po delegatskem načelu. Nastopali pa naj bi predvsem kot koordinatorji dejavnosti vključenih temeljnih organizacij.

V vsaki izmed 23 TOZD, ki zaposlujejo od 30 do 250 delavcev, pa bo obstajal delavski svet z vsemi potrebnimi kolektivnimi izvršilnimi organi in komisijami, ki bo samostojno in dokončno odločal o vsakem dinarju, ki ga bo temeljna organizacija združenega dela ustvarila s svojim delom. Predvideno je, naj bi TOZD dejansko razpolagale s celotno amortizacijo, obračunano po predpisani stopnji ter s tistim delom ostanka dohodka, ki bi jim ostal, potem ko bi se dogovorile o financiranju skupnih potreb podjetja. Tak dogovor naj bi sprejemali vsako leto sproti. Za leto 1974 predvidevajo, da bi TOZD prispevale poprečno po 20 % ostanka dohodka za tisto razširjeno reprodukcijo, ki je v interesu podjetja kot celote. Ta sredstva bi se jim po realizaciji investicij seveda vračala z obrestmi vred. Naslednjih 20 % ostanka dohodka naj bi prispevale v stalni rizični sklad, iz katerega bi dobivale povračila tiste enote, ki bi zaradi interesov podjetja kot celote določene izdelke proizvajale v lastno škodo.

Brez visoko donečih besed se torej v kombinatu KONUS pripravljajo, da bi uzakonili ustavno načelo, po katerem delavci v združenem delu morajo imeti možnost odločanja o uporabi in nadzor nad uporabo presežnega dela, ustvarjenega z lastnim trudom in znojem. Na tej poti so očitno prišli že precej daleč in nič ne kaže, da bi omagovali, se izgovarjali na težave in kdo bi še vedel na kaj vse. Takih je malo in samo želimo si lahko, da bi jih bilo kmalu več, da bi bili kolektivi, ki se resno in temeljito lotevajo uresničevanja ustavnih dopolnil v večini.

MILAN GOVEKAR

KAKŠNA JE DRUŽBENA POMOČ NERAZVITIM OBMOČJEM

Nerazviti danes, kaj pa jutri?

Obiskali smo nerazvito šmarsko občino ● Kozjansko je postalo slovenski pojem za nerazvitost ● Uspešni napori za oživitev gospodarskega utripa tega območja ● V petih letih 1.500 delovnih mest ob pomoči družbe in delovnih organizacij

„Stvari se v zadnjem času, od takrat, ko je izšel republiški zakon o pomoči nerazvitim področjem, resnično hitreje premikajo." Tako nam je povedal Stanislav Trontelj, načelnik oddelka za gospodarstvo v občini Šmarje pri Jelšah, in dodal: „Lani so gospodarske organizacije iz naše občine, ob materialni spodbudi, ki izvira iz omenjenega zakona, odprle precej novih delovnih mest, precej pa jih bodo odprle tudi letos. Podjetja iz drugih občin se zanimajo za investiranje v gospodarske dejavnosti na našem območju, čeprav sedaj, v času gospodarskih restrikcij, počasneje uresničujejo svoje načrte."

V občini Šmarje pri Jelšah smo se pogovarjali o pomoči družbe nerazvitim slovenskim območjem. Zanimalo nas je, kaj vse so obrodile nedavno tega široke razprave o nadaljnji usodi tako imenovanih gospodarsko nerazvitih območij v naši republiki, iz pobud, ki so jih dali najvišji republiški organi in posamezna podjetja. Zanimalo nas je tudi, ali ugodnejši pogoji, pod katerimi daje republiški sklad skupnih rezerv posojila za gospodarske investicije na nerazvitih območjih, spodbujajo podjetja h gradnji obratov na tem področju.

Šmarske občine nismo izbrali na slepo. Kozjansko, ki sodi vanjo, je v razpravah o nerazvitih območjih postalo slovenski pojem za nerazvitost čeprav so, resnici na ljubo, druga območja še bolj revna. V tej občini, ki ima nekaj več kot 30000 prebivalcev, je bil predlani narodni dohodek skoraj trikrat nižji od poprečnega slovenskega narodnega dohodka. Na kmetijah živi dobra polovica prebivalcev, zaposlenih je skupno kakih 6600 občanov, med njimi 835 v tujini, 1200 pa se jih vozi na delo v druge občine. V občini je enajst podjetij in štirje obrati, ki so lani skupno dosegli 383 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Ceste so večinoma makadamske, redkokje imajo vodovod, tudi elektrika ni takšna, da bi lahko poganjala električne aparate ali stroje.

„Naši cilji so na gospodarskem področju usmerjeni v povečevanje števila zaposlenih na račun zmanjševanja kmečkega prebivalstva, v povezovanje našega gospodarstva s slovenskim, pa morda še širšim gospodarskim prostorom, ob uspešnem tehnološkem razvoju naših podjetij seveda. Malo računamo tudi na izkoriščanje naših turističnih možnosti. Pri tem ne menim Rogaške Slatine, pač pa druge, še neodkrite lepote in zanimivosti". Tako nam je razlagal Stanislav Trontelj.

Osnova vsega razvoja pa je kajpak napredek industrije v teh krajih. Brez tega si ne morejo obetati inteziviranja kmetijske dejavnosti, saj je industrializacija obet za zaposlovanje „odvečne" kmetijske delovne sile. Zato se je naš razgovor zvečine vrtel okrog naložb v industrijske objekte in se z drugih področij venomer znova vračal k temu vprašanju, ki je postalo stalni refren našega razgovora.

Tako smo se vrnili k osnovnemu vprašanju, zaradi kateraga smo se pravzaprav napotili v Šmarje pri Jelšah: k vprašanju o vplivu družbene pomoči, konkretno, beneficiranih posojil republiškega rezervnega sklada za hitrejši gospodarski razvoj Šmarske občine.

Stanislav Trontelj nam je posredoval nekaj primerov investiranja v nova delovna mesta, kjer so bila uporabljena tudi sredstva tega sklada. Lani je nove proizvodne prostore zgradilo podjetje Metka iz Celja. V Kozjem je razširila dosedanji obrat, zaposlitev je našlo kakih 100 žensk. V Kozjem bodo letos začeli graditi še en obrat. Steklarna iz Rogaške slatine bo tu postavila brusilnico za kristalno steklo in tako na novo zaposlila 50 delavcev.

„Ker je ta posel zelo zahteven, je steklarna že pred tremi leti vzela v svojo šolo mlade s Kozjega", je dodal k tej informaciji Stanislav Trontelj. „Ti ljudje se bodo po šolanju vrnili v svoj kraj, kjer bodo našli zaposlitev."

Kakih 100 žensk bo dobilo delo v Rogaški Slatini v novozgrajenem obratu konfekcija KORS. Temeljna organizacija podjetja Liboher iz Šentjurja pri Celju, ki ima sedež v Mestinju, je obnovila proizvodne prostore in povečala obseg proizvodnje. Pri tej investiciji je dobilo delo 30 novih delavcev.

To so investicije, ki so v šmarski občini že zaključene ali bodo zaključene še letos. Precej investicijskih načrtov, zlasti tistih od podjetij izven šmarske občine, pa je še odprtih, deloma zavoljo neugodnih trenutnih gospodarskih pogojev, deloma zavoljo finančno prezahtevnih načrtov.

Zastali so predvsem načrti za odpiranje novih delovnih mest v samem Šmarju pa v Rogaški Slatini in v Bistrici ob Sotli.

„V Šmarju pri Jelšah naj bi odprli v naslednjih letih skupno 350 novih delovnih mest, v vsej občini pa kakih 1500," je dejal načelnik oddelka za gospodarstvo. „Takšni so bili vsaj naši načrti. Z njimi smo nameravali zmanjšati dnevno migracijo naše delovne sile – zadržati doma kvalificiran kader, ki nam ga primanjkuje, pa zaposliti mlade s tistih kmetij, ki bi se izkazale kot povsem neobetajoče. Ali bomo te načrte uresničili, pa je odvisno predvsem od splošnih gospodarskih razmer."

Od gospodarskega razvoja občine je odvisno tudi uresničevanja načrta, ki so si ga na občini zadali lani. Po njem naj bi v naslednjih letih v hitrejšem tempu obnavljali ceste, širili vodovodno omrežje in večali zmogljivosti električnega omrežja.

Seveda občina, ki je med tistimi, katerih proračun dopolnjuje republika iz svojih virov, ker pač občinski dohodki ne zadoščajo za pokrivanje vseh obveznosti, tega programa ne bo zmogla sama.

„Pomoč iščemo v bankah, pa tudi pri delovnih organizacijah in družbenopolitičnih skupnostih v širšem slovenskem prostoru. Za letošnje leto pripravljamo tudi mladinsko delovno akcijo. Mladi naj bi sodelovali predvsem pri gradnji vodovodnega omrežja, nekaj pa tudi pri gradnji cest. Vprašanje je še, ali bomo uspeli zbrati sredstva, ki so potrebna za izvedbo mladinske delovne akcije." Tako nam je za zaključek razgovora povedal Stanislav Trontelj.

Na tako imenovanem Kozjanskem – ekonomski pojem je mnogo širši od geografskega – besede o pomoči gospodarsko nerazvitim slovenskim območjem dobivajo konkretno podobo. Začetek je vsekakor obetajoč.

R. B.

ZDRUŽEVANJE TRGOVINE IN INDUSTRIJE V CELJU

O ŠTIRIH, KI SI PODAJAJO ROKE

O združitvi znanja in denarja se dogovarjajo Kovinotehna, Ferralit, Libela in Klima ● Vsa podejtja dobro stojijo, združevanje je posledica treznega razgledovanja po prihodnosti

Združeno podjetje Kovinotehne, Libele, Klime in Ferralita bo imelo že letos, če se bodo kolektivi seveda odločili za združitev, skupno dve milijardi dinarjev celotnega dohodka ob več kot 2000 zaposlenih delavcih.

V »zakon« prinašajo podjetja naslednjo »doto«: Kovinotehna bo letos dosegla 1,6 milijarde celotnega dohodka, zaposlenih pa ima 800 ljudi. Libela je lani dosegla 80 milijonov dinarjev vrednosti celotne proizvodnje, zaposlenih pa je 700 delavcev. Klima je lani izdelala za 97 milijonov dinarjev izdelkov, v podjetju pa le zaposlenih 380 delavcev. Ferralit je lani izdelal za 36 milijonov dinarjev izdelkov, zaposlenih pa je 335 delavcev.

Integracijska gibanja, ki so jih spodbudile ustavne spremembe, te so dale tudi mnogotere možnosti in oblike za združevanje, ki jih doslej pravzaprav nismo poznali, so zajela tudi trgovino. Trgovina naj bi po ustavnih dopolnilih imela v našem gospodarstvu bistveno drugačno vlogo, kot doslej. Ukvarjala naj bi se ne samo z blagovnim prometom, temveč naj bi se, taka je njena naloga in tudi potreba, širše in tesneje povezovala s proizvodnjo in na tej osnovi drugače urejala tudi medsebojne odnose.

V zadnjem času smo na celjskem območju priče intenzivnemu integracijskemu gibanju. Gre za povezovanje trgovine in proizvodnje v mejah, ki jih začrtujejo ustavna dopolnila. O združevanju se dogovarjajo Kovinotehna, Libela in Klima iz Celja ter Ferralit iz Žalca.

Značilnosti tega integracijskega gibanja so naslednje: gre za združevanje finančnega in umskega potenciala, vendar ne za golo fizično združitev. Gre predvsem za združevanje interesov, pri čemer nameravajo podjetja strogo spoštovati načela, zapisana v ustavnih dopolnilih tako glede samoupravnih pravic kot tudi ustvarjanja in delitve dohodka. Združujejo se sicer različno velika, vendar gospodarsko zdrava, dobro stoječa podjetja. Torej ne gre za združevanje, ki bi pomenilo reševanje enega ali drugega od partnerjev pred potopom, pač pa za načrtno razgledovanje daleč po prihodnosti.

Pred kratkim smo obiskali omenjena štiri podjetja in se pogovarjali o tem, kako daleč je integracija in kaj podjetja od nje pričakujejo.

Pobude

Prve pobude za integracijo so se porodile že sredi lanskega leta. Prišle so iz različnih strani in bile, kajpak, tudi različne. Od pobude, da bi se posamezna podjetja iz omenjene skupine pogovarjala o združevanju v veliko slovensko industrijsko skupino kovinske predelovalne industrije, do takih, ki so dajale prednost združevanju v mejah celjske občine.

Iz pobud so se potem razvili prvi tipajoči koraki, prvi dogovori, pri katerih je sodelovalo več podjetij iz širšega celjskega območja. V začetku letošnjega leta, ko je bilo že dokaj jano, kakšne oblike združevanja naj bi se skupina okrog Kovinotehne poslužila, so ostale v dogovorih samo omenjena štiri podjetja.

„Sedaj smo pred tem, da uskladimo še poslednje nejasnosti v zvezi z novim združenim podjetjem, potem pa bomo šli z dokaznim gradivom pred kolektive", nam je dejal Tone Delak, direktor Ferralita iz Žalca in pristavil: „Lani so naše podjetje omenjali v zvezi z nekaterimi možnimi inačicami za združevanje tovrstne industrije. Sodelovali smo tudi v začetnih razgovorih na več straneh – vendar so razgovori s Kovinotehno pripeljali najdlje."

Dokončno sodbo bo seveda povedal kolektiv, zaradi tega nam v Ferralitu niso hoteli povedati kaj več o koristih, ki bi jih imelo podjetje od integracije s Kovinotehno, Klimo in Libelo.

„S Kovinotehno smo že do sedaj dobro sodelovali," je dejal direktor Delak. „Vendar dobro sodelujemo tudi z drugimi podjetji, kjer so nas omenjali kot kandidate za združitev. Kovinotehna sodeluje pri našem sanacijskem programu. Delovni prostori in delovna sredstva – vse to je močno zastarelo, pa smo se odločili, da bomo zgradili nove in s tem tudi krepko povečali naše proizvodne zmogljivosti. Trinajst milijonov dinarjev nas je veljala investicija; Kovinotehna je sodelovala z 1,7 milijona dinarjev in s kompletnim inženiringom pri postavljanju novih proizvodnih prostorov. Pa tudi sicer imamo s tem podjetjem solidne poslovne stike."

Koristi

„Zakaj se združujemo? !"

Janez Trofenik, direktor Libele iz Celja, je postavil vprašanje tako, kot da je to vendar jasno.

„V kolektivu, o pogovorih s Kovinotehno smo ga sproti obveščali, menijo, da je skrajni čas, da se združimo. Vendar ne zaradi tega, ker bi ekonomsko slabo stali. Združujemo pamet in denar, zato, da bomo od tega sodelovanja imeli kar največ gospodarskih koristi v bodoče."

Ena teh koristi pa je po mnenju direktorja Libele v naslednjem: podjetje ima lepe razvojne načrte. Združitev bi ji pomagala uresničiti te načrte. Libela namerava okrepiti svojo proizvodnjo birotehničnih naprav, saj je sedaj njen delež na domačem trgu neznaten. V proizvodnjo toplotnih naprav vložena sredstva se še niso amortizirala. Na začetku so tudi v proizvodnji električnih strojev za gostinstvo in turizem. Libela pričakuje, da bo svoje ekspanzijske načrte na omenjenih področjih uresničila v združenem podjetju.

Marketing

„Kovinotehna nam je že pomagala na področju birotehnike, dogovarjamo se tudi o tesnejšem sodelovanju pri toplotni tehniki", je dodal direktor Trofenik. „Največ pa si seveda obetamo od marketing službe Kovinotehne oziroma združenega podjetja, saj nam bo ta očitno pomagala pri osvajanju tržišča. Sami vsega tega ne bi zmogli, povečanje proizvodnje v naslednjih letih pa bo zahtevalo tudi bistveno boljše obdelovanje trga."

Konec letošnjega aprila bo Libela odprla nove proizvodne prostore. Obseg proizvodnje se bo lahko povečal za polovico – od sedanjih 80 milijonov dinarjev na 120 milijonov. Da bi te zmogljivosti lahko popolno izkoristila, potrebuje Libela kajpak povsem drugačno obdelavo trga, kot jo zmore sama.

Kaj menijo o integraciji v Klimi in v nosilcu integracijskih procesov v Kovinotehni?

Inženiring

V Klimi je bil naš sogovornik Jože Zidanšek, pomočnik direktorja.

„Veliko prednosti, ki jih ponuja združitev, lahko naštejem", je dejal pomočnik direktorja. Zlasti bomo lahko poživili ali oživili tiste dejavnosti, ki jih zavoljo naše majhnosti doslej praktično nismo mogli. Mislim predvsem na razvojno službo, dobili bomo mehanografski center, tu je poslovna povezava s trgovino. Kovinotehna ima inženiring, mi pa imamo konstrukcijsko ekipo, izdelujemo takšne izdelke, ki pomenijo za Kovinotehno kompletiranje njihovega inženiringa. Imajo marketing in razvito pravno službo."

V Klimi so se o združevanju pogovarjali tudi z drugimi podjetji, vendar so uvideli, da je najbolj perspektivna pravzaprav združitev s Kovinotehno, Libelo in Ferralitom.

„Kako se bomo dogovorili pa je odvisno predvsem od tega, ali bomo v konkretnih razgovorih dosegli pogoje, ki si jih želimo. Predvsem, da bi v temelje našega združenega podjetja vgradili načela ustavnih dopolnil."

Pobuda – ustavna dopolnila

„Spodbuda za združevanje so nam bila ustavna dopolnila, predvsem tisti njihov del, kjer je govora o novi vlogi in nalogah trgovine."

Tako nam je povedal Štefan Korošec, pomočnik direktorja za razvoj in organizacijo v Kovinotehni.

Velika razlika v gospodarski moči združujočih se podjetij resda vzbuja vtis, kot da bo Kovinotehna nadvladala preostale tri „malčke". Vendar bodo združena podjetja kot organizacije združenega dela s svojimi TOZD obdržala vse dosedanje samoupravne pravice.

„Naše koristi vidim predvsem v daljši prihodnosti," je dejal Štefan Korošec. „Sredstva se bodo za sedaj še prelivala v ostala tri podjetja, ki so v primerjavi z nami zaostala v razvoju. Naša skupna naloga bo, da njihov razvoj pospešimo. Naše koristi izvirajo pravzaprav iz hitro se razvijajoče Libele, Klime in Ferralita. Njihov razvoj bo kasneje pomagal do večje moči tudi nam."

Koristi družbene skupnosti, tudi širše, pa so nedvomno v tem, da dobi na tem območju veliko, gospodarsko trdno organizacijo, ki bo še rastla in se razvijala, saj bo njena moč in trdnost prav gotovo zamikala – kot dober porok za gospodarsko bodočnost – še prenekatero podjetje.

R. B.

brest
pohištvo

PO STAVKI VELENJSKIH RUDARJEV

Za izkušnjo bogatejši!

Čeprav smo razglasili stavko v sistemu samoupravnih družbenih odnosov za načeloma nesprejemljivo metodo razreševanja protislovij in konfliktov, pa se je tudi na velenjskem primeru – tako kot že tolikokrat doslej – izkazalo, da je lahko stavka eno najučinkovitejših sredstev, ki hitreje zavrti mline odločanja.

Vse kaže, da do stavke velenjskih rudarjev sploh ne bi prišlo, če bi se nekoliko hitreje zavrteli mlini odločanja! Še posebej zato, ker rudarji nasploh, torej ne samo tisti iz Velenja, že dolgo opozarjajo nase, na svoje reve in težave. Opozarjajo, da položaj delavcev, zaposlenih v rudarstvu, na področju oblikovanja dohodka, predvsem pa kar zadeva osebne dohodke, ni v skladu z družbenim pomenom in vrednostjo vloženega dela. Opozorila rudarjev so dokumentirana: izplačane osebne dohodke so v devetih mesecih minulega leta povečali v gospodarstvu za 12 % več kot v rudarstvu; 64 % podpisnic samoupravnega sporazuma v rudarstvu ne dosega pri izplačilih niti kalkulativnih osebnih dohodkov; rudarstvo dosega v naši republiki za približno 20 % nižji dohodek kot gospodarstvo.

Sindikat delavcev industrije in rudarstva Slovenije je samo v zadnjem obdobju nekajkrat povzdignil svoj glas, odločno podprl zahteve rudarjev in tudi interveniral za rešitve. Nazadnje tako rekoč pred dnevi, ko so zvezni predpisi o spremembah cen premoga za potrebe termoelektrarn pahnili rudarje v še neznosnejše razmere.

Zahtevam stavkajočih v Velenju je bilo ugodeno: zvišali se jim bodo osebni dohodki, dana so zagotovila, da se bo nadurno delo upoštevalo v pravicah iz socialnega in pokojninskega zavarovanja, republiški svet pa je zagotovil, da bo pokrival razliko med dovoljeno ceno premoga za potrebe termoelektrarn in tisto, ki jo določajo že sklenjene pogodbe med premogovniki in proizvajalci električne energije, in to vse dotlej, dokler ne bo zakonodajalec odpravil nesmisla iz svojega odloka.

Rudarji – vsi in ne samo tisti iz Velenja – pa zahtevajo še nekaj več: uvedbo tako imenovanega jamskega dodatka. Jamski dodatek – 2,50 din neto za opravljeno delo na uro v jami – naj bi vsaj nekoliko popravil krivico rudarjem. Tistim 8500 delavcem v republiki, ki se iz dneva v dan spuščajo v globine zemlje, da bi iz nje iztrgali družbeno bogastvo.

V sindikatu delavcev industrije in rudarstva so brez pridržka podprli to zahtevo rudarjev. Še več, pravijo, da mora jamski dodatek postati individualna pravica vsakogar, ki dela v jami, pravica, ki mora biti zagotovljena tudi tedaj, ko delovna organizacija ne ustvarja toliko dohodka, da bi lahko dodatek izplačala; če ne drugače, torej pravica, zagotovljena iz sredstev skupnih rezerv gospodarskih organizacij. Samo v tem primeru bo zagotovljeno kolikor toliko primerno vrednotenje jamskega dela – pristavljajo v sindikatu.

Torej kakorkoli že – velenjska stavka vendarle pomeni začetek drugačnega vrednotenja rudarjevega dela. Vsi skupaj pa smo za izkušnjo bogatejši.

Smo res?

BOJAN SAMARIN

TRBOVLJE

JAMSKI DODATEK

V začetku tedna se je v Trbovljah sešla komisija podpisnic samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v slovenskih rudnikih. Na seji je sodeloval tudi predsednik republiškega odbora zveze sindikata delavcev industrije in rudarstva Stjepan Šaubert.

Komisija je razpravljala o nekaterih pomembnih dopolnitvah samoupravnega sporazuma o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov v slovenskih rudnikih. Po izčrpni in vsestranski razpravi je komisija predlagala, da se uvede jamski dodatek v višini 2,50 din neto za opravljeno delovno uro v jami oziroma za 182-urni mesečni delovni čas 455 din neto.

Komisija je tudi predlagala, naj bi podpisnice sprejele predlog, ki predvideva, da se jamski dodatek določi vsem upravičencem v enakem znesku, ne glede na delovno mesto, vendar odvisno od števila v jami opravljenih delovnih ur, ker sodi, da bi tako preprečili, da bi bili jamski dodatki med rudniki ali celo delavci enega rudnika neupravičeno različni.

OPATJE SELO VABI NA SLAVJE

Prvega maja bo v Opatjem selu pri Novi Gorici veliko praznično srečanje. Tokrat že drugo leto zapored in kakor vse kaže, se je že začela porajati tradicija, ki jo nameravajo Novogoričani z vso skrbjo negovati tudi v bodoče.

Pustimo ob strani bojazni pred slabim vremenom, saj je to „obvezna spremljava“ priprav prav vsakega prvomajskega srečanja, poglavitneje se zdi, da je Opatje selo izredno srečno in posrečeno izbran kraj za praznovanje mednarodnega delavskega praznika. Vasica na Krasu sicer nima industrije in je tudi nikoli ni imela, vendar je vedno z vso dušo čutila, kaj je to proletariat, delavski razred . . . Ljudje so odhajali v nabrežinske kamnolome, tržiške ladjedelnice, nekateri so se celo aktivno udeležili oktobrske revolucije, šli med prvimi na Primorskem v partizane . . .

V prihodnji številki bomo objavili obširnejši zapis o ljudeh iz Opatjega sela, še posebej o tistih, ki jim prvi maj ni samo – četudi prazničen – dan v letu ali morda dan, ko se njihova vas spremeni v zbirališče praznično razpoloženih tisočev iz bližnje in daljne okolice, iz Nove Gorice, Brd, Vipavske doline, Trnovskega gozda, Soške doline . . .

Nekaj pa kaže povedati že danes: prvomajsko srečanje v Opatjem selu pripravljajo skrbni organizatorji, ki še posebej niso pozabili na glavobol modernega sveta – prevoz. Kakor slišimo, bodo iz vseh pomembnejših krajev na Goriškem vozili na kraj praznovanja posebni avtobusi, za motorizirane udeležence pa je toliko parkirnega prostora, da ga tudi največji naval ne more zamašiti. Seveda tudi gostinci mislijo na svoj delež, da ne bo slabe volje med zborovalci.

Praznično in veselo bo v Opatjem selu! Torej na svidenje!

Miroslavu Vehovcu in memoriam

Vse nas je dne 8. aprila letos globoko pretresla vest o smrti našega dolgoletnega sodelavca Miroslava Vehovca, višjega pravnega svetnika v odvetniški pisarni pri republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije.

Rodil se je 10. 2. 1912. leta v Zabukovici pri Celju. Leta 1940 je diplomiral na pravi fakulteti v Ljubljani.

Kasneje se je posvetil izključno delu na področju pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja, pri čemer si je v dolgoletni praksi pridobil temeljito poznavanje predpisov.

Delal je na okrajnem zavodu za socialno zavarovanje v Kranju, na mestnem ljudskem odboru v Ljubljani, občinskem ljudskem odboru Ljubljana, okrajnem ljudskem odboru v Ljubljani, v odvetniški pisarni pri sindikatih pa vse od 1. januarja 1961. leta do svoje smrti.

Več kot deset let je v naši pisarni pomagal velikemu številu delavcev, ki so se na nas obračali za pomoč v svojih vsakdanjih težavah. Svetoval jim je ali urejal njihova vprašanja s področja pokojninskega, invalidskega in zdravstvenga zavarovanja in na sodiščih.

Za njim je ostalo obsežno opravljeno delo, katerega plodove so občutili številni delavci, ki jim je v dolgoletni praksi in službi pomagal in ki se ga bodo s hvaležnostjo spominjali. V nas, sodelavcih, pa spominjanj kot na vestnega in vztrajnega strokovnega delavca ter dobrega tovariša.

I. T.

V KAMNIŠKIH SINDIKATIH RAZMIŠLJAJO O BODOČI ORGANIZIRANOSTI

NAMESTO ODBOROV - AKTIVI

Aktivi predsednikov osnovnih sindikalnih organizacij so v praksi prestali preskušnjo, zato jih nameravajo razširiti na vse sindikate

Dosedanje izkušnje so nam pokazale, da v manjših občinah ne bi bilo smotrno organizirati vseh posebnih sindikatov. Te izkušnje nam tudi narekujejo, da ponudimo članstvu v naši občini v pretres poleg gradiva, ki ga je posredoval republiški sindikalni svet o bodoči reorganizaciji slovenskih sindikatov, še svoj predlog za reorganizacijo sindikatov v občini. Tako so menili na zadnji seji občinskega sindikalnega sveta v Kamniku, ko so obravnavali bodočo organiziranost slovenskih sindikatov. V mnogih občinah – tako tudi kamniški – ni dovolj sindikalnega članstva, da bi lahko organizirali posamezne sindikate po strokah. Kako naj ob eni sami tekstilni tovarni, denimo, organiziramo sindikat tekstilnih delavcev, se sprašujejo v Kamniku.

Njihove dosedanje izkušnje tudi kažejo, da pot k bodoči organiziranosti, ki so jo ubrali že predlani, utegne biti docela primerna tudi za naprej. Takrat so namreč v kamniški občini v sindikatu delavcev industrije in rudarstva začeli občasno sklicevati aktive predsednikov osnovnih sindikalnih organizacij po posameznih dejavnostih. Na teh sestankih, ki so jih po potrebi tudi razširili, so reševali mnoga pereča vprašanja in probleme.

V bodoče bi veljalo, so poudarili na seji občinskega sindikalnega sveta, organizirati aktive tudi v drugih strokovnih sindikatih. K razreševanju važnejših vprašanj bi pritegnili tudi delegate iz temeljnih organizacij združenega dela.

Po predlogu občinskega sindikalnega sveta v Kamniku naj torej v občini namesto strokovnih sindikatov delovali aktivi predsednikov osnovnih sindikalnih organizacij s področja industrije in rudarstva, s področja izobraževanja, aktiv občinske uprave, sodstva ter UJV, aktiv ostalih družbenih dejavnosti, aktiv delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajalcih in aktiv mladih delavcev.

Na tej seji so sprejeli tudi program delovanja sindikatov do konca letošnjega leta. Sklenili so, da bodo predlog programa skupaj s pripombami in predlogi s te seje dali v javno razpravo članstvu.

Najpomembnejša naloga sindikata v kamniški občini v letošnjem letu je prizadevanje za uveljavljanje ustavnih dopolnil na vseh področjih. Občinski sindikalni svet je predlagal ob konkretnih nalogah tudi nosilce nalog ter natančen rokovnik za posamezne naloge. V razpravi so tudi ocenili predlagani program kot dober, vendar precej obsežen, saj bo treba poleg na novo zastavljenih nalog opraviti še nekatere iz minulega obdobja. Zelo pomembno za uspeh pri delu pa bo, tako so menili, če bodo vzpostavili tesnejše stike med občinskim sindikalnim svetom in osnovnimi sindikalnimi organizacijami. Doslej so ti stiki pešali, pogosto so bili omejeni le na redko pošiljanje poročil o občnih zborih osnovnih organizacij in na udeležbo na plenumu občinskega sindikalnega sveta.

R. B.

OBČINSKI SINDIKALNI SVET V NOVI GORICI:

ZA SAMOPRISPEVEK

Konec prejšnjega tedna je bila v Novi Gorici razširjena seja občinskega sindikalnega sveta. V središču pozornosti je bila razprava o referendumu za uvedbo krajevnega samoprispevka in priprave na veliko prvomajsko srečanje v Opatjem selu.

V Novi Gorici so se odločili, da bodo s pomočjo referenduma – seveda vsi pričakujejo njegov ugoden izid – dobili pristanek občanov za plačevanje krajevnega samoprispevka za sofinanciranje izvedbe enotnega programa gradnje osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov na območju krajevnih skupnosti Kromberk, Nova Gorica in Solkan. Odločitev za razpis referenduma je presenečenje samo za tistega, ki je razvoj našega najmlajšega mesta opazoval le od daleč. Nova Gorica se je zadnje čase namreč pospešeno razvijala in številčno okrepila, kapacitete osnovnih šol pa se zadnje desetletje praktično niso premaknile z mrtve točke. Nekaj podobnega bi lahko rekli tudi za vrtce, saj so morali letos v Novi Gorici zavrniti 140 prošenj za sprejem predšolskih otrok v vzgojnovarstveni zavod. Kar zadeva osnovne šole, je zelo zgovorna naslednja številka: novogoriško in solkansko osemletko že sedaj obiskuje skupaj 1750 otrok v 62 oddelkih – učilnic je v obeh šolah samo 40! – in če bo šlo tako naprej, bodo že v dveh, treh letih morali uvesti tretjo izmeno.

Sodeč po razpravi na seji občinskega sveta, ni dvoma, da bo sindikat močno podprl priprave na referendum, saj ne more biti dvoma, da so številni zaposleni starši zaskrbljeni zaradi svojih otrok. Slišali pa smo tudi dokaj poudarjene zahteve, da bodo morali biti občani zelo dobro obveščeni, kaj se bo dogajalo z denarjem, ki ga bo navrgel samoprispevek. Že zdaj jim bo treba brez pretiravanja in vzbujanja lažnih upov povedati, kdaj se bodo gradnje lahko začele, in kasneje, kako potekajo, koliko denarja so zahtevale in podobno. Obveščenosti bo treba vsekakor dati poseben poudarek. Navsezadnje tudi zato, ker ima tisti, ki je namensko dal denar, pravico zvedeti, kam je v resnici šel. Zdi se, da v Novi Gorici ne govore brez vzroka s poudarkom prav o tem vprašanju, ker imajo občani slabe izkušnje s prejšnjim samoprispevkom za bolnišnico. Zdi se jim, da vedo premalo o usodi zbranega denarja.

Novogoriški občinski svet je razpravljal še o pripravah na prvomajsko srečanje v Opatjem selu, se seznanil še z najnovejšimi informacijami o stanovanjski politiki ter sprejel zaključni račun za minulo in plan dohodkov in izdatkov za letošnje leto.

I. T.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
polljuven
medex
Ljubljana

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Zaradi zdravstvenih razlogov sem spremenil delovno mesto in se obenem prekvalificiral, za kar mi je plačalo podjetje stroške šolanja. Sedaj, ko sem si pridobil potrebno kvalifikacijo, pa me podjetje noče razporediti na ustrezno delovno mesto, ki ga zaseda oseba, ki nima potrebne izobrazbe. Ali lahko s tožbo uveljavljam pravico do delovnega mesta, za katerega trdim, da izpolnjujem vse pogoje, za katero me je celo podjetje šolalo, na katerem pa dela delavec, ki ne izpolnjuje pogojev?

B. B., Slovenske Konjice

ODGOVOR:

Tožba, s katero naj bi uveljavljali pravico do delovnega mesta, za katerega sprašujete, ni možna. Le v primeru, da bi že delali na določenem delovnem mestu, s katerega bi vas delovna skupnost nezakonito premestila, bi lahko s tožbo zahtevali, da vas mora delovna organizacija razporediti nazaj na vaše delovno mesto. V primeru, za katerega sprašujete, kot rečeno, tožba ni možna, kajti delovna skupnost razporeja delavce na delovna mesta po potrebah in po lastni presoji ter je torej izključeno, da bi mogel katerikoli organ – tudi sodišče – odločiti, da bi morali na določeno delovno mesto razporediti prav vas, še zlasti pa ne v primeru, ko je delovno mesto že zasedeno. Če bi bilo to delovno mesto razpisano, bi se lahko potegovali zanj, če ne bi bili na razpis sprejeti, bi lahko s tožbo izpodbijali bodisi razpis in sklep o izbiri drugega delavca ali pa le sklep o izbiri, vendar tudi to še ne bi pomenilo, da bi morali sprejeti prav vas. S tožbo torej ne morete uveljavljati razporeditve na delovno mesto, ki ga želite, lahko pa delovni skupnosti s pismeno vlogo predlagate, naj vas, ker ste dokončali šolanje, razporedi na primerno delovno mesto.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

● V KAKŠNEM POLOŽAJU BODO POSLEJ NARAVNA ZDRAVILIŠČA?

Ustanove ali podjetja?

Takoj po gospodarski reformi 1965. leta so bila slovenska naravna zdravilišča čez noč potisnjena ob zid. Skladi zdravstvenega zavarovanja niso več neposredno financirali zdravilišč, treba se je bilo torej čimprej preusmeriti na drugačen vir dohodka, ali pa zapreti vrata zdravilišč. Izhod je bil samo eden: če so se zdravilišča hotela obdržati, so se morala v pretežni meri preusmeriti v tako imenovani zdraviliški komercialni turizem. Za nas novo, v svetu pa je ta oblika posebne kategorije turizma ne samo naravna, temveč tudi uveljavljena.

Sprva je šlo resnično težko. Ne samo, da je bilo treba preusmeriti poslovanje, treba je bilo tudi misliti na nadaljnji razvoj. Danes so mnoga zdravilišča, od Čateških Toplic do Radencev, pomemben dejavnik v slovenskem turizmu. V slovenska naravna zdravilišča prihajajo v glavnem gostje, ki si sami plačujejo zdravljenje v teh organizacijah, komaj 30 % je gostov, ki jim zdravljenje plača socialno zavarovanje. Izjemi med zdravilišči sta le Dobrna in Laško, kjer socialno zavarovanje plača zdravljenje 50 % gostom. Zadnji zakon, ki pravzaprav ureja položaj slovenskih naravnih zdravilišč, pa je bil sprejet 1964. leta. Ta je seveda zastarel, saj ne upošteva zahtev današnjega časa. Zato je sekretariat za zdravstvo te dni predložil v obravnavo gradivo za osnutek novega zakona o naravnih zdravilnih sredstvih in o naravnih zdraviliščih. Vendar, kot smo lahko slišali na zadnji seji komiteja za turizem pri slovenskem izvršnem svetu, tudi predlagatelji gradiva za osnutek novega zakona še niso ujeli koraka z zdajšnjimi zahtevami zdraviliškega turizma.

Zato so se člani komiteja za turizem slovenskega izvršnega sveta še posebej ob gradivu za osnutek zakona o naravnih zdraviliščih zapletli v obširnejšo razpravo o predlaganem 15. členu. Ta člen govori, da so naravna zdravilišča zdravstvene delovne organizacije, ki z uporabo naravnih zdravilnih sredstev, kot so mineralna, termalna in radioaktivna voda, blato, pesek, plini in klima, preprečujejo obolenja, zdravijo in medicinsko rehabilitirajo bolnike ter nudijo bolnikom, okrevajočim in zdravstveno ogroženim pomoč ter oskrbo pod stalnim zdravniškim nadzorstvom.

Tako oblikovan člen, ki tudi v nadaljevanju ne govori o sožitju s turistično rekreacijo, temveč dopušča te možnosti le v nekaterih drugih členih, zakoliči naravna zdravilišča v okvir bolnišničnih zdravstvenih ustanov. S tem pa pušča dovolj odprta vrata za vse mogoče zahteve zdravstva, ki bi lahko prišle v nasprotje z interesi turizma v zdraviliščih. Vsi pa vemo, da je v zadnjem obdobju prav turizem v zdraviliških krajih dal novega zagona v razvoju zdravilišč ter jih tudi usmeril v sožitje med zahtevami po strokovnem zdravljenju in zdravstvenem nadzorstvu in med zahtevami po turistični rekreaciji.

Zato so člani komiteja za turizem zahtevali, naj novi zakon o naravnih zdraviliščih upošteva, da so naravna zdravilišča gospodarske organizacije posebne vrste, ki jih ni več mogoče enačiti z zdravstvenimi organizacijami. Le-te morajo namreč same skrbeti na osnovi lastnega gospodarskega računa za razširjeno reprodukcijo. Iskati je torej treba takšne rešitve, ki bodo upoštevale ekonomske zahteve komercialnega turizma, ki pa obenem ne bodo ovirale ali zapostavljale zdravstvene dejavnosti v zdravilišču.

M. Ž.

Manjka 400 medicinskih sester

Klinične bolnišnice v Ljubljani skušajo zmanjšati velik primanjkljaj medicinskih sester s štipendijami, s soinvestiranjem gradnje šole v Rakičanu, z izobraževanjem odraslih in z zaposlovanjem sester iz drugih republik

Obiskali smo Klinične bolnišnice v Ljubljani. Zanimalo nas je, kako pomanjkanje medicinskih sester v Sloveniji občuti ta zavod. Za razgovor smo poprosili direktorja JANEZA ZEMLJARIČA. Rad se je odzval, a predlagal je, da v razgovoru sodeluje tudi glavna sestra zavoda MIRA PRIDGAR. Ne le zato, ker tovariš Zemljarič zaradi drugih dolžnosti ni utegnil ves čas sodelovati v razgovoru. Nemara bolj zato, ker je Mira Pridgar izredno dober poznavalec problematike izobraževanja in zaposlovanja medicinskih sester, tako v svojem zavodu kot tudi sicer v Sloveniji.

Za uvod smo naša sogovornika povprašali, ali poznata študijo o zdravstvenih šolah na Slovenskem, ki jo je spodbudila in potreben denar zanjo dala republiška izobraževalna skupnost.

– Seveda, je bil odgovor obeh. Tisto, kar mene najbolj skrbi, je dodala Mira Pridgar, je to, da so kapacitete šol in domov za medicinske sestre tako omejene in da se še od tistih sester, ki se šolajo, le slaba polovica zaposluje v našem zdravstvu.

– V študiji piše, da bi po programu samo za novi klinični center potrebovali 800 medicinskih sester:

– Toliko se je ob začetku gradnje res planiralo, je dejal tov. Zemljarič. Toda s to številko bi zadostili vsem našim potrebam. V kliničnem centru namreč nismo pridobili le novih postelj, nadomeščamo tudi dotrajane.

– Takoj danes bi lahko na novo zaposlili 400 medicinskih sester, če bi jih seveda dobili, pravi tov. Pridgar. Zdaj imajo naše medicinske sestre zelo težke delovne pogoje. Podaljšan delovni čas je težak zlasti za matere z otroki.

– Okrog 300 bi jih potrebovali po sistematizaciji na osnovi starih normativov. K temu pa je treba dodati še nove dejavnosti, je pojasnil tov. Zemljarič. To pa je še dodatnih 100 delovnih mest za medicinske sestre.

PRIMANJKLJAJ IZVIRA ŽE IZ SUHIH LET

Slišali smo, da si pomagate s sestrami iz drugih republik?

– Res jih imamo že okrog 100, je dejala tov. Pridgarjeva. Iz Makedonije, Srbije, Bosne, nekaj tudi iz Varaždina in Karlovca. Nekatere so zelo dobre delavke in se zelo hitro prilagajajo našemu načinu dela. Se tudi učijo našega jezika, ker želijo ostati v Sloveniji.

Toda fluktuacija med njimi je precejšnja. Za nas je to lahko torej le začasna rešitev, je dejal Janez Zemljarič. Tudi zavoljo tega, ker nam zelo primanjkuje stanovanj. Prav stanovanje pa je tisto, ki bi jih lahko potegnilo, da bi si tu v Sloveniji kasneje ustvarile družine.

– Od 1964. do 1970. leta beležimo 11 % odliv naših medicinskih sester v tujino. Je res, da smo celo uradno organizirali odhajanje celih oddelkov šole v Murski Soboti v avstrijske bolnišnice?

– Tudi mi smo nekaj o tem slišali, je dejal tov. Zemljarič. Da je nekaj teh aranžmajev bilo, bo držalo. Toda bolj med šolami in avstrijskimi bolnišnicami. Sicer pa vprašajte sekretariat.

– Od 1964. do 1968. leta je bila v bolnišnicah taka finančna stiska, da sploh nismo mogli nikogar na novo zaposliti, je dodala tov. Pridgar.

V ZAMENO ZA SOINVESTICIJSKI DELEŽ – 100 MEDICINSKIH SESTER

– Je res, da je bila investicija v novi klinični center programirana brez kadrovskih potreb?

– To ni res. Kadri in stanovanja zanje so bili upoštevani od vsega začetka planiranja investicije, od 1963. leta dalje, je dejal tov. Zemljarič. Ko pa se je ta investicija leta 1966 začela realizirati, je bila zadnji hip skupna investicijska vsota 23 milijard starih din za 4 milijarde zmanjšana. Rečeno je bilo, da bomo problem kadrov in stanovanj zanje reševali pozneje. Od 1971. leta naprej zdaj res nekaj popravljamo.

– Menda ste si poskušali zagotoviti nekaj novih sester s tem, da ste prispevali 100 milijonov starih din za izgradnjo nove šole v Rakičanu. Je res?

– Točno tako, je dejal Zemljarič. To je ena naših akcij za pridobitev kadra. Mi smo dali ta denar za gradnjo, toda zato so se šola za medicinske sestre v Murski Soboti in občine zavezale, da nam bodo zagotovile 100 medicinskih sester, vsako leto po 25. Letos čakamo na prve.

– Sestavljavci študije o zdravstvenih šolah predlagajo, naj bi uveljavili štiriletno obvezno zaposlitev medicinskih sester v zavodu, ki bi jih 4 leta štipendiral?

– Verjetno lahko s tako štipendijsko politiko vežemo precej štipendistk, je dejala tov. Pridgar. Klinične bolnišnice imajo ta čas 271 štipendistov na srednjih in višjih zdravstvenih šolah. Pogoji za štipendije so isti kot pri republiški izobraževalni skupnosti. In želimo, da naši štipendisti vsaj 4 leta po študiju delajo pri nas.

TUDI MEDICINSKE SESTRE SO DELAVKE

– Je še kak način, s katerim si zagotavljate kader?

– V Ljubljani imamo oddelek za odrasle, ki nam ga vodi jeseniška šola za medicinske sestre. V njem šolamo in štipendiramo že pri nas zaposlena dekleta, ki imajo pogoje za študij medicinske sestre. Z letošnjo jesenjo pa bo tudi ljubljanska šola za medicinske sestre odprla za nas tak oddelek za 25 odraslih, že zaposlenih, je dejala Pridgarjeva, ki je tudi poslej odgovarjala na vsa naša vprašanja.

– Ali bi še lahko povečali število štipendij?

– Poleg tega novega oddelka za odrasle, ki ga bomo dobili jeseni in ga tudi štipendirali, bi morda zmogli še kaj.

– In kako bo s stanovanji za nove medicinske sestre?

– Rešitev za našo ustanovo vidim v izgradnji samskega doma z garsonjerami. Toda ti tiste, ki si hočejo potem ustvariti družino, bi morali poskrbeti tudi iz solidarnostnih stanovanjskih skladov, saj končno tudi zdravstveni delavci v te precej prispevamo. Medicinska sestra s 141.000 starih din osebnega dohodka za normalen obseg dela vsekakor sodi med tiste delavce, ki jim je treba pomagati. V ta problem bi se morali poglobiti tudi drugi delovni kolektivi.

NE BREZ ZAINTERESIRANIH ZAVAROVANCEV

– Da bi izobraževanje zdravstvenih kadrov dobilo pravo „diagnozo“ in pravilno „terapijo“, kdo mislite, da bi se moral samoupravno povezovati v posebni izobraževalni skupnosti zdravstva?

– Poleg šolstva in zdravstva so tu zavarovanci najbolj zainteresirani, da bodo dobili tako oskrbo in nego, kot jo pričakujejo. Oni najbolj občutijo primanjkljaj medicinskih sester, kadar se znajdejo pri nas kot bolniki. Natančno bi zato morali ugotoviti, koliko zdravstvenega kadra potrebujemo, potem pa bi moralo zdravstvo skupaj presoditi, ali nam je potrebno toliko različno usmerjenih šol, ali pa bi bil boljši enotnejši sistem šolanja medicinskih sester, da ob vsesplošnem pomanjkanju ne bi imeli viškov nekaterih profilov kadra.

Čeprav se zdravnik ukvarja z bolnikovo boleznijo, medicinska sestra pa z bolnim človekom, mislim, da bi bilo koristno, če bi se v posebni izobraževalni skupnosti zdravstva srečavali oboji: medicinske šole in zdravstvene šole. V vsakem primeru pa skupaj s srednjimi zdravstvenimi šolami tudi višje šole za medicinske sestre.

SONJA GAŠPERŠIČ

Novi pokojninski in invalidski sistem

Inva-lid-nina

12 **Rubriko o novostih, ki jih prinašajo novi predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, smo pripravili s sodelovanjem Janeza Erjavca, pomočnika direktorja službe Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS. Če bodo bralci želeli, bomo, podobno kot pravno posvetovalnico, odprli v časopisu tudi posvetovalnico za pokojninske in invalidske zadeve, v kateri bodo sodelovali strokovnjaki.**

Poseben zavarovani primer v našem pokojninskem in invalidskem zavarovanju je telesna okvara. Telesna okvara pomeni izgubo, bistvenejšo poškodovanost ali zantnejšo onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa, ki otežkoča normalno aktivnost organizma in zaradi tega zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb. Telesna okvara je torej podana ne glede na to, ali je zaradi nje pri zavarovancu zmanjšana tudi njegova delovna zmožnost ali ne. Če je zaradi telesne okvare zmanjšana tudi zavarovančeva delovna zmožnost, je pri njem podana tudi invalidnost in ima zavarovanec lahko tudi druge pravice iz invalidskega zavarovanja, če izpolnjuje pogoje za te pravice. Lahko bi bil upravičen tudi do poklicne rehabilitacije, do zaposlitve na drugem ustreznem delu, do zaposlitve s skrajšanim delovnim časom, do ustreznih nadomestil v tej zvezi, lahko pa tudi do invalidske pokojnine. Pravico do invalidnine ima torej zavarovanec ne glede na to, ali pridobi in uživa zaradi telesne okvare tudi kakšno drugo pravico.

Kaj je takšna telesna okvara, ki je podlaga za pravico do invalidnine, in kakšne stopnje je posamezna telesna okvara, je določeno v posebnem seznamu telesnih okvar, ki se določi enotno za vse skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v državi z družbenim dogovorom, ki ga sklenejo skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in zveza sindikatov. Dokler ne bo sklenjen omenjeni družbeni dogovor, s katerim bo določen seznam telesnih okvar, velja seznam telesnih okvar, ki je veljal 31. decembra 1972 na podlagi določb temeljnjega zakona o invalidskem zavarovanju.

Zavarovanec pridobi pravico do invalidnine samo za tisto okvaro, ki je nastala med zavarovanjem. Da je telesna okvara nastala v času zavarovanja, je temeljni pogoj za pravico do invalidnine. Če je imel zavarovanec telesno okvaro, preden je stopil v zavarovanje, takšna telesna okvara pa se mu kasneje poslabša med trajanjem zavarovanja, ima pravico do invalidnine samo za telesno okvaro, ki jo predstavlja poslabšanje, če je poslabšanje ustrezne stopnje in če je zavarovanec do poslabšanja izpolnil tudi druge pogoje. Le pri okvari parnih organov (oko, uho, roka ali noga) ima zavarovanec, ki si kasneje poškoduje še drug istoveten organ, pravico do invalidnine za okvaro obeh organov.

Telesne okvare, zaradi katerih se pridobi pravica do invalidnine, so glede na težo razvrščene v osem stopenj; 1. stopnja pomeni 100 % telesno okvaro, vsaka nadaljnja stopnja deset odstotkov nižjo okvaro, tako da predstavlja 8. stopnja 30 % telesno okvaro. Za telesno okvaro, ki je manjša od 30 %, ni zagotovljena pravica do invalidnine.

Pravica do invalidnine zaradi telesne okvare je odvisna od stopnje telesne okvare in od okoliščine, ali je telesna okvara posledica nesreče pri delu oziroma poklicne bolezni ali pa je posledica bolezni oziroma poškodbe izven dela. Od vzroka za nastanek telesne okvare je odvisna tudi višina invalidnine. Če je telesna okvara posledica nasreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobi zavarovanec pravico do invalidnine, če znaša telesna okvara najmanj 30 %, in to ne glede na pokojninsko dobo, ki jo je dopolnil do nastanka telesne okvare. Če pa je telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe izven dela, ima zavarovanec pravico do invalidnine le, če ima ob nastanku telesne okvare pokojninsko dobo, ki je določena za pridobotev pravice do invalidske pokojnine, in če znaša telesna okvara najmanj 50 %. Po predpisih, veljavnih do 13. februarja 1967, se je priznavala invalidnina tudi za telesno okvaro, ki je znašala 40 % ali 30 %, čeprav je bila telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe izven dela. Od 14. 2. 1967 dalje se ni priznavala invalidnina za telesno okvaro, nastalo po tem datumu, če je bila telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe izven dela. Če je bila za telesno okvaro 40 % ali 30 %, nastalo zaradi bolezni ali poškodbe izven dela, po prejšnjih predpisih priznana invalidnina, se ta invalidnina izplačuje tudi po 1. 1. 1973. Na novo pa se priznava pravica do invalidnine za telesno okvaro, ki je nastala po 14. februarju 1967 zaradi bolezni ali poškodbe izven dela, le, če znaša telesna okvara najmanj 50 %.

Invalidnina za telesno okvaro, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, znaša glede na stopnjo okvare od 1. 1. 1973 mesečno:

1. stopnja	100 % telesna okvara	209,19 dinarjev
2. stopnja	90 % telesna okvara	188,26 dinarjev
3. stopnja	80 % telesna okvara	167,32 dinarjev
4. stopnja	70 % telesna okvara	146,39 dinarjev
5. stopnja	60 % telesna okvara	125,47 dinarjev
6. stopnja	50 % telesna okvara	104,54 dinarjev
7. stopnja	40 % telesna okvara	83,60 dinarjev
8. stopnja	30 % telesna okvara	62,67 dinarjev

Invalidnina za telesno okvaro, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, znaša 70 % zneska, ki je za enako stopnjo telesne okvare določen za primere, ko je telesna okvara posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni.

Če je telesna okvara deloma posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, deloma pa posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se določi višina invalidnine sorazmerno temu, koliko vpliva na skupen odstotek telesne okvare posamezen vzrok. Če se uživalcu invalidnine pozneje telesna okvara tako poslabša, da pomeni višjo stopnjo telesne okvare, se mu odmeri invalidnina po tej višji stopnji.

Če pridobi zavarovanec zaradi iste telesne okvare pravico do invalidnine tudi po drugih predpisih, n.pr. po predpisih o mirovnih vojaških invalidih, more uživati le eno do obeh invalidnin, kakor si sam izbere.

Obstoj telesne okvare, njeno stopnjo in dan nastanka ugotavlja v vsakem konkretnem primeru invalidska komisija.

J. E.

PRIHODNJIČ: PRAVICE BORCEV NOV IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Množično delavsko zborovanje na Boču

V petek, 27. aprila pripravljajo občinska konferenca SZDL, občinski svet Zveze sindikatov, občinska konferenca ZMS Slovenska Bistrica v sodelovanju s planinskim društvom Poljčane veliko množično delavsko zborovanje na Boču pri Poljčanah. To zborovanje, prvo po vojni – pred vojno so se delavci slovenskobistriške občine že zbirali na tem kraju – bodo povezali tudi z otvoritvijo nove 4,5 kilometra dolge ceste, ki pelje iz Zgornjih Poljčan do planinskega doma na Boču. Cesto je s sodelovanjem planinskega društva iz Poljčan in garnizona JLA iz Slovenske Bistrice zgradilo Gozdno gospodarstvo Maribor – obrat Slovenska Bistrica.

Za množično zborovanje delavcev na Boču v počastitev 27. aprila – dneva OF in delavskega praznika 1. maja, ki naj bi poslej postalo tradicionalno, so organizatorji pripravili tudi bogat program. Že na predvečer praznika bodo priredili velik ognjemet na Boču. V petek, 27. aprila, pa bodo ob 9. uri najprej odprli novo cesto, zatem bo avto rally s ciljem na Boču in ob 11. uri množično zborovanje pri planinskem domu na Boču. Na zborovanju bo govoril predstavnik republiške konference SZDL. Na slavnosti bodo podelili priznanja OF in položili venec k spomeniku padlim borcem.

Organizatorji množičnega delavskega zborovanja na Boču vabijo vse občane Slovenske Bistrice, da se tega zborovanja udeležijo v čimvečjem številu.

Ob tej priložnosti občinski svet Zveze sindikatov, občinska konferenca SZDL, občinska konferenca ZKS, občinska konferenca ZMS in občinski odbor ZB NOV Slovenska Bistrica, čestitajo vsem delovnim ljudem za praznik OF – 27. april in delavski praznik 1. maj, še posebej pa občanom občine Slovenska Bistrica želijo še veliko delovnih uspehov.

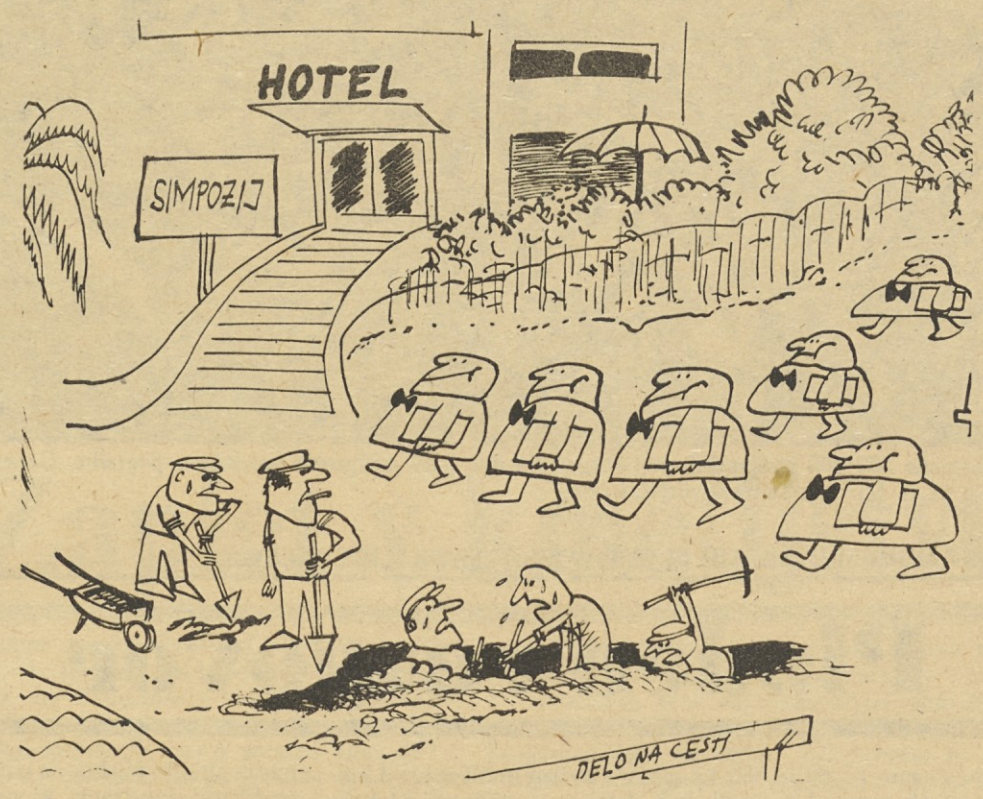

– Po kaj so pa tile prišli?
– Imeli bodo simpozij o tem, kaj je delavski razred?

Mozirski referendum zadetek v črno

V Mozirju ne skrivajo zadovoljstva, ker je referendum za samoprispevek občanov za gradnjo novih šol in vrtcev in nekatera popravila in modernizacijo v šolah tako dobro uspel. Od blizu 10.500 volivcev jih je prišlo na volišča 9742, kar je – 92,9 % – rekordni obisk za Gornjesavinjsko dolino. Pesimistov ni presenetila samo udeležba, temveč tudi število „pozitivnih" glasov: 8303 (79,1 %).

Resnici na ljubo je treba povedati, da so se v Mozirju pripravili na referendum s tako skrbno in široko zasnovano akcijo, da pravzaprav ni mogel spodleteti. V pripravah je sodelovalo nad 4000 občanov. Delo je vodil 50-članski centralni štab, ki je s pomočjo štabov in podštabov v vseh delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih, krajih in zaselkih dosegel to, da praktično ni bilo občana, ki o pomenu referenduma ne bi bil dobro obveščen. Organizacijski trud posebej omenjamo zato, ker v mozirski občini doslej še niso imeli nobenega referenduma in torej tudi ne tovrstnih izkušenj.

Pesimisti niso imeli v mislih samo pomanjkanja izkušenj, ko so napovedovali slab izid referenduma. Skrbelo jih je predvsem razpoloženje v Mozirju. Še pred dvema letoma ni imela niti ena šola v mozirski občini telovadnice in podobnih prostorov za modernejši pouk. V Mozirju so 1971. leta končno dočakali novo moderno šolo, ki ima prostore tudi za otroško varstvo. Ob referendumu bi se torej lahko primerilo, da bi Mozirjani, že preskrbljeni, ne pokazali dovolj zanimanja in občutka solidarnosti za šolski napredek predvsem v zgornjem delu Gornjesavinjske doline, to je v Rečici, Ljubnem, Lučah ... Slišale so se že šaljive napovedi, da se bo občina razletela na dvoje, če referendum ne bo uspel. V luči takih pričakovanj ima še posebno težo podatek, da je v Mozirju kar 82 % volivcev oddalo svoj glas „za".

Pri oceni mozirskega „prosvetnega" referenduma ne smemo zamolčati, kaj je občane na pripravljalnih sestankih in pogovorih najbolj zanimalo. Poleg obveznega vprašanja „Ali bo denar res šel za šole in vrtce in kako bomo lahko kontrolirali, da se bo z našim denarjem prav gospodarilo?" se je pokazalo, da je naredil največji vtis natančni vrstni red gradenj in izboljšav. Tako mozirski občani zdaj lahko računajo s tem, da bodo v petih letih „rešili" prostorske težave v šolah in vrtcih.

V Mozirju računajo, da bodo v petih letih zbrali s samoprispevkom nekaj nad 9,5 milijona novih dinarjev. Preostala sredstva – nekaj več od samoprispevnega denarja – se bodo natekla s prispevki delovnih organizacij, iz sklada otroškega varstva, iz občinskega proračuna in od TIS. Zaposleni občani bodo prispevali 1,8 % od neto osebnih dohodkov, kmetje 4 % od katastrskega dohodka, obrtniki 3 % od dohodka in upokojenci 1,5 % od pokojnine ali invalidnine. Ni odveč pripomba, da bodo plačevali prispevek samo tisti, ki se jim v denarnici zbere vsak mesec nad 1000 dinarjev.

Omenili smo natančen vrstni red gradenj šol, ki bodo imele vrtec kot obvezni dodatek. Novo šolo na Rečici že grade, zatem pride na vrsto Ljubno, potem Luče, Bočna (ureditev posebne šole) ter še šole na Lepi njivi, v Solčavi, Šmartnem ob Dreti, Šmihelu in Novi Štifti. Vsa dela bodo veljala skoraj 21 novih milijonov.

I. T.

Praznovanje 1. maja

Osrednja prireditev kranjske občine v počastitev dneva OF in 1. maja bo v sredo, 25. aprila, zvečer v kinu Center. Kulturni program svečane akademije bosta izvajala Akademski pevski zbor Tone Tomšič in folklorna skupina France Marolt, ki bosta nastopala s programom, s katerim sta uspešno gostovala v Združenih državah Amerike. Prireditev pripravljata občinska konferenca SZDL in občinski sindikalni svet, ki sta pozvala vse delovne organizacije, da praznika počastijo tudi z zastavami in primerno okrasitvijo izložb.

M. S.

Pretirana omejitev?

Določila samoupravnega sporazuma o omejitvi proračunske porabe v republiki so prišla za Trebanjce kot strela z jasnega v času, ko so izhodišča za občinski proračun ugodno ocenili odborniki in gradivo obravnavali tudi že na zborih volilcev. Proračune občin omejuje slovenski IS z 9 % povečanjem na lansko porabo, ne pa na zbrana sredstva. Ko je bilo v Trbovljah posvetovanje skupnosti slovenskih občin, so predstavniki občin grajali predlagano omejevanje proračunov. Tudi v Trebnjem so svoje pripombe že poslali republiškim organom.

Proračunska izhodišča trebanjske občine predvidevajo 12 % porast dohodkov, in sicer v skladu s pogojem, naj OD naraščajo počasneje kot družbeni proizvod. Tudi predstavniki občin v Trbovljah so se zavzemali za 12 % omejitev. S predlaganim 9 % porastom na lansko porabo pa bi (bodo) morali v Trebnjem proračun okrniti za nad 1 milijon dinarjev.

APRIL
Za tople prehodne dni lahko izbirate v Modni hiši med najrazličnejšimi klasičnimi in visoko modno krojenimi modeli kostimov in lažjih kompletov. V Modni hiši so v prodaji konfekcijska oblačila za vse starosti in postave, tako da izbira res ni težavna in bo prav gotovo zadovoljila vsak okus.

MNENJA IN STALIŠČA

● V nadaljevanju bomo objavili prispevek Antona ROGLJA, pomočnika direktorja Zveznega zavoda za cene, ki nam ga je poslal na temo: UREJANJE IN URESNIČEVANJE PRAVIC IN DOLŽNOSTI DELAVCEV V TEMELJNI ORGANIZACIJI ZDRUŽENEGA DELA

Kako med seboj?

Delavec lahko svoje pravice in dolžnosti, ki so opredeljene z ustavo, v večjem ali manjšem obsegu ureja in uresničuje ne samo v odvisnosti od svoje volje, da se teh pravic dejansko poslužuje in da dolžnosti izpolnjuje, temveč je to odvisno od zelo raznovrstnih in številnih dejavnikov, od katerih so nekateri – gledano s stališča delavcev – bolj ali manj subjektivne narave. Ti dejavniki so razen drugega raven znanja in strokovne usposobljenosti, stopnja zavesti, angažiranosti in zainteresiranosti ter druge osebne značilnosti in kvalitete posameznega delavca. Druga skupina dejavnikov, ki vplivajo na uresničevanje ustavnega koncepta temeljnih pravic in dolžnosti delavcev v združenem delu pa je s stališča delavca-posameznika in celo s stališča delavcev, organiziranih v organizacijah združenega dela, v pretežni meri objektivne narave. Te dejavnike, ki pogojujejo uresničevanje temeljnih ustavnih ter vseh drugih pravic delavcev v organizacijah združenega dela, bi lahko razdelili na tiste, ki so odločilni znotraj organizacije združenega dela, ter na tiste, ki predstavljajo širše družbene pogoje za uresničevanje pravic in dolžnosti delavcev. Vsi ti dejavniki pa so med seboj tesno povezani ter posamično in kot celota pogojujejo uveljavljanje ustavnih in drugih določil o pravicah in dolžnostih delavcev. Med te dejavnike vsekakor sodi razvoj gospodarskih in političnih razmer v državi, aktivnost družbenopolitičnih organizacij – Zveze komunistov, SZDL, sindikatov itd. vendar pa moramo poudariti, da je tudi ta aktivnost v znatni meri odvisna od razvoja samoupravljanja in organiziranosti gospodarskih ter drugih procesov v organizacijah združenega dela; zato je pomembno prizadevanje sleherega delovnega človeka pri uresničevanju skupnih družbenih ciljev, ki so zajeti tudi v normativnih določilih o pravicah in dolžnostih delavcev v združenem delu.

Obseg in način uresničevanja svojih pravic in dolžnosti v organizacijah združenega dela urejajo delavci s samoupravnimi splošnimi akti delovnih skupnosti, organizacij združenega dela v skladu z ustavo in zakoni.

Osnovna načela uresničevanja pravic delavcev so zajeta v ustavi in v ustavnih dopolnilih, z zveznimi zakoni pa so opredeljena toliko, kolikor je to pomembno za uresničevanje temeljnih pravic delovnih ljudi v združenem delu. Pri tem je treba poudariti pomen samoupravnih sporazumov pri združevanju dela in sredstev, pri opredeljevanju medsebojnih odnosov delavcev v združenem delu, kot tudi družbenih dogovorov, s katerimi zagotavljamo samoupravno usklajevanje in urejanje družbenoekonomskih in drugih razmerij, ki so skupnega ali splošnega pomena.

V procesu uresničevanja ustavnih dopolnil ter na tem zasnovanem družbenoekonomskem položaju delavcev je ena od temeljnih nalog ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela ter opredeljevanje samoupravnega položaja oziroma pravic in dolžnosti delovnih ljudi v teh organizacijah.

Pri tem so bile najbolj uspešne tiste organizacije združenega dela, ki so pred ustanovitvijo temeljnih organizacij združenega dela in pred opredelitvijo idejnih osnov za samoupravno izvajanje ustavnih določil skrbno analizirale obstoječe družbenoekonomske odnose v delovni organizaciji, sistem upravljanja in sodelovanja delavcev v samoupravljanju ter uresničevanje njihovih pravic, ki so pripravile konkretne alternativne predloge za bodoče temeljne organizacije z argumenti za in proti sleherni od možnih rešitev. To je zagotavljalo načelen boj mišljenj o konkretnih predlogih, da bi tako na kar najbolj široki samoupravni podlagi našli in sprejeli najbolj ustrezne rešitve.

Po XXI. amandmaju točka 2 je temeljna organizacija združenega dela osnovna oblika uveljavljanja novega družbenoekonomskega položaja delovnega človeka. Zavoljo tega je realno in edino možno, kot je poudarjeno v priporočilih zvezne skupščine z dne 30. januarja 1973. leta o neposrednih nalogah pri uresničevanju XXI. do XXIII. ustavnega dopolnila, zagotoviti uresničenje takega položaja delovnih ljudi z njihovim organiziranjem v temeljnih organizacijah združenega dela. S tem se v bistvu začenja tudi opredeljevanje medsebojnih odnosov delavcev v združenem delu ter na tej podlagi sklepanje samoupravnih sporazumov o združevanju v skupnosti temeljnih organizacij združenega dela oziroma v delovno organizacijo in širše oblike združenega dela (združene organizacije, organizacije poslovnih združenj itd.). Pri tem je treba izhajati iz načela, da delavci ustanavljajo temeljne organizacije kot delovne celote v vsakem delu delovnega procesa, če se lahko rezultati dela izrazijo kot samostojna vrednost na tržišču ali pa v internih odnosih znotraj delovne organizacije same, da bi tako lahko delavci v temeljnih organizacijah uresničevali svoje, z ustavo zagotovljene pravice in dolžnosti, da bi dobili vpogled v celovitost pridobivanja dohodka in da bi na tej podlagi upravljali poslovanje, delovni proces, razširjeno reprodukcijo in delili dohodek.

Ko je obravnavala ustavni koncept o pravicah in dolžnostih v združenem delu, je skupna komisija vseh zborov zvezne skupščine za zakone o združenem delu in temeljnih lastniških in obligacijskih razmerjih pripravila predlog zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki ne pomeni samo usklajevanja temeljnega zakona o delovnih razmerjih z ustavnimi dopolnili, temveč podrobnejšo opredelitev teh razmerij glede enotnega in čim popolnejšega urejanja in uresničevanja medsebojnih odnosov delavcev v združenem delu.

S tem predlogom zakona pa vendarle ni predvideno normiranje vseh ustavnih pravic delavcev v združenem delu, saj je možno nekatere od njih zakonsko urediti šele po sprejetju nove ustave. Med te ustavne pravice sodi osebna pravica delavca, kot denimo, da voli in je izvoljen v organe upravljanja temeljne organizacije in za delegata v organizacijah združenega dela itd., nato pravica da je informiran o delu organov upravljanja in da se v določenih primerih udeležuje sej teh organov in podobno. Med te ustavne pravice prav tako sodijo tudi pravice, ki jih uresničuje delavec skupaj z drugimi delavci, kot denimo, da upravlja z zadevami in s sredstvi družbene reprodukcije, pravica do dela, pravica delavca, da odloča o dohodku, socialne pravice itd.

Kar najbolj na kratko rečeno: predlog zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu zajema pravice delavca, da neposredno in enakopravno ureja medsebojne odnose v združenem delu. Zavoljo aktualnosti tega zakonskega predloga bomo v nadaljevanju posredovali kratek oris najbolj pomembnih in najbolj značilnih novosti, ki jih prinaša zakon.

Nadaljevanje prihodnjič

TISKOVNA KONFERENCA

Avstrijski turistični sejem v Welsu

Wels, mesto s 50.000 prebivalci, leži v neposredni bližini Linza v gornji Avstriji in se lahko pohvali z izredno ugodno prometno lego na križišču poti med evropskim severom in jugom, vzhodom in zahodom. Zato je razumljivo, da si je – čeprav kot manjše mesto – pridobil že skoraj stoletno tradicijo prirejanja različnih sejemskih prireditev. Podobno kot ljubljansko Gospodarsko razstavišče se tudi welški sejem zadnje čase vse bolj usmerja v organizacijo specializiranih razstav in prireditev. Tako je njihov sejem opreme in naprav za potrebe pekarn že prerasel v največjega v Evropi, njihov sejem opreme in naprav za mesnopredelovalno industrijo in obrt veliko pomeni v vsem srednjevropskem gospodarskem prostoru, kmetijski sejem pa je največji med vsemi te vrste, kar jih prirejajo v sosednji Avstriji. Tem trem, najbolj uspešnim sejemskim prireditvam se zadnja leta vse bolj pridružuje tudi avstrijski turistični sejem v Welsu. Prirejajo ga izmenoma vsako drugo leto in bo letos trajal od 12. do 20. maja. Na tiskovni konferenci za novinarje slovenskega tiska in RTV, ki je bila v sredo dopoldne v hotelu Lev v Ljubljani, so organizatorji tega sejma podrobneje predstavili to prireditev.

Kakor sta povedala direktor welškega sejma dr. Franz Prummer in welški župan Leopold Spitzer, bo letošnji avstrijski turistični sejem predstavljal pravi strokovni sejem za celotno področje turističnega gospodarstva. Najnovejšo opremo, stroje in naprave bo na njem prikazalo več kot 800 razstavljavcev iz Avstrije in inozemstva. Na sejmu bo več specializiranih razstav, med njimi prvi avstrijski strokovni sejem naprav za velike kuhinje in skupno prehrano AUSTRO CATERING in razstava „Idealna pekarna". Glede na to, da se mora tudi avstrijsko turistično gospodarstvo modernizirati, če naj doseže raven, kot jo zahteva današnji in vse bolj zahtevni potrošnik, da mu primanjkuje osebja, ki bi delalo v turističnih objektih, je vsekakor mogoče trditi, da na višji ravni rešuje težave, s kakršnimi se srečujemo tudi pri nas. Prav zato pa bi lahko bilo vse tisto, kar bo pokazal letošnji welški turistični sejem, zelo zanimivo tudi za strokovnjake in druge obiskovalce iz naše države. Upoštevaje vse to seveda ne preseneča, da organizatorji želijo in pričakujejo tudi kar najbolj številno udeležbo ne le razstavljavcev-proizvajalcev, temveč tudi trgovskih in turističnih delavcev iz naše države, še posebej pa iz Slovenije.

Kot zanimivost velja končno zapisati še to, da bodo letos na tem sejmu praktično prvič zastopane tudi vse evropske države s socialistično družbeno ureditvijo ter da se ravno na tem sejmu močneje vključuje v mednarodne turistične tokove tudi naša soseda – Albanija.

Udeležence tiskovne konference je še posebej pozdravil tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld. V svojem nagovoru je poudaril intenzivnost stikov in mnogovrstnost odnosov ne le med avstrijskimi obmejnimi, ampak tudi drugimi, zveznimi deželami z ene ter SR Slovenijo z druge strani. Opozoril je tudi na pomen turizma kot izredno važne poti in oblike sporazumevanja med narodi. Še posebej zanimiva pa so bila njegova razmišljanja o razvojnih poteh avstrijskega turističnega gospodarstva, ki jih v marsičem, po njegovi oceni, zdaj posnemamo tudi pri nas.

-mG

Manifestacija 200.000 italijanskih metalurgov v Rimu pred podpisom kolektivne pogodbe. Generalni sekretar CGIL Luciano Lama govori delavcem

PO SREČANJU ITALIJANSKIH IN SLOVENSKIH SINDIKALNIH DELAVCEV

Ploden razgovor

Poročali smo že, da je bilo 13. aprila v Domu sindikatov v Ljubljani srečanje slovenskih sindikalnih delavcev s predstavniki italijanskih sindikalnih organizacij vseh treh sindikalnih central dežel Furlanije in Julijske Krajine ter Veneta in Emilie-Romagne. V razgovoru z italijanskimi sindikalnimi delavci, ki je bil v prvem delu posvečen naši problematiki, so se italijanski kolegi zanimali predvsem za uvajanje delegatskih odnosov, za delovanje interesnih skupnosti, stanovanjsko gradnjo, gospodarski razvoj, zdravstveno varstvo in drugo. V drugem delu pa so italijanski sindikalni delavci seznanili svoje slovenske tovariše z nekaterimi najvažnejšimi nalogami in problemi italijanskega sindikalnega gibanja. Iz tega dela razgovora objavljamo tudi krajši povzetek.

Predstavnik CGIL je povedal:

„Sindikati se ukvarjamo s problemi, ki so zelo pomembni za delavsko gibanje Italije. Uresničujemo novo strategijo. Dobiti moramo ustrezen odgovor na vprašanja o protislovjih, ki vladajo v ekonomskem in družbenem življenju Italije. Tu gre za probleme, o katerih so enotni vsi trije vodilni italijanski sindikati. Bistvo odločitve je v tem, da bomo zagotovili socialno in ekonomsko stabilnost v razvoju italijanske družbe. Želimo demokratičen, vendar programiran razvoj.

Del razprav, ki jih vodimo sindikati, zadeva odnose s političnimi strankami. Gre za politične in predstavniške institucije, ki so nosilec obstoječega političnega sistema. Ne želimo nadomestiti strank, želimo pa biti bolj politično angažirani. Kot vodilna sila delavskega gibanja želimo ponuditi sintezo političnih vprašanj – v imenu delavskega razreda vsem političnim strankam. Da bi zagotovili uresničitev te ideje, moramo imeti močne in sposobne sindikate, ki bodo poleg interesov delavcev posameznih strokovnih sindikatov dosledno branili tudi interese delavskega razreda kot celote. Sindikati se borimo tudi proti posameznim egoističnim in sektaškim težnjam. Da bi zagotovili to, združujemo posamezne sorodne kategorije delavcev; iz šestih sindikatov transporta bomo ustanovili enoten sindikat prevozništva in transporta."

Predstavnika CGIL je zanimal še problem brezposelnosti pri nas, če obstaja, zanimal se je, kakšne so razlike med posameznimi kategorijami delavcev, nekoliko pa ga je bilo „strah" delegatskih odnosov, ki jih uvajamo v Jugoslaviji.

Od konkretnih vprašanj je omenil vprašanje mestnega prometa: „V določenih urah se tako zgosti, da se preprosto ni mogoče gibati po mestu. Z razvojem se bo to dogajalo tudi pri vas. V Italiji si prizadevamo omejiti vsakodnevne prevoze z avtomobili po mestih. Težimo za tem, da bi postopno uvedli brezplačen prevoz v mestu. Kaj vi mislite o tem?"

„Poizkušal bom posredovati naše izkušnje glede sklepanja novih kolektivnih pogodb kovinarjev", je začel svojo pripoved predstavnik CISL (FIM). „Sedaj imamo sestanke po tovarnah, kjer ocenjujemo rezultate, kako daleč smo šli in kje se kažejo rezultati. Vsaka taka kolektivna pogodba je velika stvar, saj zajema po 200 tisoč delavcev, tako tiste v privatnih kot v državnih podjetjih. Sindikat kovinarjev trasira splošno usmeritev na tem področju. V novih kolektivnih pogodbah izhajamo iz enotnih osnov za delavce in uslužbence. Zaposleni pa so razvrščeni v osem skupin. Zmanjšali smo indeks razlik med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki od 2,50 na 1,98.

Kar zadeva posameznika, je plača odvisna od kvalifikacije in dela, ki ga opravi v tovarni, vendarle pa pogodba upošteva tudi strokovno usposobljenost. Pogodba daje možnost tudi za nadaljnje usposabljanje in šolanje delavcev. Delavec lahko dobi dopust za šolanje. Nato: v železarski industriji smo uspeli znižati redno tedensko delovno obveznost. Dosegli smo, da je v pogodbi določeno najmanjše število obveznih dni dopusta za vsakega delavca. V pogodbi je določena odpravnina, ki je zdaj znatno višja, kot je bila. Poleg tega urejajo pogodbe še druga pomembna vprašanja in odnose. Dosegli smo, da zdravniki obiskujejo tovarne in ocenjujejo delovne razmere. S tem v zvezi gre za uveljavitev ukrepov, da bi zmanjšali nevarnosti pri delu, škodljive vplive na delovnih mestih. Vodimo poseben register delovnih razmer. Imamo register biostatističnih podatkov. Ugotavljamo odsotnost delavcev in vzroke odsotnosti z dela. Imamo še knjižice, v katere beležimo bolezni na delovnih mestih. S temi ukrepi začenjamo uspešen boj za odpravo vzrokov nezgod in škodljivih vplivov delovnega okolja.

Seveda gre še za druge zadeve, prav tako pomembne in zanimive ne samo za nas kovinarje, temveč za celotno sindikalno gibanje. Tak problem je zaposlovanje. Gre za neenake pogoje zaposlovanja po posameznih pokrajinah, gre za devalvacijo lire, itd.

V sindikalni organizaciji CISL potekajo intenzivni razgovori o kongresu federacije, na katerem naj bi spregovorili o vlogi, ki naj jo odigrajo sindikati v naši državi, o uveljavljanju demokratičnosti, o vlogi tovarniških svetov itd.

Pred nami je še veliko problemov, ki jih moramo urediti in ki zadevajo zlasti odnose med sindikati in političnimi strankami. Mislim na vlogo sindikatov, ki naj ne bi bili transmisija strank. Mislim na odnose sindikatov in strank, ki naj bi sloneli na vzporejanju stališč. S tem smo v večjih tovarnah že začeli. Začeli smo s tako imenovanimi odprtimi zborovanji delavcev o vprašanjih, ki zanimajo vse zaposlene, na teh zborovanjih primerjamo stališča sindikatov in drugih političnih dejavnikov.

Naj na kratko spregovorim o enem vprašanju, o katerem odprto razpravljamo v naših organizacijah. To je vprašanje sindikalne enotnosti. Ta problem sindikalne enotnosti v Italiji je velikega pomena, saj je od tega odvisna moč delavstva in napredek naše družbe. Cilj naših kongresov mora biti, da dosežemo sindikalno enotnost, da bomo v doglednem času dosegli organsko enotnost vsega sindikalnega gibanja," je zaključil predstavnik CISL iz Benetk.

Predstavnik UIL iz Trsta pa je v zaključnem izvajanju nanizal sledeče:

„Naše delavsko gibanje se bori na dveh frontah: najprej za obnovo kolektivnih pogodb, vendar ne na tradicionalni ravni. Gre za pogodbe, ki naj spremenijo odnose med delavci in delodajalci, da bodo delavci imeli večjo moč in vpliv. S tem smo v znatni meri uspeli, posebno s pogodbo kovinarjev in tudi s pogodbami na drugih področjih, denimo v gradbeništvu in drugod. Če še nismo povsod uspeli izenačiti delavcev z nameščenci, smo naredili veliko že s tem, da smo delavce znatno približali uradnikom, na nekaterih področjih pa smo položaj delavcev že popolnoma izenačili s položajem uradnikov.

Druga naša fronta so reforme. Če v teh prizadevanjih ne bomo uspešni, bo tudi vse, kar smo dosegli s pogodbami, padlo v vodo. Gre za reforme v stanovanjski politiki, reformo v javnem prometu, za socializiranje privatnega prevozništva, za brezplačen prevoz delavcev na delo. Gre za rešitev problemov na področju zdravstva, za šolsko reformo na vseh ravneh, od predšolske vzgoje do univerze. Nič manj pomembno pa ni za nas vprašanje cen."

O nekaterih problemih, ki zadevajo Julijsko krajino pa je predstavnik UIL dejal: „Sindikalne organizacije so dobile predlog programiranega gospodarskega razvoja Italije, ki pa ne zajema mednarodnih odnosov dežele Furlanije in Julijske krajine, tako tudi ne odnosov med Julijsko krajino in socialistično republiko Slovenijo. Ker tega v programu ni, ni sprejemljiv za naše delavce!" Svojo razpravo pa je predstavnik UIL sklenil z ugotovitvijo: „To naše srečanje bi se lahko nadaljevalo z razgovori med našimi in vašimi sindikalnimi organizacijami o reševanju nekaterih skupnih problemov, denimo cest, železnic, kar bi bilo v obojestransko korist."

Pobuda čilskih sindikatov

Enotna centrala čilskih delavcev (CUT) je v dneh od 15. do 16. aprila letos organizirala svetovni sindikalni sestanek, katerega namen je bil proučiti in analizirati posledice delovanja velikih mednarodnih družb. Ni naključje, da so se čilski sindikati odločili, za to pobudo, saj so vsem še dobro v spominu nedavne volitve v Čilu ter zakulisna dogajanja, pri katerih so prav velike ameriške multinacionalne družbe poskušale obrniti volitve v prid desnice.

Namen tega sestanka je bil proučiti delovanje multinacionalnih kompanij s stališča položaja delavcev v posameznih državah, kjer so razpredene te kompanije, na drugi strani pa naj bi konferenca ocenila, koliko je delovanje teh kompanij, ki postajajo ponekod že države v državi, škodljivo in nevarno za samostojnost in neodvisnost držav, v katerih delujejo.

Nevarnost delovanja multinacionalnih kompanij je najbolje izražena v proglasu čilske CUT: „. . . Neomejena je moč multinacionalnih kompanij, vse bolj in bolj si prilaščajo proizvodnjo, svetovno investiranje kapitala in moderno tehnologijo, ne da bi upoštevale delovno zakonodajo dežel oziroma držav, v katerih razvijajo svojo aktivnost. Te družbe izkoriščajo nacionalna bogastva in ceneno delovno silo dežel v razvoju. Dejavnost teh družb uživa podporo v politiki imperialistične dominacije . . ."

ALŽIR

Prednost industriji

V Alžiru sprejemajo plan gospodarskega razvoja v obdobju 1974 do 1980. leta. V tem obdobju bo težišče alžirskega razvoja na industrializaciji in povečevanju zaposlenosti. Računajo, da bo znašala letna stopnja rasti industrijske proizvodnje 10 %, pri čemer bo pridobivanje in predelovanje nafte raslo po stopnji 7 %, strojna proizvodnja industrije po stopnji 27 %, drugih dejavnosti pa po stopnji 13 %. Računajo, da bodo leta 1980 pridobili 80 milijonov ton nafte (leta 1972 – 54 milijonov ton), električne energije naj bi proizvedli za 6,5 milijarde kWh, nakopali 11 milijonov ton železove rude in proizvedli 1,7 milijona ton jekla.

TE DNI SO REKLI

EDVARD KARDELJ, predsednik koordinacijske komisije skupne komisije vseh zborov zvezne skupščine za ustavna vprašanja, za ljubljansko in beograjsko televizijo:

Mnoge hibe iz dosedanjega razvoja samoupravnih socialističnih proizvodnih odnosov izvirajo iz labilnosti delavčevih pravic in dolžnosti glede razpolaganja z dohodkom združenega dela. To pa omogoča prenašanje velikega dela tega dohodka s področja delavskega samoupravljanja na področje tehnokratsko-monopolitičnega upravljanja.

Kaj to pomeni za položaj delovnega človeka? Ne smemo pozabiti, da je za razredni sistem kapitalistične družbe značilna pravna ločitev ekonomske funkcije kapitala od ekonomske funkcije dela. S tem, ko je razred kapitalistov monopoliziral ekonomsko funkcijo kapitala, je bil delavec avtomatično obsojen na to, da razpolaga le s svojo delovno silo oziroma da je lahko samo mezdni delavec.

Vsako ločevanje ekonomske funkcije akumulacije od delavskega razreda, organiziranega v združenem delu, in njeno spreminjanje v monopol katerihkoli družbenih dejavnikov zunaj neposredne kontrole delavcev, lahko potemtakem vedno postane vir obnavljanja elementov razredne diferenciacije z vsemi družbenimi posledicami. Ena takih posledic je seveda potem lahko tudi nacionalno izkoriščanje, in to vselej, kadar se s pomočjo politične dominacije ali pa s sistemom ekonomske neenakopravnosti kratijo narodu pravice, da sam razpolaga s svojim delom. Tako se socialnim konfliktom potem lahko pridružijo tudi mednacionalni.

Torej tudi za oceno narave proizvodnih odnosov v neki socialistični državi, kot je naša, ni dovolj samo ugotoviti, da so sredstva za proizvodnjo v družbeni lasti. Odločilno vprašanje je: na kakšen način nastaja zgodovinsko nujna koncentracija in centralizacija tistega dela opredmetenega minulega dela, ki sestavlja družbeno akumulacijo, ter kdo razpolaga z njo in kako.

FRANC ŠETINC, sekretar sekretariata CK ZKS, na proslavi v Ptuju ob 70-letnici rojstva dr. Jožeta Potrča:

Nekateri vsako razpravo o morali razglašajo za abstraktno in jalovo moraliziranje. Ko obsojamo moralistično pridigarstvo, ne pomeni, da hkrati zavračamo tudi prizadevanja po oblikovanju moralnih norm, ki rastejo iz socialistične prakse milijonov ljudi. Veliko je takih, ki se trkajo po prsih, češ da so odločno proti moraliziranju, toda mnogim je to le pretveza, s katero prikrivajo sebičnost, pohlep, nezakonitost, privatizacijo in podobno. Pri nas so bile in so še sile, ki bi hotele iz diktature proletariata ustvariti diktaturo nad proletariatom. Nekateri bi hoteli demokracijo za vse – tudi za samovoljo in sebičnost. Hoteli bi v resnici demokracijo manjšine. Samoupravljanje bi hoteli spremeniti v odgovornost večine ljudi za neodgovornost neformalnih skupin, ki so si prilaščale monopol oblasti. To jim lahko in moramo preprečiti le z vztrajnim, stalnim bojem proti tehnokratizmu, birokratizmu in privatizaciji, le z vzgojo delavskega razreda k vse večji socialistični solidarnosti in v duhu vse bolj trdne socialistične skupnosti, kot je dejal pokojni Boris Kidrič.

Bistvo moralne preobrazbe je prav v tem, za kar se bojujemo sedaj v revolucioniranju družbenih odnosov, stvarni demokraciji delavskega razreda, v njegovi moči in odločujočem vplivu.

Znanstvena misel marksizma je bila dr. Potrču vir življenjskega humanizma, prevevala je vse njegovo delo in življenje. Zakaj? Zato, ker pravi komunist ne sme biti prosvetitelj, propagandist v slabem pomenu besede. Njegova vera v človeka in njegove zmogljivosti mora biti neomajna.

ČZP DELAVSKA ENOTNOST

obvešča, da je izšla

knjiga dr. Bogdana Kavčiča:

SODOBNI SOCIOLOŠKI PROBLEMI SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJIH

Prednaročnikom smo jo že pričeli pošiljati.

Drugi interesenti lahko knjigo še vedno naroče po prodajni ceni 65 dinarjev za izvod pri upravi ČZP DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

Zaplet v kmetijstvu

Poslanci zvezne skupščine so pred dnevi opozorili, da bo kmetijstvo utrpelo neprecenljivo škodo, ker zavlačujemo sklenitev medrepubliškega sporazuma o politiki dolgoročnega razvoja kmetijstva. Že zdaj je namreč jasno, da bo kmetijska proizvodnja letos nižja od lanske. Sklenili so predlagati družbenopolitičnemu zboru, naj pri zvezni vladi uredi, da bo v skladu s 34. ustavnim dopolnilom predsedstvo SFRJ sprejelo v rešitev celotno gradivo o politiki dolgoročnega razvoja kmetijstva.

S to zahtevo so zapletljaji v zvezi s programom dolgoročnega razvoja kmetijstva dosegli svoj vrh, z njimi pa tudi pritisk žitorodnih področij države, ki zahtevajo posredno financiranje razvoja kmetijstva, to je združevanje sredstev za ta namen na zvezni ravni, ker si ne obetajo kakšnih posebnih ekonomskih koristi od neposrednega poslovnega dogovarjanja med republikami, ki ne pridelujejo dovolj hrane za svoje potrebe, in zainteresiranimi kmetijskimi proizvodnimi organizacijami.

Z zveznimi in republiškimi ustavnimi dopolnili so se nedvomno odprle možnosti za samoupravno dogovarjanje na vseh ravneh, od TOZD do zveznih organov, s čimer so ustvarjene tudi osnove za usklajevanje skupnega razvoja kmetijstva ter za načrtovanje in sprejemanje nujno potrebnih specifičnih ukrepov v posameznih republikah in pokrajinah. Zaradi privajanja na nove metode in vsebino dela pa poteka prenos ekonomskih funkcij s federacije na republike in pokrajine očitno veliko počasneje, kot smo pričakovali. Ta proces najbolj zavirajo poskusi ohranjanja starih metod dela in administrativnih ukrepov pri razvijanju kmetijstva. Kljub vsem občasnim težavam pa je osnutek sporazuma o skupni politiki razvoja jugoslovanskega kmetijstva že prešel v obdobje končnih razprav: opredelili smo že osnove dolgoročne politike razvoja, manjka pa jasna ustavna zasnova, kolikšne naj bodo obveznosti posameznih republik in pokrajin do kmetijstva.

V Sloveniji si prizadevamo za takšno ureditev položaja kmetijstva, ki naj bi onemogočila zahteve po etatističnem modelu razvoja kmetijstva in subvencijah prek zveznega proračuna ali skladov na zvezni ravni, s tem pa tudi prelivanje sredstev med posameznimi področji glede na različnost interesov. Ob tem pa se zavedamo, da lahko kritične razmere v našem kmetijstvu, ki v marsičem zmanjšujejo že dosežene rezultate, razrešimo le v skupnem dogovoru med kmetijsko suficitarnimi in kmetijsko deficitarnimi republikami oziroma pokrajinama.

Za dogovarjanje o razvoju kmetijstva na samoupravnih osnovah se v Sloveniji zavzemamo še posebno zato, ker smo to načelo začeli tudi že praktično uveljavljati. Tako smo izdelali programe razvoja kmetijstva po področjih, razširili aktivnost in vlogo poslovnih združenj, ki se medsebojno vse bolj povezujejo in sodelujejo pri opravljanju poslovnih in strokovnih nalog in sprejeli sporazum o financiranju kmetijstva. Predvsem pa je vredna vse pozornosti akcija za širši nastop slovenskih kmetijskih in industrijskih podjetij ter bank na jugoslovanskem trgu kmetijskih pridelkov. V dogovoru med predstavniki ZK Slovenije in Vojvodine smo na primer odprli pot novemu načinu medrepubliškega dogovarjanja, ki naj bi potekalo predvsem na ravni gospodarskih organizacij, zainteresiranih za skupna vlaganja v kmetijsko proizvodnjo. S tem bi sčasoma nadomestili etatistični model razvoja kmetijstva, ki izhaja iz proračunske in fondovske logike in vodi v prelivanje sredstev med posameznimi področji. V republiški gospodarski zbornici se pripravljajo tudi na ustanovitev dveh konzorcijev: konzorcija za skupna vlaganja z organizacijami Vojvodine in konzorcija investitorjev v proizvodnjo mleka in mesa na družbenih farmah in specializiranih kmetijah. Prav tako pripravljajo v gospodarski zbornici več sporazumov o poslovnem sodelovanju in oblikovanju cen na različnih področjih kmetijstva.

Takšno neposredno proizvodno sodelovanje lahko nedvomno obrodi boljše sadove kot administartivno razdeljevanje denarja iz skupne jugoslovanske sklede. Zato tudi v Sloveniji nismo posebno navdušeni za zbiranje denarja za razvoj kmetijstva po „ključih", ki si jih izmišljajo in jih sestavljajo v pisarnah zveznih upravnih organov, očitno še vedno brez nujnega posluha za skupne interese vseh republik in vsake posebej.

V. B.

SRBIJA

Višji otroški dodatki

Na področju ožje Srbije bodo otroški dodatek povečali v poprečju za 16,6 %, to povečanje pa velja od 1. januarja dalje. Ublažiti nameravajo tudi pogoje za prejemanje otroškega dodatka. Po novi določbi gre pravica do otroškega dodatka delavcem, katerih mesečni dohodki iz delovnega razmerja so bili lani nižji od 817 din na gospodinjskega člana. Doslej je bila meja za dosego te pravice 700 dinarjev. Blažji so tudi kriteriji za delavce, ki so lastniki kmetije. Doslej niso imeli pravice do otroškega dodatka, če je bil davek od kmetijske dejavnosti na člana gospodinjstva več kot 110 dinarjev. Poslej je ta meja zvišana na 129 dinarjev.

Uživalci otroških dodatkov se v odvisnosti od skupnega dohodka gospodinjstva razvrščajo po novem v dve skupini. Prvi skupini gre otroški dodatek v polnem obsegu. To so tisti, katerih dohodki iz delovnega razmerja, ustvarjeni v minulem letu, so bili nižji od 653 din (doslej 560 din). Otroški dodatek v zmanjšanem obsegu pa bodo prejemali tudi tisti delavci, katerih lanski dohodki iz delovnega razmerja so se gibali od 653 do 817 din (doslej od 560 do 700 din).

HRVAŠKA

Enomesečni zaslužek za stanovanja

Več kot 800 delavcev železarne Sisak čaka na stanovanje, zato je politični aktiv železarne Sisak predlagal, da enomesečni zaslužek namenijo za gradnjo stanovanj. Če k temu prištejejo še denar, ki ga kolektiv redno izloča za gradnjo stanovanj, bi letošnje leto zgradili 300 stanovanj. Če bodo delavci predlog sprejeli, bodo enomesečni zaslužek prispevali v 12 enakih mesečnih obrokih.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
polijuven
medex
Ljubljana

... v jugoslovanskih sindikatih

HRVAŠKA

ZAVRNJENI PREDLOGI

Predsedstvo Zveze sindikatov Hrvaške je zavrnilo predlog medrepubliškega družbenega dogovora o dohodku, ker je ocenilo, da je izhodiščna osnova tega dokumenta pomanjkljiva in nepopolna, nekatere določbe pa nesprejemljive. Pri tem so ugotovili, da tako koncipiran medrepubliški dogovor ne razvija dohodkovnih odnosov, da se z njim celo krepijo hierarhični odnosi v delitvi in da temelji na kriterijih, ki ne morejo veljati za vse republike in področja v Jugoslaviji. Namesto tega so predlagali, naj bi sklenili takšen družbeni dogovor o delitvi, ki bi opredeljeval osnove za samoupravno sporazumevanje med gospodarskimi panogami na ravni federacije.

Predsedstvo hrvaških sindikatov je zavrnilo tudi predlog o načinu določanja najvišjega osebnega dohodka na Hrvaškem, ki naj bi letos, kot je bilo predlagano, znašal 7200 din, za nekatere poklice pa izjemoma celo več kot 9000. Na seji prav tako niso sprejeli predloga republiškega izvršnega sveta glede odmrzovanja osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih. Sprejeli so stališče, da je treba odmrznitev osebnih dohodkov omejiti samo na delovne organizacije s področja šolstva, zdravstva, sodstva in notranjih zadev, in to le za tiste, ki ustvarjajo do 90 % poprečnega osebnega dohodka na pogojno kvalificiranega delavca. Pouradili so, da odmrznitve nikakor ne sme biti za državno upravo, politične strukture, zbornice in vse druge, ki jih predlaga IS.

BOSNA IN HERCEGOVINA

Po enakih kriterijih

Sindikati BiH se ne strinjajo, da bi v sedanji akciji stanovanjske gradnje gradilo posebne kategorije stanovanj za delavce, niti izgradnjo posebnih delavskih naselij, temveč zahtevajo, naj bi v celotni politiki stanovanjske izgradnje v občinah določili kriterije za poprečno standardno stanovanje in šele z uporabo takšnih kriterijev reševali stanovanjska vprašanja vseh kategorij uporabnikov stanovanj. Zato sodijo, da bi morali v delovnih organizacijah in občinah čimprej skleniti dogovore, za katere kategorije delavcev bodo delovne organizacije gradile ali kupovale stanovanja, ker tega sami ekonomsko ne zmorejo, za katere kategorije delavcev pa naj bi gradili stanovanja z njihovim sofinanciranjem.

V BiH je bilo od leta 1951 do leta 1971 izgrajenih več kot 300.000 stanovanj. Samo v šestih letih reforme je bilo zgrajenih 170.000 stanovanj, od tega pa samo 31.120 v družbenem sektorju. Ugotovili so, da je temu v veliki meri kriva razdrobljenost sredstev za stanovanjsko gradnjo, saj so bila sredstva razdrobljena na več kot 4000 žiro računih. Poslej pa naj bi se denar za stanovanjsko gradnjo stekal v solidarnostne sklade.

ČRNA GORA

Daleč od uresničitve

Po oceni članov RK SZDL Črne gore, ki je razpravljala o uresničevanju ustavnih amandmajev, je samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje v Črni gori še daleč od uresničitve. V Cetinju so doslej podpisali samo tri sporazume, ki jih praktično še ne uresničujejo. Podobno velja za samoupravni sporazum o zaposlovanju v Nikšiču, ki je naletel na odpore. Res je sicer, da po zboru samoupravljavcev v tej občini marsikaj urejajo samoupravno in z dogovarjanjem, toda pravno to še ni urejeno. V Danilovgradu se večina delovnih organizacij ne zmeni za že podpisani sporazum o zaposlovanju in delitvi dohodka ter osebnih dohodkov. V tej občini je težko razbiti negativni odnos centrov do obratov, kar 80 % gospodarstva pa je v integracijskih odnosih z gospodarstvom iz drugih občin in republik. Največ je bilo narejenega v Titogradu, kjer so podpisali pet samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov. Nekatere že uresničujejo, tako so na primer vsi kmetje na območju občine zdravstveno zavarovani. Za počasnost pri samoupravnem sporazumevanju dolžijo v Črni gori predvsem tehnokratsko-birokratske sile pa tudi pomanjkljivo akcijo pri razlagi bistva ustavnih amandmajev.

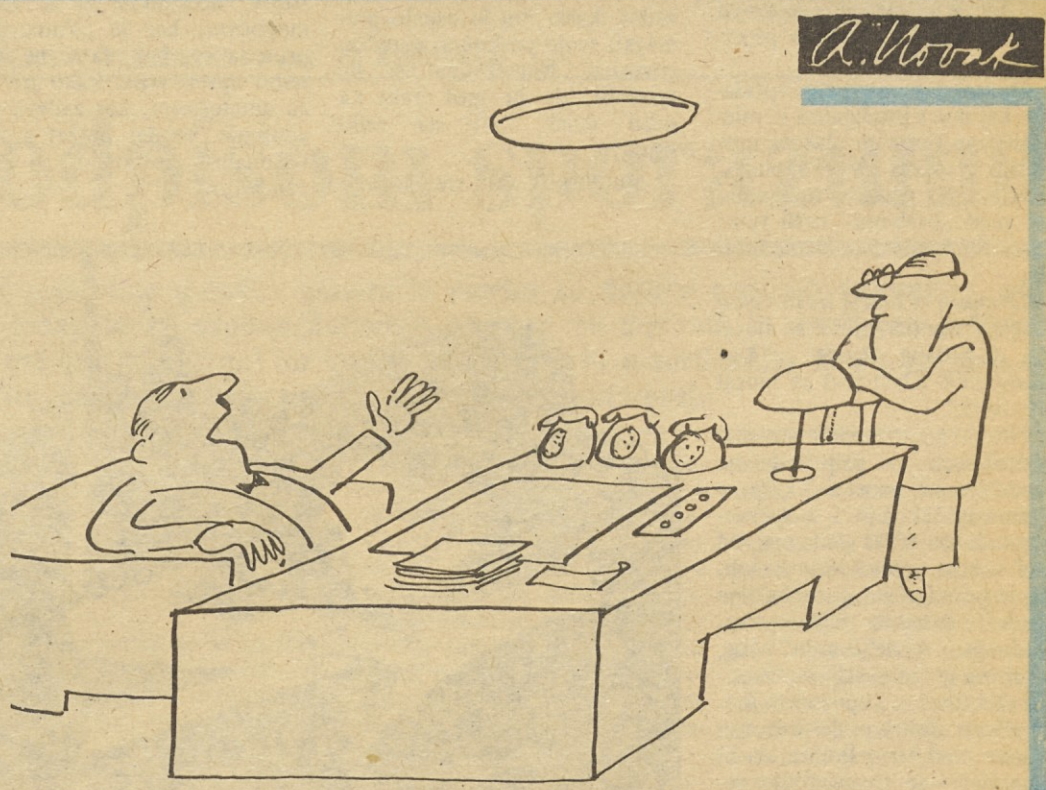

– Z mladimi kadri v teh časih ni problemov, saj se zelo hitro starajo . . .

ZMAGA »PUNTARIJE« zaradi puntarskega navdiha

Pravijo, da v panonski ravnici pomlad izbruhe. Ne zna priti s pritajenimi koraki in neopazno. Ko smo se pripeljali od Slatine Radencev v Ščavniško dolino ob vznožju valovitih Slovenskih goric v Videm, pomlad še ni prišla. Torej, še ni izbruhnila. Bilo je samo sonce, silovita nevihta na zahodnem koncu in tak veter, da so veje v krošnjah dreves ječale pod udarci. Prostrana polja so čakala na dež, ki ga ni hotelo biti od nikoder.

„Pri nas je nasploh malo moče, čeprav bi jo prav zdaj nujno potrebovali," je dejal predsednik krajevne skupnosti Videm ob Ščavnici **Ludvik Ketiš.** Za uvod v pogovor smo pač morali spregovoriti o vremenu in kmetijskih problemih, čeprav smo vsi vedeli, da gre le za dober izgovor.

Ketiša smo dobili, ko je poleg prodajalne „Tobaka", kjer dela, lepil plakat z oznanilom, da bodo dramske sekcije prosvetnih društev iz občin Gornja Radgona in Lenart uprizorile „Veliko puntarijo" videmskega rojaka dr. Bratka Krefta.

Videmskega predsednika krajevne skupnosti Ludvika Ketiša smo „ujeli" pri limanju plakata za „Veliko puntarijo". Pol dneva v prodajalni in pol dneva kmet . . . in kje je čas za igralstvo?

OSOVRAŽENI „NEGATIVCI"

„Pol dneva sem „tobakar" in pol dneva kmet," se je nasmejal Ludvik Ketiš. „Osnovna proizvodnja – mleko."

V zraku je obviselo vprašanje, kaj ima s prodajalno in mlekarstvom opraviti plakat, prosvetno društvo, „Velika puntarija" . . . Na plakatu smo namreč med „osebami" našli tudi: Peter Šajnoviič . . . Ketiš Ludvik.

„Najprej bi moral igrati nekaj drugega, vendar nihče ni hotel biti negativna figura . . . Kot predsednik KUD sem se moral žrtvovati."

Potem smo zvedeli številne podrobnosti o pripravah na predstavo na prostem, kako v Vidmu pričakujejo 5. maja zvečer tudi do 5000 gledalcev, od kod vse so prišli kostumi, kdo vse je pomagal pri sceni, kakšne zgode in nezgode so jih spremljale pri razdeljevanju vlog, organizaciji razsvetljave, zvočnih efektov . . . Reporter bi moral živeti dobršen del zimskih tednov med temi ljudmi, da bi „zagrabil" vse razpoloženje, velikost dela, barvitost komentarjev . . . Nekaj puntarskega je prav gotovo ves čas spremljalo „Veliko puntarijo", saj je bila ves čas prisotna pesimistična napoved: „Puntarija? Ne, nikoli je ne boste spravili skupaj!"

In vendar so jo!

„Zakaj ste se sploh odločili, da boste tako na veliko proslavljali obletnico kmečkih uporov? "

GUBEC NI TUJEC

„Morda zato, ker pri nas ime Gubec ni nekaj tujega, neznanega. Že pred vojno je Lacko – kasnejši narodni heroj – otvoril dom „Matija Gubca", kjer je bilo središče kulturno prosvetnega in političnega dela naprednih kmečkih fantov in deklet. Da se ne bi obletnice kmečkih uporov spomnili na dostojen način, ni bilo nikoli vprašanje. Tudi to smo vedeli, da nekaj bomo zaigrali. Vsako leto igramo. Samo, kaj? „Velika puntarija" je nekako prišla „sama od sebe". Morali smo kajpada združiti sile več dramskih sekcij."

Šli smo skupaj na potep po bližnjih zaselkih. Najbolj nam je bilo žal, ker nismo dobili doma najstarejšega igralca, nad 50 let starega Franca Murkoviča. „Tahi" je prav ta dan bil na živinskem sejmu nekje onkraj Mure. In tako smo bili radovedni, kako mu je uspelo premagati svojo poskočno narečno govorico. Navsezadnje se ne spodobi, da bi grof Tahi na odru dejal: „Vi ste velki lisjok!"

„Puntarijo" smo srečali prav povsod. Je tema dneva, tedna, meseca . . . Če drugače ne, pa v izjavah „Puntarijo imam doma vsak dan" ali pa „Hoteli so, da bi šel zraven in igral puntarja. Puntarije sem imel že med vojno dovolj!"

VSE PELJE V CERKVENJAK

Naposled smo ugotovili, da vse niti vodijo v Cerkvenjak. Tam je Gubec! Tam je režiser „Puntarije" VLADO TUŠAK! Samo, ko bi ga le dobili doma . . .

„Saj se že meni zdi čudno, da je res doma," nas je sprejela njegova žena Katja. „Dokler Puntarije" ne bo konec. ne bo v naši hiši niti sledu o mirnem upokojenskem življenju."

Za pravilno vrednotenje njenih besed moramo pristaviti, da je režiserjeva žena aktivni udeleženec priprav na predstavo in če že drugega ne, na vseh vajah „neuradni posrednik" med režiserjem in igralci.

Vlado Tušak ne učinkuje prav nič upokojensko. Visokorasla postava ni prav nič sključena, besede spremljajo živahne kretnje, markantne poteze obraza so polne dostojanstva in neskritega navdušenja za ustvarjalno delo. Pravi Gubec.

„Doma sem iz Cerkvenjaka, torej dobro poznam ljudi. Naš človek, torej Slovenskogoričan, je zelo odprt in neposreden, vendar po svoje tudi občutljiv. Ni fraza, če rečem, da je treba znati z njim delati.

NEKATERI SO DEZERTIRALI

Morate razumeti, da smo vsi, ki smo se združili ob „Puntariji", čisti amaterji. Kaj so igralci po poklicu? Kmetje, učitelji, cestarji . . . Amaterizma brez veselja ni. In to brez velikega veselja. In še marsikaj drugega mora biti zraven. Največ težav smo na primer imeli pri izbiri igralcev, točneje, pri zbiranju dovolj velikega števila sodelujočih. Namreč, nekaj je bilo tudi takih, ki so sredi dela dvignili roke, tako da zdaj komaj sam sebi verjamem, da smo res že na cilju. Da smo zmogli . . ."

Režiser in glavni igralec (Matija Gubec), bivši komercialni direktor Sladkogorske, nam razgrne pred očmi tako dokumentacijo o vajah, načrtovanju prizorov, izostankih in še vsem mogočem, kar je „Puntarija" prinesla s seboj, da se ne moremo upreti vtisu, kako gre res za amaterizem, kar zadeva navdušenje, vendar prežet s profesionalno resnostjo in načrtnostjo.

„Saj si lahko mislite, kaj je bilo zame najteže. Kako prepričati igralca, da bo nehal igrati in da bo igro zamenjal z resničnim podoživljanjem osebe, ki jo predstavlja. Moraš biti tak, sem pravil, da te bodo gledalci med predstavo v resnici zasovražili . . .

Predvsem sem jim moral dopovedati, da resnično igrajo kmete, puntarje, vendar da to niso kmetje iz današnjih dni, torej oni, kmetje s traktorji, moderno opremljenimi hlevi in kravami rekorderkami in . . . Da predstavljajo tlačansko revščino, ki le s težavo spozna, kako gre v boj za nekaj več, za plemenite cilje svobode. In ne morda zato, da bo porušila grad in navalila na prvi sod vina, ki jim bo prišel v roke."

V Vidmu ob Ščavnici so zelo ponosni na kiparsko kolonijo na prostem. Na najbolj „elitnem" prostoru pred osnovno šolo je leseni kip Matije Gubca.

REŽISER IN GUBEC

Potem smo bolj za šalo kot zares pripomnili, da primera s sodom verjetno ni dosegla tistega učinka, kakor je bilo planirano.

Vlado Tušak je hitro razumel:

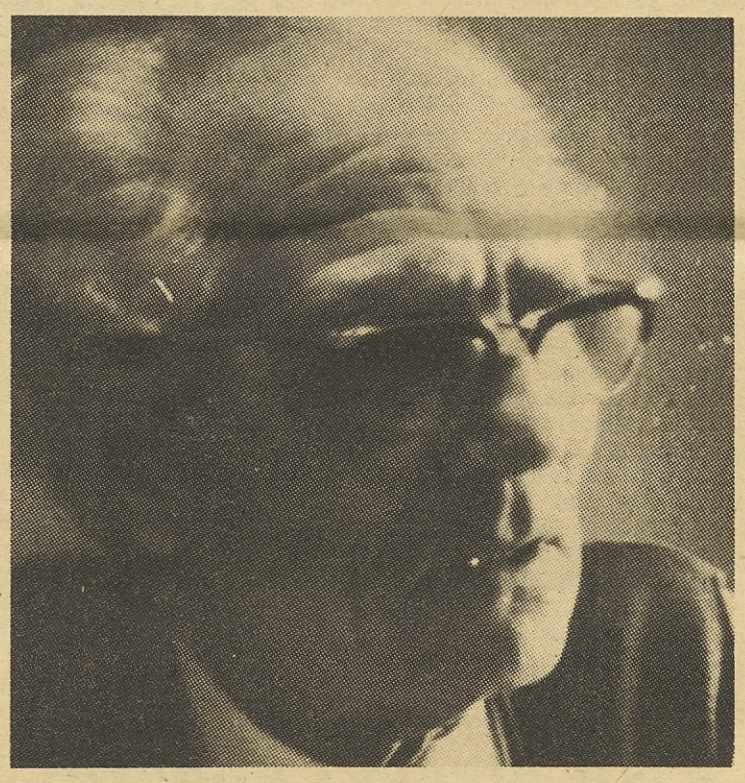

Bivši komercialni direktor, zdaj režiser in Matija Gubec, Vlado Tušak iz Cerkvenjaka: „Najtežje me še čaka. Med predstavo bom Gubec, čeprav bi bil najraje samo režiser nekje za kulisami. Raje ne pomislim na morebitne zaplete."

„Kakor vidite, sta si bili vlogi režiserja in Matije Gubca – tistega pravega – močno podobni. Nekoč sem jim rekel, fantje, če nimate dovolj prostora za prihod na oder, se lahko prav razporedite na hodniku in nato pridrvite sem. No, brž, ko sem jih spustil na hodnik, je bilo nadaljevanje pričakovano: našel sem jih šele v bližnjem bifeju!"

Prijeten je pogovor, če anekdot ne manjka. Požive ozračje, popoprajo juho . . .

„Morda je največji dosežek naših prizadevanj," se je zresnil Vlado Tušak, „da smo uspeli združiti v skupnem delu več dramskih družin. Po vseh peripetijah in nevšečnostih, ki sem jih omenil prej, je zdaj krajevna zasedba vlog naslednja: Cerkvenjak 35, Vitomarci 1, Radgona 8, Videm 5 in Lenart 3. Pravo medobčinsko sodelovanje, kaj?

Posebej moram poudariti, da so nam močno pomagali številni prijatelji v Ljubljani, Mariboru . . . Sladkogorska nas je prijetno presenetila, ko je prevzela pokroviteljstvo. Sladkogorcem se bomo skušali oddolžiti s posebno predstavo v čast njihove stoletnice.

Vozni red predstav smo si zamislili tako, da bomo najprej imeli generalko v Cerkvenjaku, vrh pa bo vsekakor predstava na prostem v Vidmu. Prosim, nikar mi ne govorite o vremenu. Samo tega se še manjka, da bi nam jo dež zagodel! Seveda, v tem primeru se bomo morali preseliti v dvorano. Glavna težava je v tem, ker si enostavno ne upamo prezgodaj začeti s prodajo vstopnic. Kasneje bomo imeli verjetno še 12 gostovanj. Ne, več prav gotovo ne bi zmogli. Si lahko mislite, koliko so si ljudje že doslej odtrgali od svojega prostega časa. Pozimi je nekako še šlo, zdaj bo pa dela na polju in sploh čedalje več in – za letos bomo v Cerkvenjaku z igralstvom počasi zaključili."

MLADI ŽE PRIHAJAJO

Potem nam je Vlado Tušak povedal, kako so imeli od 21. oktobra lani, ko so s „Puntarijo" začeli zares, kar 68 vaj, kakšne težave so bile z najrazličnejšimi obrtniškimi deli (navsezadnje le ne prodreš povsod z amaterizmom in so stvari, ki jih je pač treba plačati). Če pa ni bilo takoj denarja? No, je pač Vlado Tušak dal osebno garancijo. Komercialni direktor sicer ni več, vendar njegova beseda v Cerkvenjaku in okolici še vedno nekaj velja, četudi ne bi bil režiser „Puntarije".

Hčerka Alenka je ves čas poslušala, kako uspevamo v pogovoru. Prav nič naključno ni bila zraven, saj je – kakor vsi številni Tušaki iz Cerkvenjaka – „obvezno" sodelavka „Puntarije". Pred cerkvenjaškim prosvetnim domom smo pred slovesom srečali še enega. „Elektrikarja" **Riharda Tušaka:**

„Številna desetletja je že Cerkvenjak znan po svojih gledaliških predstavah. Mi, stari, bomo pač zravn, kolikor in dokler bomo zmogli. Veseli me, da imajo tudi šolarji že svoj dramski krožek in se nam nabati, da se bo z nami, „starci", „svet podrl".

Ta čas je generalka „Puntarije" v Cerkvenjaku že za nami. Ne vemo, kako je bilo. Prav tako ne vemo, kako bo poteklo „tisto glavno" na prostem v Vidmu, vendar . . . Ali je ob vseh naporih, veselju in tudi joku v garderobi in zadoščenju, da je bila uspešno premagana tista obvezna „velika kriza" sredi priprav, še sploh pomembno, če bo predstava brezhibna ali ne?

Zmaga puntarjev je bila izbojevana že davno prej.

IGO TRATNIK

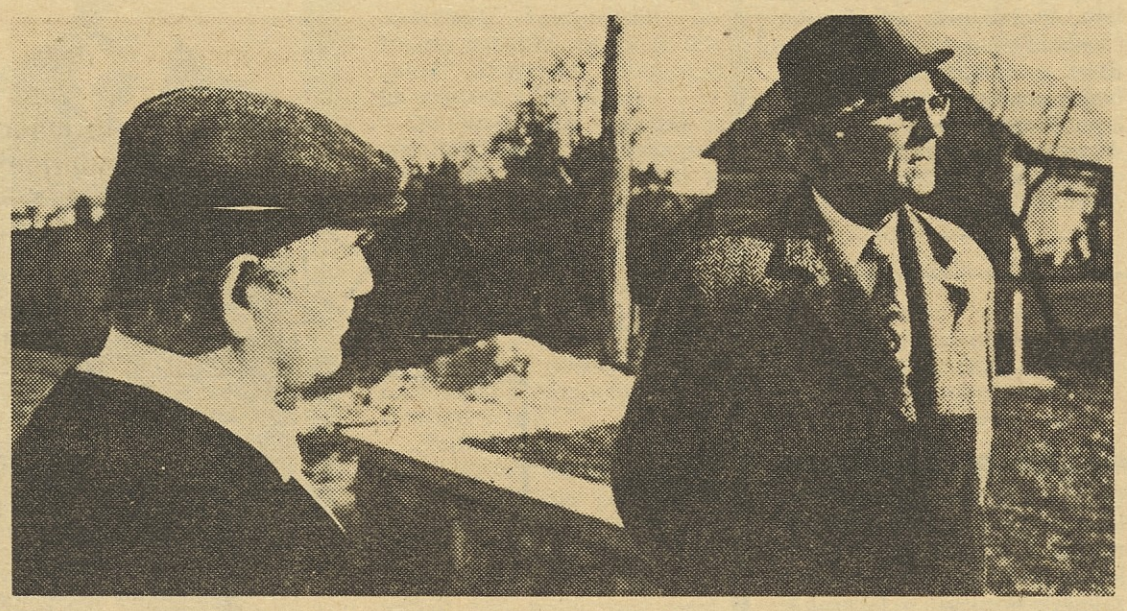

Dva cerkvenjaška Tušaka, električar Rihard in režiser Vlado v pogovoru pred 69. vajo za „Veliko puntarijo".

Dober vzgled

Industrija Sava Kranj potrebuje za svoje redno poslovanje mesečno 30 milijonov dinarjev obratnih sredstev. Kar šestino te vsote si zagotavlja s pomočjo prihrankov svojih delavcev, ki prejemajo osebni dohodek na hranilne knjižice (skupaj imajo že blizu 5 milijonov dinarjev) in s pomočjo njihovega 10-odstotnega posojila od osebnih dohodkov.

Ko so ob nedavnem obisku v Savi to povedali članu predsedstva SFRJ ing. Marku Bulcu, je ta prizadevanja zelo pohvalil in menil, da bi jih bilo potrebno bolj popularizirati, da bi jim sledilo še več drugih kolektivov.

-M. S.

OPEKARNA ŽABJAK BO LETOS PODVOJILA VREDNOST PROIZVODNJE ● NOVA TOVARNA – PLOD POSLOVNO-TEHNIČNEGA SODELOVANJA Z OPEKARNO KOŠAKI

PRISPEVEK ZA GRADNJO CENEJŠIH STANOVANJ

Novi stropi so za 30 % cenejši od klasičnih

Le streljaj od Ptuja leži opekarna Žabjak, ki je predlani slavila 70-letnico svojega obstoja. Opekarna ima dva obrata, enega v Žabjaku in drugega v Janežovcih. Zaposluje blizu 110 ljudi, pozimi malo manj, v sezoni nekoliko več.

Medtem ko je znašal lanskoletni plan realizacije opekarne 7 milijonov novih dinarjev, je letošnje leto za cel milijon večji, vendar brez proizvodnje nove tovarne.

Delavci Opekarne Žabjak so si namreč v zadnjem času postavili veliko novo tovarno za proizvodnjo stropnih nosilcev oziroma stropov, ki bo podvojila realizacijo kolektiva.

Nova tovarna proizvaja tako rekoč že skoraj s polno paro, slavnostna otvoritev pa bo enkrat te dni.

DELITEV DELA

„Prvi korak za izgradnjo nove tovarne je bil rezultat teženj po poslovno-tehničnem sodelovanju z Opekarno Košaki . . .," nam je povedal **Anton Hlupič**, direktor Opekarne Žabjak. „Sodim, da smo storili vsestransko koristno potezo. Po eni plati smo si razdelili delo, po drugi pa smo se odločili za skupno investicijo. Naši pogovori se niso vlekli več let. Imeli smo skupne interese, zato smo se vse, kar je bilo potrebno, dogovorili v sedmih tednih . . ."

Skratka, rezultat poslovno-tehničnega sodelovanja med obema opekarnama je med drugim tudi skupna investicija, to je najsodobnejša nova tovarna za proizvodnjo stropov oziroma stropnih nosilcev. Kolektiva obeh opekarn sta pri tem enako globoko segla v žep in skupaj prispevala za novo tovarno blizu tri milijone novih dinarjev.

Opekarna Žabjak mora v petih letih odplačati nov strojni park in deliti dobiček s svojim partnerjem iz Maribora. Edina obveznost po petih letih pa bo, da bosta ostali obe delovni organizaciji pri sedanji delitvi dela.

PO NOVEM CENEJE ZA 30 ODSTOTKOV!

„Svoj prispevek k temu, da bi lahko gradili več predvsem delavskih, to je poceni stanovanj, smo hoteli dati tudi mi. Nedvomno smo napravili z novo proizvodnjo stropov pomemben korak k pocenitvi stanovanj . . .", nam je razlagal direktor Hlupič. „Pri vseh gradnjah, tako individualnih, še bolj pa pri kompleksnih, bo prihranek razmeroma precejšen. V zaključni fazi je namreč naš strop za približno 30 % cenejši od klasičnega. In pri tem sploh ne računamo prihranka na času. Gradnja stropov z našimi nosilci je namreč izredno hitra in enostavna. Strop iz naših nosilcev lahko napravijo tudi ljudje, ki se na gradnjo ne spoznajo. Pri tem radi poudarjamo, da lahko naš strop postavi z malo truda tudi mlad zakonski par, ki se je lotil gradnje družinske hišice . . ."

Glavne značilnosti novih stropov, ki jih izdelujejo v Žabjaku, so torej v tem, da so poceni, izredno lahki in kar najbolj enostavni za gradnjo. Tekoči meter nosilca je težak komaj 8 kilogramov in je sestavljen iz vezane rebraste armature.

USPEŠEN START

V novi tovarni, ki je zgrajena po italijanski licenci, dela vsega 22 ljudi. Linija za pripravo armature je v celoti avtomatična, medtem ko zahteva trak za proizvodnjo stropnih nosilcev več parov rok.

„Za sedaj delamo v eni izmeni, naš interes pa je, da proizvodnjo povečamo. Sedaj izdelamo dnevno toliko nosilcev, da zadostujejo za 750 do 900 kvadratnih metrov stropov. S tem smo rešili problem gradnje stropov na našem območju in delno tudi na območju širše Slovenije. Res je, da smo prodrli z novim izdelkom zelo uspešno celo že izven naše republike, vendar še ne v tolikšni meri, kot si želimo. Sicer pa smo tako rekoč komaj startali in je zato nemogoče, da bi tržišče osvojili kar čez noč . . ., je na kraju razgovora povzel Anton Hlupič.

-a.

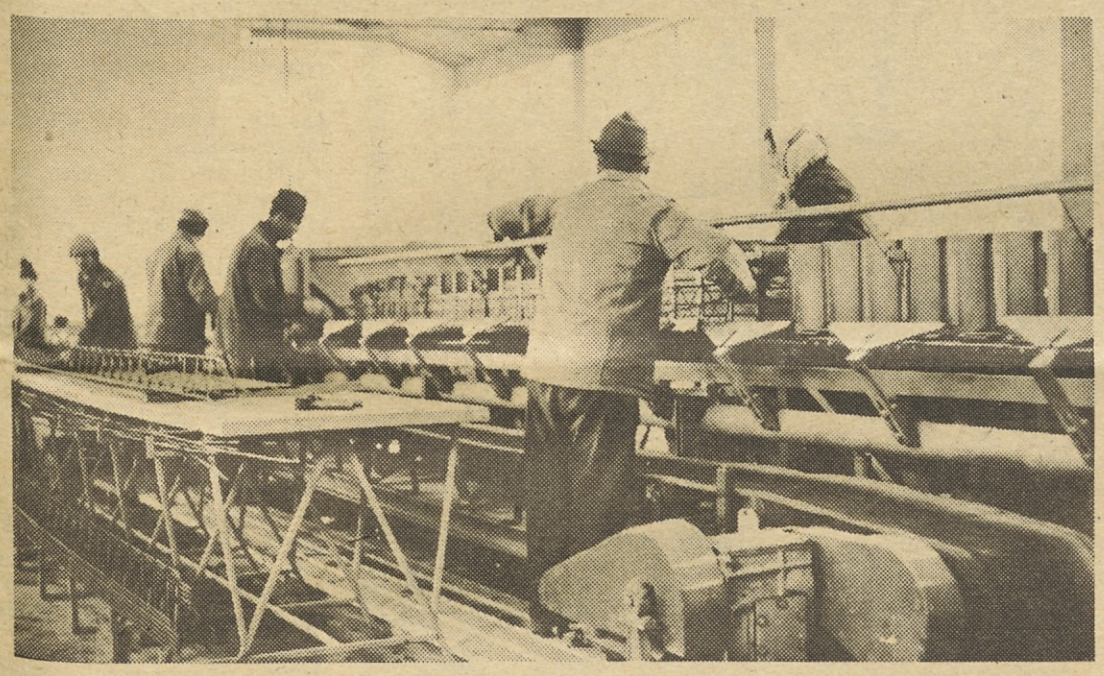

V novi tovarni Opekarne Žabjak, kjer izdelujejo po najsodobnejši tehnologiji nosilce za strope

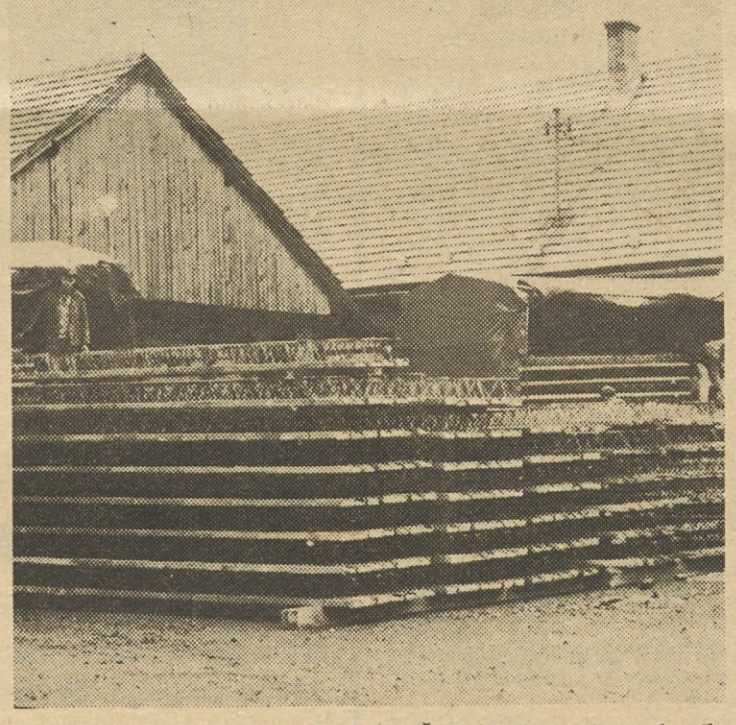

V sedmih urah izdelajo v Opekarni Žabjak blizu 1.800 tekočih metrov nosilcev

Plašči za tujce

● Škofjeloški Kroj bo povečano proizvodnjo izvozil

Konfekcijsko podjetje Kroj iz Škofje Loke te dni odpošilja svojim odjemalcem zadnja oblačila za pomlad in poletje, hkrati pa je že zaključilo z njimi dogovore za jesen in zimo. Ti dogovori obetajo kar uspešno poslovno leto za kolektiv Kroja. Predvidevajo, da bo vrednost njihove proizvodnje letos dosegla 75 milijonov dinarjev, po količini pa bo večja od lanske za 12 odstotkov, od tega 8 odstotkov na račun višje delovne storilnosti. Čeprav v Kroju trenutno še ne čutijo, da bi povpraševanje po njihovih izdelkih zaradi stabilizacijskih ukrepov nazadovalo, računajo tudi na to možnost in zato vso povečano proizvodnjo usmerjajo v tujino. Za kupce v Švici, Zahodni Nemčiji in Franciji bodo izdelali 30 tisoč plaščev in s tem pridobili 7 milijonov dinarjev deviznih sredstev. Ta vsota bi bila lahko znatno višja, če ne bi cene domačega blaga večinoma kar precej presegle cen v tujini. Zaradi tega tuji naročniki konfekcije raje dobavljajo lastno blago, pri nas pa plačajo samo delo.

Na letošnja prizadevanja tega kolektiva bo vsekakor ugodno vplivala tudi nova samoupravna organiziranost. V Kroju so nedolgo tega ustanovili temeljno organizacijo združenega dela in vrsto samoupravnih pravic približali delavcem. Tako bodo ti na svojih zborih odslej odločali tudi o ugotavljanju in delitvi dohodka, o letnih in dolgoročnih planih podjetja ter o samoupravnih sporazumih z drugimi organizacijami združenega dela in družbenopolitičnimi skupnostmi.

M. S.

LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 681
ZA DOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHIŠTVO
LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 685

OB 200-LETNICI TOVARNE KOVANIH IZDELKOV VELENJE-FECRO V SLOVENJEM GRADCU

Ob jubileju — nov obrat

Začetki Tovarne kovanih izdelkov Gorenje-Fecro v Slovenj Gradcu segajo v leto 1773. Častitljivega jubileja pa v kolektivu ne bodo proslavili samo s tem, da bodo odprli nov obrat za proizvodnjo pomivalnih korit iz nerjaveče pločevine, pač pa bodo uredili tudi okolje, v katerem delajo in ustvarjajo osem ur vsak dan.

Zdaj, ko so v zaključni fazi dela pri urejanju zgradb in ko so začeli asfaltirati ceste med tovarniškimi objekti, je dala osnovna organizacija sindikata pobudo, da bi zaposleni s prostovoljnim delom uredili okolico tovarne. Vsak zaposleni naj bi opravil 15 delovnih ur, vsi zaposleni pa skupaj najmanj 4.000, s čimer bi prihranili tovarni 150.000 dinarjev. Z delom so začeli ta ponedeljek, 16. aprila, in prvi so bili na udarniškem zaposleni iz uprave ter člani delavskega sveta.

Maja bodo v slovenjgraški Tovarni kovanih izdelkov Gorenje-Fecro slovesno izročili namenu nov obrat, v katerem bodo izdelovali pomivalna korita, in sicer iz nerjaveče pločevine. Letos jim bo samo nova proizvodnja navrgla okrog 50 milijonov dinarjev realizacije, tako da bodo skupaj dosegli najmanj 70 milijonov din realizacije. Sicer pa bo mogoče v tem novem obratu izdelati na leto okrog 200.000 pomivalnih korit iz nerjaveče pločevine. Hkrati s širjenjem proizvodnje v tem novem obratu bodo razvijali tudi izdelavo opreme iz nerjavečega jekla za klavnice.

Osrednje prireditve ob 200-letnici Tovarne kovanih izdelkov Gorenje-Fecro bodo od 9. do 13. junija. Takrat bo v prostorih slovenjgraškega Umetnostnega paviljona razstava izdelkov tovarne Gorenje-Fecro in vseh drugih tovarn združenega podjetja Gorenje Velenje. Posebej bo prikazan razvoj slovenjgraške tovarne in njene proizvodnje. V središču Mislinjske doline bo tudi simpozij o klavniški opremi, ki ga pripravljajo v sodelovanju z Institutom za tehnologijo mesa iz Novega Sada.

Slavje bo doseglo višek na „dan samoupravljavcev", ko bodo na slavnostni seji delavskega sveta formalno ustanovili temeljno organizacijo združenega dela Gorenje-Fecro, do takrat pa tudi uskladili vse samoupravne akte z ustavnimi dopolnili. Na seji bodo podelili tudi okrog 50 spominskih plaket zaslužnim članom delovne skupnosti ter zunanjim sodelavcem.

(An)

URESNIČEVANJE USTAVNIH DOPOLNIL V ŽELEZARNI RAVNE NA KOROŠKEM

Pred podpisom sporazuma

Po enotnih kriterijih bodo v prihodnje določali sistem in merila za delitev osebnih dohodkov, obračunavali in izplačevali nadomestila za osebne dohodke, regrese za dopuste in družbeno prehrano, obračunavali prispevek za gradnjo stanovanj ter za izobraževanje in amortizacijo ● Po enotnih merilih bodo zajemali tudi podatke o gospodarjenju

Delavski svet Železarne Ravne na Koroškem je že ob koncu preteklega leta ugotovil, da so zaposleni v tej največji proizvodni tvornosti na Koroškem izrazili voljo za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela v enotah metalurške proizvodnje ter mehanske obdelave in organizacije skupnih služb ter da se združijo v podjetje Železarna Ravne na Koroškem. Pri uveljavljanju ustavnih dopolnil je bila v Železarni v pomoč pred dobrim letom dni izvedena reorganizacija, ko sta bili ustanovljeni 2 proizvodni enoti, ki imata tudi lastne prodajne službe, službe za razvoj tehnologije in izdelave, fazno kontrolo ter ekonomske analize ter ki sta tudi odgovorni za akumulativnost in likvidnost poslovanja.

Za reorganizacijo se na Ravnah na Koroškem niso odločili samo zato, da bi z decentralizacijo dela in pristojnosti ter z racionalno organizacijo skupnih tehničnih in drugih služb dosegli večjo akumulativnost, pač pa tudi zato, da bi zaposleni lahko v večji meri vplivali na poslovne odločitve, ki naj omogočijo dvig produktivnosti, večjo rentabilnost ter še večjo učinkovitost vlaganj v nove naložbe. Z novo organizacijo so uvedli sistem obračunavanja proizvodnje po metodi direktnih stroškov in predkalkulacijo posameznih izdelkov. S tem so dobili mesečne kvalitetne informacije o gibanju stroškov, kar vse prispeva k hitrejšemu uresničevanju ustavnih dopolnil.

Te dni pa končujejo v Železarni Ravne na Koroškem razpravo o predlogu samoupravnega sporazuma o združitvi dela in sredstev ter ureditvi medsebojnih razmerij v podjetju Železarna Ravne na Koroškem. Med drugim predlagajo, da bi temeljni organizaciji združenega dela in organizacija skupnih služb po enotnih merilih določale sistem in merila za delitev osebnih dohodkov, obračunavale in izplačevale nadomestila za osebne dohodke, regrese za dopuste in družbeno prehrano, obračunavale prispevke za gradnjo stanovanj in za izobraževanje ter amortizacijo in po enotnih merilih zajemale podatke gospodarjenja.

(Ma)

Komentatorjev stolpec

Denar cenimo, ko ima ustrezno ceno

Ni treba biti bančni strokovnjak, da bi vedeli, kako zelo je pripravljenost prebivalstva za varčevanje odvisna od obresti na hranilne vloge in kako zelo je od cene denarja (ki jo izražajo obresti) odvisna investicijska poraba.

Skušajmo te uvodne misli ponazoriti z dogajanji v praksi: višja ko je stopnja inflacije, manjša je pripravljenost prebivalstva, da bi varčevalo. Kdor ima denar, kupuje rajši trajne potrošne dobrine: hišo, avto, televizor, pralni stroj ali pa gotovino pretaplja v zlatnino, ki trenutno ne koristi nikomur, še najmanj naši družbeni skupnosti. Kdor nima dovolj denarja, da bi kupoval omenjene dobrine, se prekomerno zadolžuje, vedoč, da je v razmerah, ko se inflacija stopnjuje, denar vreden z vsakim dnem manj. V takšnih razmerah se zdrava načela gospodarjenja ne obnesejo: kdor nalaga denar v banki, izgubalja prav toliko, za kolikor je stopnja inflacije višja od obresti na hranilne vloge. Nasprotno profitira tisti, ki se zadolžuje in kupuje blago na kredit.

Podobno je v gospodarstvu: če je cena denarja nizka (če so obresti na kredite nizke), nihče ne ravna racionalno z njim. Podjetja se prekomerno zadolžujejo, prigospodarjeni denar vlagajo v svojem ozkem tovarniškem krogu, čeprav bi bil bolje naložen v kakem drugem podjetju, katerega blago je na trgu bolj iskano.

Spričo rastoče inflacije, ki tako rekoč požira obresti in jemlje vrednost nacionalni valuti, dinarju, pri nas nagloma naraščajo devizne vloge. Rekli bi lahko, da je zaupanje varčevalcev v tuje válute trenutno večje kot zaupanje v dinar. Zato so banke zvišale pasivne obresti, se pravi obresti na hranilne vloge, posledica tega pa je bila, da so zvišale tudi tako imenovane aktivne obresti, to je ceno denarja, ki ga pri njih v obliki kreditov najemajo gospodarske organizacije. Namen tega ukrepa je bil, zajeziti prekomerno osebno porabo in prelivanje dinarske gotovine na devizne vloge ter hkrati spodbuditi varčevalce, da bodo privarčevana sredstva v dinarjih čim dlje vezali v bankah. Vezane hranilne vloge so namreč najbolj dragocen denar, s katerim lahko banke dolgoročneje kreditirajo gospodarstvo, ki mu, kot vemo, vseskozi primanjkuje obratnih sredstev in denarja za nove naložbe.

Ta poenostavljena razlaga odvisnosti gospodarstva od prihrankov prebivalstva na eni, kot tudi soodvisnosti obsega hranilnih vlog in kreditov ter cene denarja (obresti) na drugi strani, je bila potrebna, da bi doumeli, zakaj je bil pred nedavnim zavrnjen predlog o znižanju obrestne mere, ki je prišel iz združenja bank Jugoslavije. Zavrnile so ga članice tega združenja, banke same, in ne brez utemeljnih razlogov.

Nekatere razloge smo navedli, dodati velja še, da bi morebitno znižanje (pasivnih in aktivnih) obresti pomenilo isto, kot razvrednostiti že uveljavljeno selektivno kreditno politiko. Pomenilo bi tudi, da se odpovedujemo načelom ustavnih dopolnil, ki temeljijo na neodtujljivi pravici neposrednega proizvajalca, da upravlja s svojim dohodkom, da ga uporabi bodisi za lasten razvoj v okviru temeljnih organizacij združenega dela, bodisi da ga odstopi (posodi) drugi osnovni organizaciji združenega dela.

Če se namreč temeljna organizacija odloči, da ne bo vlagala sredstev tjavdan, marveč da jih bo posodila drugi organizaciji, mora biti za to ustrezno stimulirana. Sredstva se ji morajo primerno obrestovati. Ta cilj pa ji lahko zagotovi le cena denarja, prilagojena povpraševanju in potrebam.

Nizke obresti gotovo niso spodbuda za koncentracijo družbenih sredstev v skladu s planom in našo ekonomsko politiko. Pomenile bi povrnitev na distribucijo kreditov, vrnitev k nesmotrnim in avtarkičnim vlaganjem ter neracionalni investicijski in osebni porabi, ki ji je že tako težko pristriči peruti.

NANDE ŽUŽEK

TOVARNA IZOLACIJSKEGA MATERIALA V REČICI PRI LAŠKEM BO KLJUB VELIKEMU POŽARU, KI JO JE NEDAVNO PRIZADEL, ZAČELA OBRATOVATI DO PREDVIDENEGA ROKA

Katastrofa ni strla volje

Dipl. inž. Srečko Šentjurc, direktor združenega podjetja Rudnik rjavega premoga Laško: »Posledice nedavnega požara smo že dodobra odstranili in vse kaže, da bomo s proizvodnjo začeli 4. julija, na dan rudarjev, kot smo to prvotno tudi predvidevali. Rudarji, ki živijo prav za to tovarno, so priskočili na pomoč in s skupnimi močmi bomo, kot ničkolikokrat doslej, kos tudi tem tegobam!«

Ognjeni zublji, ki so skorajda v trenutku upepelili dve hali v še neodprti Tovarni izolacijskega materiala v Rečici pri Laškem, ki bo proizvajala letno 100.000 kub. m styropora, so ostali trpek spomin na doslej največjo gospodarsko katastrofo v tem mestu ob Savinji. Le srečnemu naključju se je moč zahvaliti, da katastrofalni požar ni zajel uvožene strojne opreme glavnega pogonskega obrata. Prezreti namreč ne gre dejstva, da je veljala celotna investicija v preusmeritev rudnika Laško, v okvir katere sodi v prvi vrsti Tovarna izolacijskega materiala, skoraj 70,000.000 dinarjev in da so rudarji v Laškem od nje že v bližnji prihodnosti upravičeno veliko pričakovali.

Njihova pričakovanja vendarle ne bodo zaman. Ognjena stihija, ki je 6. aprila, kot še nikoli doslej, divjala nad Rečico, je pustila neizbrisne sledove, toda v rudniku niso vrgli puške v koruzo.

„Požar nam je sicer povzročil ogromno materialno škodo, vendar je proizvodnja styropora stekla normalno že čez dva dni!“, se sredi dela za trenutek utrne spomin na srhljiv dogodek leta v Laškem **dipl. inž. Srečku Šentjurcu**, direktorju Združenega podjetja rudnik rjavega premoga Laško. „Škoda je nekoliko manjša, kot smo sprva ocenili, vendar je kljub vsemu ogromna. Cenimo, da je je za 9,500.000 dinarjev. Požar nas je najbolj prizadel pri gotovih izdelkih, polizdelkih in pri reprodukcijskem materialu, nekaj manj škode pa smo utrpeli pri opremi, vključno z gradbeno opremo, in pri drobnem inventarju. Toda, obupali nismo in tudi – ne bomo . . .!“

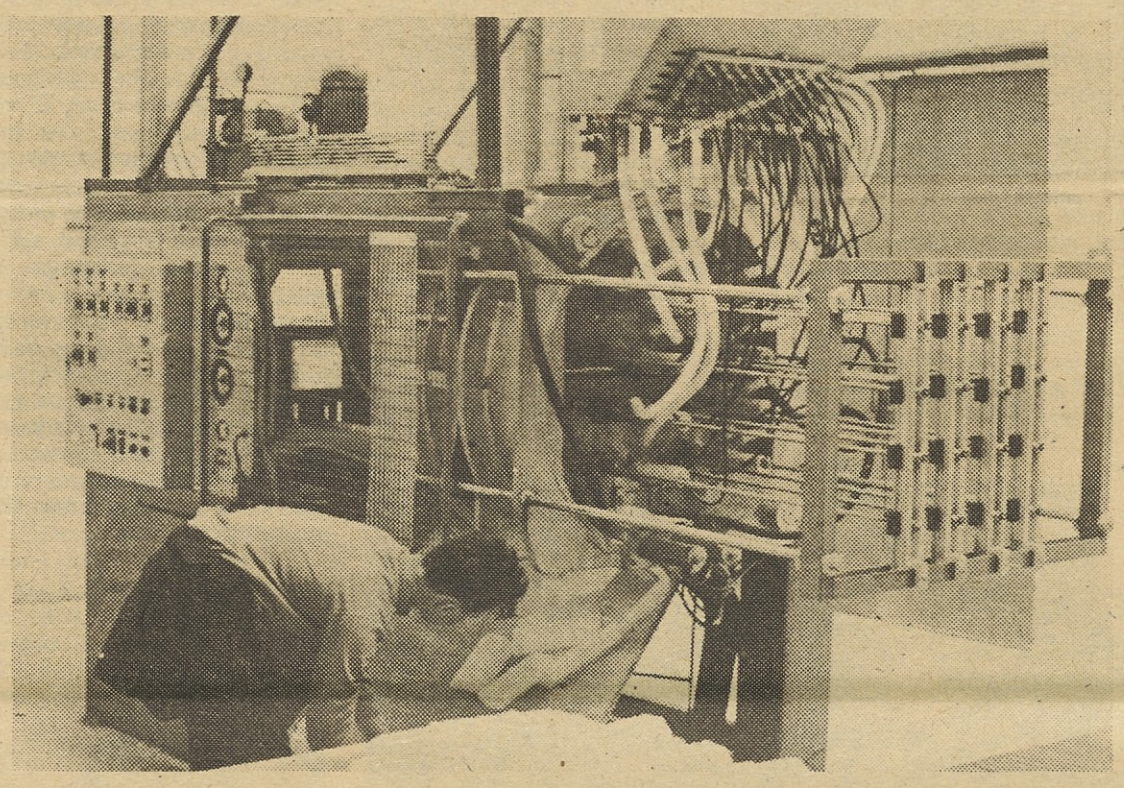

Proizvodnja v novi Tovarni izolacijskega materiala teče, kot da se ni nič zgodilo. Podjetne rudarje v Laškem, ki se bodo čez dobra dva meseca že zaposlili v TIM, čaka do otvoritve tovarne še obilica dela. Na pogorišču bodo že v teh dneh odstranili ruševine in se lotili popravila dveh tovarniških hal, ki sta pogoreli. Delavci SGP Nova Gorica, ki izvajajo vsa gradbena dela, so obljubili, da bodo s popravili končali do 15. maja. Poldrugi mesec bodo porabili za napeljavo instalacij, s tem pa bo nova Tovarna izolacijskega materiala v Rečici pri Laškem pripravljena za redno obratovanje. Na sliki: avtomat za styropor oblikovance in ostalo embalažo za izolacijo. V poldrugi minuti izdela tak avtomat 8 najrazličnejših embalažnih izdelkov iz styropora.

Proizvodne dvorane v Tovarni izolacijskega materiala v Rečici pri Laškem so, kot je to že „v navadi“ pri domala vseh kemičnih tovarnah, razvrščene druga ob drugi. Prav zavoljo tega je bila ob požaru prva skrb gasilcev, da preprečijo ognjenim zubljem pot v tisti del nove tovarne, kjer so dragoceni stroji. To jim je tudi uspelo.

V teh dneh so v Rečici sredi največjega dela. Kar pet gradbenih skupin odstranjuje ruševine in urejuje tovarniško okolje. Do 4. julija, dneva rudarjev, naj bi bila Tovarna izolacijskega materiala že nared za redno proizvodnjo! Tako, kot je bilo predvideno pred požarom!

Prizadevnim gradbenikom celjskega podjetja „Ingrad“ gre največ zaslug, da bo industrijski gigant v občini Laško postavljen v rekordnem času. Prav zdaj, ko so v Rečici skoraj vsi, ki so tako ali drugače vezani na rudnik, priskočili na pomoč, se vodstvo združenega podjetja presenetljivo ubada z drugimi problemi, ki sicer ne zadevajo sanacije položaja po katastrofalnem požaru.

„Naš največji problem, verjeli temu ali ne, tiči vse drugje kot v odstranjevanju posledic nedavnega požara“, nas je rahlo presenetil inž. Šentjurc. „V Rudniku bomo do otvoritve nove tovarne sicer uspeli uresničiti naš načrt prekvalifikacije rudarjev, toda kljub temu ostaja problem prekvalifikacije še vedno odprt. Prekvalifikacija nas bo veljala več kot 2,400.000 novih dinarjev, tako da se je nenadoma pojavilo vprašanje, kje dobiti potrebna sredstva. Sami vsega ne zmoremo, zato smo zaprosili za pomoč republiški sklad skupnih rezerv in Zavod za zaposlovanje v Celju. Nekaj denarja smo že dobili. Celjani so nam dali 150.000 dinarjev, pomoč pa pričakujemo tudi od republike. Veliko hujše od spoznanja, da za prekvalifikacijo nimamo sredstev, je prejkone dejstvo, da traja prekvalifikacija rudarjev najmanj tri do šest mesecev, v tem času pa jih ne moremo ustrezno zaposliti. Če bomo uspeli, ne vem, vendar če sta vztrajnost in hladnokrvnost postali naše „skrito orožje“, prav gotovo ne bomo obupali tudi pri tem problemu.“

Očitno so v Rečici pri Laškem naposled dobili bitko s časom. In optimističnim pričakovanjem kot da ni meja. Zdaj radi gostu povedo, da je vse odvisno od gradbenikov. V Združenem podjetju rudnik rjavega premoga v Laškem imajo resnično srečo, saj jih poslovni partnerji niso pustili nikoli na cedilu. Ob požaru so jim prvi priskočili na pomoč delavci zagrebškega podjetja „Okim“, ki so sicer tudi njihovi največji konkurenti (!), zdaj pa jim delavci SGP Nova Gorica obljubljajo, da bodo gradbena dela pri obnovitvi nove tovarne končana do prve polovice maja! Tovarna izolacijskega materiala v Rečici pri Laškem, ki se je pred 14 dnevi tako rekoč že izgubljala v ognjenih zubljih, bo za dan rudarjev, 4. julij, izročena svojemu namenu!

Trditi bi si upali, da bodo obljubo držali. Z otvoritvijo nove tovarne, ki bo poslej rezala boljši kos kruha več kot štiristo rudarjem in okoličanom, bo trpek spomin na letošnjo aprilsko katastrofo hitreje zbledel.

-jv

TESNO POSLOVNO-TEHNIČNO SODELOVANJE

ALPOS IN ALPREM

Kasneje se bodo morda k Alposu in Alpremu priključila tudi druga sorodna podjetja ● Sodelovanje tudi s trgovino, ob tem veliki razvojni načrti

Tovarna aluminijastih izdelkov in kmetijskih strojev Alpos iz Šentjurja se že dalj časa dogovarja z Alpremom iz Kamnika o združevanju. Pogovori so se začeli že v lanskem letu, sedaj pa so tako dozoreli, da lahko kmalu pričakujemo konkreten dogovor.

„Za sedaj nameravamo skleniti pogodbo o poslovno tehničnem sodelovanju“, nam je povedal Lado Grdina, direktor Alposa. „V okviru te pogodbe se bomo dogovarjali o delitvi proizvodnega programa, izmenjavali bomo izkušnje, skupno nastopali nasproti drugim partnerjem in na trgu.“

V lanskem letu so pri pogovorih sodelovali tudi iz Kovinske industrije IG in Primata iz Maribora, vendar do tesnejšega sodelovanja s tema dvema podjetjema ni prišlo.

„V resnih dogovorih smo ostali le z Alpremom“, pravijo v Alposu in dodajajo: „Vendar s tem ostalim sorodnim podjetjem vrata za sodelovanje niso zaprta. Morda se bodo kasneje celo priključila.“

Alpos namerava v naslednjih letih krepko povečati proizvodnjo. Že v letošnjem letu naj bi izdelali za okrog 13 milijonov dinarjev več izdelkov, kot so jih lani, do leta 1976 pa nameravajo celotni dohodek povečati na 180 milijonov dinarjev (od lanskih 97 milijonov).

Glavni vir večjega zaslužka bo močno povečan obseg proizvodnje in osvajanje novih izdelkov. Pri tem v Alposu ne računajo samo na sodelovanje z Alpremom, pač pa tudi na tesnejše sodelovanje trgovine, s katero naj bi v kratkem začeli zelo tesno poslovno in tehnično sodelovati. Le-to se bo odrazilo predvsem pri skupnem vlaganju v proizvodnjo novih izdelkov, ki so zanimivi za obe strani.

Rezultat tesnega sodelovanja s sorodnimi proizvodnimi podjetji in s trgovino pa bo, na to v Alposu kajpak trdno računajo, tudi mnogo učinkovitejši nastop na tujem trgu, kjer se, zlasti na vzhodnem, za našo industrijo trgovinske in gostinske opreme ponujajo lepe možnosti zaslužka.

rb

Dovolj števcev

V tovarni Iskra – Elektromehanika Kranj je pred dnevi stekla proizvodnja novega enofaznega enotarifnega števca, ki so ga razvili v lastni razvojni službi. Ta števec odlikujejo izredno velika točnost, poenostavljeno uravnavanje in sodobno bakelitno ohišje. Vsak dan bodo v Iskri izdelali 800 takih števcev. Skupna proizvodnja vseh števcev pa bo letos dosegla 700 tisoč teh naprav in, kot zagotavljajo v Iskri, jih odslej na domačem trgu ne bo več primanjkovalo.

M. S.

Dogodek v Viatorju

Podpisan je samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev v podjetju Viator ● 14 organizacij združenega dela v eno podjetje

Med kolektivi, ki so vključeni v sindikat delavcev v prometu in zvezah, je kolektiv Viatorja prvi podpisal samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev v skupnem podjetju Viator. Slovesno so sporazum podpisali 17. aprila v Domu podjetja ob Celovški cesti v Ljubljani.

Slavnosi ob podpisovanju sporazuma so se udeležili predsedniki zborov delavcev, na katerih so bile ustanovljene temeljne organizacije združenega dela (teh je v Viatorju 13, medtem ko so skupne službe organizacije združenega dela), direktorji vseh TOZD, predsednik skupnega delavskega sveta, generalni direktor podjetja, predstavniki skoraj vseh občin, na območju katerih deluje podjetje Viator in še nekaj povabljenih gostov, med njimi Andrej Grahor, predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev v prometu in zvezah.

Pred začetkom podpisa sporazuma je predsednik skupnega delavskega sveta France Groznik poudaril, da so s podpisom tega dokumenta podane predvsem osnove za poglabljanje samoupravljanja. To pa bo prav gotovo terjalo novih dokazov sporazumevanja, solidarnosti, odpovedovanja in usklajevanja delovnih načrtov. Na slavnosti so tudi poudarili vlogo Zveze komunistov, ki je bila poglavitni pobudnik za oblikovanje samoupravnega sporazuma. Ne samo pobudnik, temveč je prav Zveza komunistov v skoraj enoletnem delu pri pripravi sedaj podpisanega dokumenta nosila glavno breme.

O tem, kako so uredili s samoupravnim sporazumom medsebojnega razmerja, dolžnosti in pravice posameznih TOZD do skupnega podjetja in obratno, ter o tem, kakšno delo jih še čaka, bomo spregovorili v reportaži v naslednji, prvomajski številki DE.

»Kar se Janezek nauči«

Prejšnji teden so na šoli v Laškem odprli nove prostore pionirske hranilnice. S pomočjo Ljubljanske banke, podružnice Celje so prikupno uredili nov prostor in ga opremili s sprejemnim pultom. Dobili pa so tudi pisalni in računski stroj, tako da lahko „sedemčlanski kolektiv" nemoteno opravlja svoje delo. Tres kartončkov prepiše vloge in dvige v dnevnik, denar pa potem odnese v pravo banko na hranilno knjižico „pionirske hranilnice". Delo vseh pa kontrolira predsednik pionirske hranilnice BREDA GODLAR iz 8. razreda. Zanjo bi mi rekli, da je direktor hranilnice. Ker je Breda pri pionirski hranilnici že tri leta, to je od

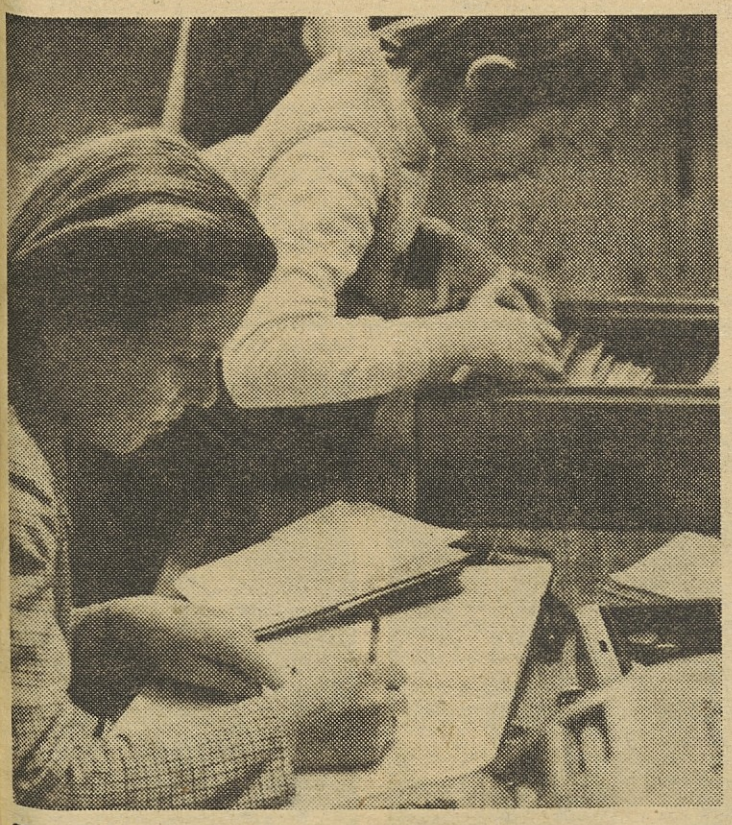

Slavica in Nada se že kar dobro razumeta na kartoteko in poslovne knjige. Delo v hranilnici je natančno, saj pri denarju ne sme biti napak

nutno imajo na šoli, kjer je 732 učencev, že 192 varčevalcev. Ti pa imajo v pionirski hranilnici vloženih 18.181,35 dinarjev, novih, seveda!

„Ali že imaš svoj kartonček? ", vpraša vsako „stranko" Polonca PICELJ iz 5. b. Ona je ena od sedmih „uslužbenk" pionirske hranilnice. Zadolžena je, da „stranko" sprejme in posluša njene želje. Če je to slučajno Irena, ki je že „star" varčevalec, potem IRMA PROSEN iz 5. c poišče kartonček in vanj vpiše novo vlogo. Za dva dinarja, za katera Irena misli, da jih nekaj časa ne bo potrebovala oziroma da jih bo, če jih bo večkrat po toliko vložila v hranilnico, čez čas dvignila toliko, da bo dovolj za darilo mamici ali pa za knjigo, ki ji je že dolgo všeč.

Denar in kartonček prevzame potem NADA KUMER in se nanj tudi podpiše ter s tem potrdi, da je denar sprejela. Vsak dan po uradnih urah dobi kartonček SLAVICA VODIŠEK iz 8. c. Zanjo bi lahko rekli, da je glavni računovodja. Ona njene ustanovitve, sem jo prosil, da mi nekaj več pove o varčevanju na njihovi šoli.

sednika. Poleg tega potrdi tudi uslužbence, ki so se javili na razpis. Zbor vlagateljev imamo še ob zaključku poslovnega leta in ob koncu šolskega leta. Tam moramo poročati o poslovanju.

V naši hranilnici je najmanjša vloga 2 dinarja. Takih je največ. So pa tudi višje vloge. Doslej smo zabeležili največjo vlogo 200 dinarjev. Večino denarja dobijo učenci od raznih daril ob rojstnih dnevih, ali pa od tet in stricev. Tisti, ki so naši varčevalci, ta denar seveda vložijo v hranilnico. Največ dvigov je ob 8. marcu, novem letu, rojstnih dnevih mamic in ob koncu šolskega leta. Za šolski izlet jih varčuje največ in niso redki razredi, ki vlagajo skupaj. Razpisali smo tudi tekmovanje med razredi. Tisti, ki ima največ varčevalcev, mu hranilnica za končni izlet plača vse stroške za socialno najbolj šibkega vlagatelja v tem razredu."

1. marca so začeli z novo akcijo, ki so jo imenovali „pikapolonica". Pravzaprav je ta akcija tekla že prejšnje leto, vendar le na celjskem področju. Podružnica LB v Celju je bila pobudnik te, neke vrste nagradne akcije. Letos pa je LB uvedla za celotno svoje področje enotne pogoje in enotne nagrade za „pikapolonico".

Z uvedbo akcije „pikapolonica" se je dvignilo število vlagateljev, predvsem pa višina vlog. Vsak bi rad dobil nalepko, knjižno kazalo, značko, denarnico, ali pa hranilnik. Te nagrade niso tako lahko dosegljive, saj mora vlagatelj imeti kar 500 dinarjev v hranilnici, da dobi najvišjo nagrado.

„Naš namen je predvsem že otroke navajati na varčevanje," je povedala mentorica pionirske hranilnice na šoli v Laškem ZDENKA GORIČ. „Vsako leto začnemo pravzaprav od začetka, saj učenci višjih razredov, ki največ varčujejo, odhajajo iz šole. Nižji razredi pa poznajo bolj varčevanje s hranilniki. Ne nazadnje je naš namen tudi ta, da učence seznanimo s poslovanjem denarnih zavodov. V teh treh letih smo imeli dva primera, da sta učenca od LB dobila štipendijo za nadaljnje šolanje, prav zato, ker sta kot „uslužbenca" naše hranilnice dobila veselje do tega poklica. Hranilnico imamo organizirano, kot ste slišali, že tri leta. Prav lani smo na celjskem področju med 17 šolami dosegli v tekmovanju zelo lepo tretje mesto."

Tudi električni računski stroj je darilo LB. Breda Godler, predsednica pionirske hranilnice, pa na njem kontrolira poslovanje ostalih delavk

„Pionirsko hranilnico smo osnovali pred tremi leti. Že lani sem bila „uslužbenka", letos pa so me izvolili za predsednika. Vsako leto imamo v začetku šolskega leta zbor vlagateljev. Tam izvolimo 9-članski odbor, ki potem iz svoje srede izvoli pred-

Tekst in foto:
A. AGNIČ

inles
ribnica
PRODAJA
POLKNA
VRATA
OKNA
NA KREDIT

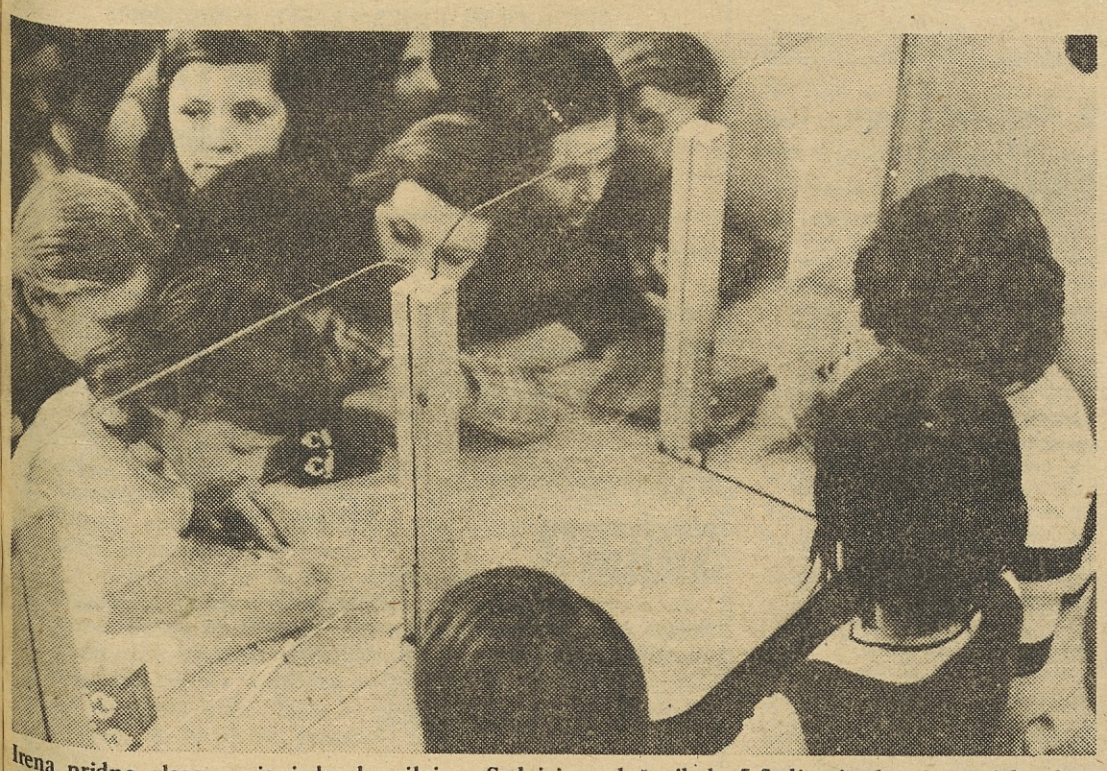

Irena pridno vlaga v pionirsko hranilnico. Sedaj ima vloženih le 5,5 dinarja, ker je pred kratkim dvignila denar, da je kupila darilo mamici za rojstni dan

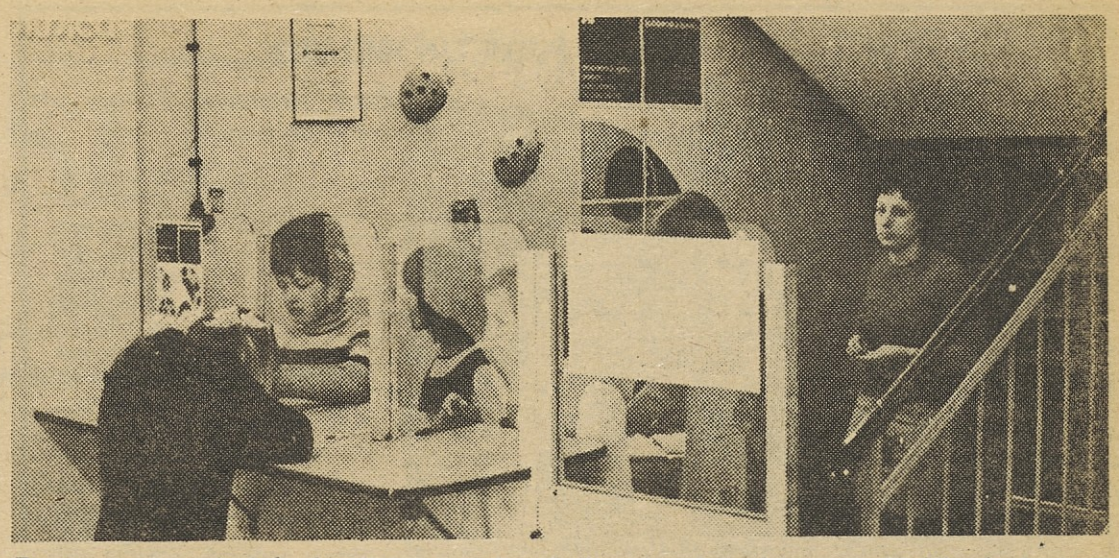

Za nov prostor pionirske hranilnice na šoli v Laškem je prispevala opremo Ljubljanska banka – podružnica v Celju

Tudi Darinka se je odločila, da bo odslej varčevala. Njena prva vloga je skromna, saj je vložila le 2 dinarja

PODOBE NAŠEGA ČASA

POROČILA S TERENA...

Halo, me slišite!? Kdo kliče? Ja, jaz vendar, Janez! Čigav Janez? Vaš Janez! Vaš dopisnik iz Zgornjega Kašlja. Na čigave stroške? Na vaše vendar, kot vedno, kaj drugega! Oprostite, slabo se sliši; pri nas na pošti je še vedno na ročni preklop. Ne, ne utegnem pisati, bi prekasno dobili. Kar lepo pišite, kaj se boste zdaj delali, da nimate časa. Ne, ni požar, o to pa ne! Tudi medved ni nikogar oklal. Če smo imeli gasilsko veselico? Veste kaj, zdaj je pa dovolj šale. Tako pa spet nismo bogu za hrbtom, kot si mislite, tovarišica . . . Kako? Tovarišica Mimica? Ja, tovarišica Mimica, jaz sem pa Janez. Ne, nisva se še srečala in videla, ne. Mene ima čez vaš resorni. Navadno pošljem vse pismeno, telefoniral vam še nisem, ne! Da ste lani na našem sestanku pisali zapisnik, v kotu levo? Že mogoče, a jaz vas nisem videl. Naj kar sporočim? Ali boste res zapisali? Končno!

Ne, ne sme niti vest, biti mora poročilo. Ne, ni o metrskem sulcu iz Krke, to sem poročal včeraj, pismeno. Nekaj bolj ekskluzivnega je: dobili smo zelo visok obisk. Koga? Nikoli ne uganete. Ne, ni Tomaž. Tudi Marjan ne! Štefan je prišel. Po kaj? Ja, v naš dislocirani obrat za pločevinaste zamaške in drobno kovinsko galanterijo. Prvi človek iz republike v zadnjih treh letih med nami! Sem dol k meni jih redko zanese.

A veste, da sem lahko šel z njim po obratu. Poročilo je zato povsem točno, iz prve roke, kot se reče. Za lokalni tisk sem pripravil celo dva anekdotična pomenka. Tovariš Štefan je zelo človeški. O ne, tega ne pišite, to je le moje osebno mnenje. Nočem, da bi vse skupaj zvenelo kot propaganda; naj bo čimbolj verodostojno in brez patetike. Meni se pa res ni treba nikomur klanjati. Dokler se bodo godile po svetu zanimive stvari, bo imel vaš Janez dovolj dela in kruha. A pri nas je vedno kaj novega. Da naj začnem diktirati? Kje sva že obtičala? Aha.

Šel je tovariš Štefan, kot rečeno, pišite, prosim, skozi ves obrat ter je bil zelo zadovoljen z razvojem samoupravnih odnosov v kolektivu. Ste zapisali? Pri tem je izrečno poudaril, da se je treba opreti predvsem na lastne sile. V tem je velika in bistvena razlika med pogledi tovariša Štefana in mnenjem direktorja obrata Cvetka Povožna, ki pravi, da nam je predvsem družba dolžna priskočiti na pomoč. A to samo mimogrede, za osvetlitev problema in za vašo osebno orientacijo. Zapišite pa tole! Tovariš Štefan je rekel, da bo treba še okrepiti akcijo subjektivnih sil pri razreševanju nakopičenih gospodarskih problemov, kakor tudi zastaviti vse sile, če sem si prav zapomnil – za zagotovitev avtentičnih interesov delavskega razreda v vseh sferah družbenih tokov. Pri tem je treba še naprej odločno obračunavati z vsemi konkretnimi nosilci protisamoupravnih tendenc, ki se porajajo na nivoju . . .

Ali lahko sledite? Kje sva že obtičala? Prosim? Da naj malo počakam? O katerem Štefanu poročam? O Štefanu Počivavšku vendar! Kako? Da že imate vest? Nemogoče! Iz Zgornjega Kašlja razen mene ni drugega dopisnika. Da nima več funkcije? Od kdaj? A tako! Od koga pa ste dobili vest? Od lovcev? Ja, kot kaj pa je potem hodil tod okrog? Da si je šel z drugimi ogledat izpustitev risov v kočevske hoste? A tako!? In zakaj je hodil po našem obratu? Ne veste? Nič ne govorite, sem se že spomnil: direktorjev sošolec, jasno, saj sta se ves čas trepljala po rameh. Potem pa ne bo nič z vestjo, ne. O, to je pa res smola! Šele takrat se zmisli in pride k nam, ko ni nič več. To ni pošteno! Še tistikrat, ko se pri nas kaj zgodi, se nič ne zgodi. Pa je šla po nepotrebnem spet ena moja dobra vest s terena po gobe. Ne, to pa res ni pošteno!

Oprostite, tovarišica Mimica, ker sem vas klical. Mislil sem, da se je kaj zgodilo, a se spet ni nič zgodilo. Kdo ve, kam bo šlo zdaj to; ali na vaše stroške ali na moje?

VINKO BLATNIK

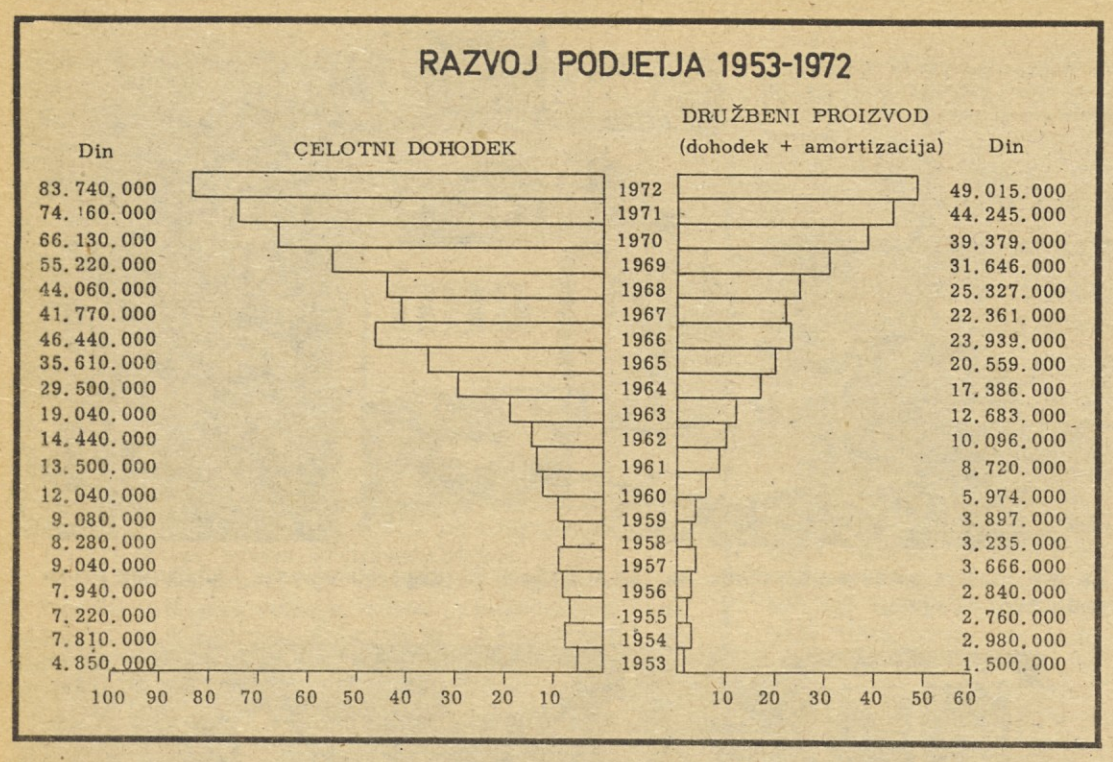

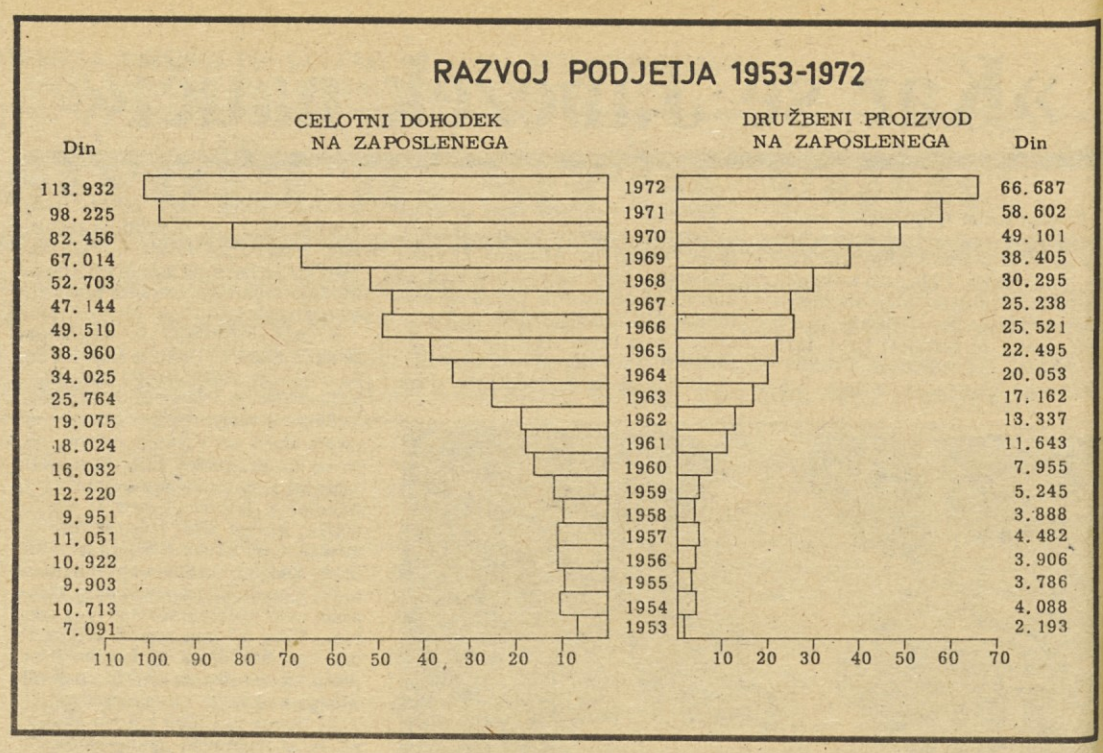

Polet Gozdnega gospodarstva Postojna

Te dni slavi kolektiv postojnskega gozdnega gospodarstva 20-letnico obstoja. „Trenutna razvojna stopnja podjetja je nedvomno plod velikega prizadevanja nas vseh v kolektivu in vseh tistih, ki so z delom na začetku razvojne poti veliko prispevali k razvoju našega podjetja pod veliko težjimi pogoji in so sedaj v zasluženem pokoju," je zapisal dipl. inž. Janez Sedej, direktor Gozdnega gospodarstva Postojna v uvodnem članku slavnostne številke „Gozdnega gospodarja", glasila njihovega kolektiva.

Iz njegovih misli povzemamo, da so v podjetju z dosedanjimi uspehi zadovoljni. Hkrati pa ugotavljajo, da so pred njimi nove in zahtevne naloge. „Nujno potreben bo še hitrejši korak v izpolnjevanju in modernizaciji gozdne proizvodnje tudi v našem podjetju", pravi direktor podjetja.

Razmere, ki narekujejo nujen napredek v tehnologiji gozdne proizvodnje, zahtevajo, da gozdarji, lesnopredelovalna industrija, družbeno-politični delavci in drugi gospodarstveniki v občinah, kjer deluje gozdno gospodarstvo Postojna, čimprej sprejmejo nekatere odločitve, ki so dolgoročnega pomena. Gre za odločitve, ki zadevajo nadaljnje izpopolnjevanje tehnologije dela in proizvodnjega procesa, izkoriščanje lesne tvarine in bodoče prizadevanje pri gospodarjenju z gozdovi družbenega in zasebnega sektorja.

Prizadevanja za racionalizacijo gozdne proizvodnje morajo veljati predvsem vprašanju, kako zmanjšati potrebo po gozdnih delavcih, ki jih čedalje bolj primanjkuje. „Eno od teh rešitev vidimo v našem podjetju v mehaniziranih skladiščih za lupljenje lesa iglavcev, pravijo v GG Postojna. „Strojno lupljenje je prag za vse druge načrtovane tehnološke spremembe, ki pa presegajo delokrog gozdarstva in so organsko vezane na celotno lesno in gozdno gospodarstvo postojnskega gozdno-gospodarskega območja."

Lesna industrija na tem območju je že spoznala nujnost večje koncentracije lesa in potrebe po strojnem lupljenju iglavcev in modernizaciji proizvodnje. Dozorelo je spoznanje, da je to skupni problem gozdarstva in lesne industrije. „Gozdarji smo že izrekli utemeljene pobude in zahteve na najvišji ravni kraško-notranjskih občin. Prvi uspehi v naših prizadevanjih se že kažejo", je posebej poudaril direktor Gozdnega gospodarstva Postojna, dipl. inž. Janez Sedej. „Naenkrat velikih uspehov zaradi vsesplošnih razmer sicer ne moremo pričakovati, vendar zaradi tega ne smemo obupati. Zelo neodgovorno bi bilo, da bi zaradi neusklajenih konceptov razvojnih programov tako v lesni industriji samo, ki od nas dobiva surovino, kot v celotnem gozdno-lesnem gospodarstvu oslabili najmočnejši gospodarski panogi v območju, v katerih si služi kruh skoraj polovica zaposlenih."

Rešitev zastavljenih nalog je v integracijskih procesih — predvsem v lesni industriji — in v tesnejšem sodelovanju med lesno industrijo in gozdarstvom. V vsakem primeru bo uspešnost teh procesov zagotovljena le, če bodo resnično oprti na ekonomske pobude in obojestransko zainteresiranost, ne pa na enostransko pričakovanje in posredni interes ali celo na pritisk krajevnih dejavnikov.

Direktor Gozdnega gospodarstva Postojna:

„Letos, ko praznujemo 20-letnico našega podjetja, si moramo še bolj resno zastaviti to nalogo. Začetek uveljavljanja zastavljenih ciljev je resnično velika prelomnica v razvoju našega podjetja, zato moramo vztrajati na postopni realizaciji našega programa. V tem trenutku imamo za takšne procese tudi potrebno družbeno-politično podporo."

Iz direktorjevih besed tudi lahko povzemamo, da osnutek novega zakona o gozdovih odpira nove razvojne možnosti za Gozdno gospodarstvo Postojna. Kolektivu Gozdnega gospodarstva Postojna namreč na osnovi samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja omogoča, da razvija tako povezovanje v panogi gozdarstva kot povezovanje z lesno industrijo na podlagi enakopravnosti v pravicah, ki izvirajo iz dela. S tem pa se bo nedvomno okrepila tudi socialna varnost članov tega prizadevnega kolektiva.

E. P.

Desetletja, pravzaprav stoletja so gozdarji bivali v takih kolibah in si v kotličku pripravljali skromen obrok. Šele 1960. leta so tudi na območju Gozdnega gospodarstva Postojna podrli zadnjo gozdarsko kolibo.

Mehanizacija si je tudi v gozdovih na območju Gozdnega gospodarstva Postojna utrla pot.

Danes gozdarji stanujejo v lepih domovih, kjer imajo tudi sodobne obrate družbene prehrane.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE je izdala že vse tri knjige iz zbirke

NEZNANI SVET

■ Herbert Tichy

himalaja

Himalaja, najvišja, najmogočnejše in z naravnimi lepotami najbolj obdarjeno gorovje na zemlji, ima mnogo obrazov in mnogo skrivnosti, ki jih druga gorovja nimajo. Avtor te knjige, dr. Herbert Tichy, je bil doslej sedemkrat na Himalaji; najbrž bi težko našli človeka, ki bi znal bolj neposredno in živo opisati to veličastno pokrajino in njeno mnogolično podobo. V knjigi so združene avtorjeve skušnje z bogatim dokumentarnim gradivom, saj je na svojih popotovanjih posnel mnogo edinstvenih slik, ki dajejo s svojo izrazno močjo, motivno izjemnostjo in doživljanjsko sugestivnostjo knjigi še poseben mik.

174 strani velikega formata (114 črnobelih, 62 barvnih slik), cena: pl. 180 din.

■ Christoph Krüger

vulkani

»Vulkanizem je kakor spomin na daljne dogodke v pradavnini, ko se je oddelila od Sonca ogromna gmota plina in se zgostila,« je zapisal avtor knjige. Vulkanologija je že tisoče let stara znanost, ki je posebno v zadnjih desetletjih napravila ogromen napredek. Pričujoča knjiga hoče predstaviti vulkanizem v vsej njegovi raznolikosti, bralcu daje strnjen pregled vsega, kar nam je danes o vulkanih znanega; o vulkanih — ugaslih ali še bruhajočih — pa najverneje govorijo priložene slike, ki jih je avtor posnel večinoma sam.

168 strani velikega formata (61 črnobelih, 60 barvnih slik), cena: pl. 180 din.

■ Christoph Krüger

sahara

Sahara je s približno devetimi milijoni kvadratnih kilometrov največje puščavsko področje na zemlji. V klasičnem starem veku je poznalo človeštvo samo njena obrobna področja, čeprav so že Kartažani in Rimljani skušali prodreti v njeno notranjost. V novejšem času so številne ekspedicije sistematično odkrivale to ogromno področje, tako sovražno običajnim življenjskim oblikam. Pričujoča knjiga nam posreduje stvarno, neposredno in preverjeno podobo Sahare: opisana so raziskovalna prizadevanja, njena geografija, živalstvo, rastlinstvo in položaj človeka v puščavi.

184 strani velikega formata (80 črnobelih, 62 barvnih posnetkov), cena: pl. 180 din.

Knjige dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, naročite pa jih lahko pismeno na naslov DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE Mestni trg 26, Ljubljana

ZVEZA ZA ŠPORTNO REKREACIJO IN ODDIH V CELJU ROJEVA NOVE SADOVE

VSE VEČ ZAMISLI, VSE VEČ DELA

V jeseni bo leto dni, odkar so v Celju ustanovili Zvezo za športno rekreacijo in oddih. Zveza je bila ustanovljena na pobudo sindikatov, socialistične zveze, občinske zveze za telesno kulturo in zveze mladine.

Zakaj so se odločili v Celju za ta korak? V prvi vrsti zato, da bi še več napravili na področju rekreačije zaposlenih, da bi popestrili športno dejavnost v delovnih organizacijah in nudili ljudem bolj pestre možnosti udejstvovanja.

Jim je to uspelo?

Kljub temu, da je Zveza za športno rekreacijo in oddih v Celju tako rekoč šele na začetku svoje poti, so prvi uspehi že tu. Zveza tesno sodeluje s komisijo za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu in uspešno pomaga organizatorjem rekreacije v delovnih kolektivih. Ob tem naj povemo, da iščejo celjski kolektivi že četrtega poklicnega športnega referenta, kar je nedvomno v precejšnji meri zasluga zveze in komisije za šport in rekreacijo pri celjskih sindikatih.

Naštejemo le nekaj konkretnih nalog, ki si jih je zadala komisija za letošnje leto:

– Skrbela bo za sindikalne športne igre, za razpise posameznih tekmovanj, za zagotovitev igrišč, opreme, sodnikov in potrebnih organizatorjev in seveda za objavo doseženih rezultatov.

– Dalje bo zveza skrbela za nadaljevanje akcije TRIM in s tem v zvezi za redna rekreativna tekmovanja za športni znak TRIM in organizacijo rekreativnih srečanj v posameznih delovnih kolektivih. Poskrbela bo za letni TRIM teden, ki bo v Celju meseca junija v okviru občinskega praznika.

– Seveda komisija tudi ni pozabila na tečaje. Pozimi je organizirala smučarske tečaje, poleti pa bo poskrbela za neplavalce.

– Kot posebo nalogo si je komisija zadala, da bo povečala in popestrila število oziroma delo rekreativnih skupin in pomagala pri ustanovitvi posebnih rekreativnih sekcij za ženske.

– Nadaje se je komisija obvezala, da bo uredila oziroma usposobila nekaj športno-rekreacijskih objektov. Tako bo pri Skalni kleti zgradila univerzalno igrišče za športne igre, na Gričku pa dopolnila možnosti aktivnega oddiha in poskrbela za izposojevalnico športne opreme. Dalje bo uredila rekreacijske površine pri Ljudskem kopališču in v Kokarjih;

Vsekakor je nadalje omembe vredno to, da komisija skrbi tudi za potrebne kadre. S tem v zvezi organizira razne seminarje, tečaje in strokovne izlete.

„Naša iniciativa je tudi bila, da poskrbi Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani za šolanje višjih organizatorjev rekreacije. In vse kaže, da bo ta naša pobuda uresničena že to jesen . . .“ nam je povedal Tone Goršič, podpredsednik Zveze za športno rekreacijo in oddih v Celju.

Skratka, glede na to, da je omenjena zveza pravzaprav šele dobro zastavila, so prvi njeni delovni uspehi na moč razveseljivi. Tesno sodeluje s komisijo za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu, dela pa je iz meseca v mesec več, saj je krog tistih, ki bi se radi vključili v vrste športnikov, vse večji in večji.

„Res je, da je na račun širjenja športne dejavnosti v delovnih organizacijah dela vse več, toda ob tem z zadovoljstvom ugotavljamo, da vzporedno raste tudi število tistih, ki so pripravljeni delati in ki skrb za športno razvedrilo zaposlenih jemljejo nadvse resno. V vsaki akciji je več sodelujočih, več aktivnih športnikov in več organizatorjev. Vsak nov uresničen načrt rojeva nove pobude, nove zamisli, naša naloga pa je, da realno ocenimo, kaj zmoremo in kaj ne, kaj se bo najbolj obrestovalo in se osnovi tega potlej odločimo za nove akcije . . .,“ je povzel Tone Goršič.

A. Ul.

Kolektiv Tekstilane iz Kočevja, ki se navdušuje nad šahovsko igro in z zanimanjem spremlja vse šahovske dogodke, je sklenil, da na poseben način poskrbi za počastitev največje slovenske šahovske prireditve, II. mednarodnega turnirja za memorial dr. Milana Vidmarja v Ljubljani.

V ta namen so tehniki in delavci Tekstilane izdelali posebne odeje z vtkanimi šahovskimi simboli, ki naj ohranijo spomin na ta dogodek in na Slovenijo.

Na fotografiji: predsednik delavskega sveta Tekstilane iz Kočevja Vinko Rakovič predaja pred pričetkom osmega kola vsem udeležencem II. memoriala dr. Vidmarja odeje s šahovskimi simboli.

FRANCE BRUS

PRVI LIO PAMEČE

V Slovenj Gradcu je v okviru medobratnih športnih iger na ekipnem šahovskem turnirju med sedmimi štiričlanskimi ekipami LIP Slovenj Gradec zmagal LIO Pameče z 18 točkami. Sledijo: 2. LIO Mislinje 13,5 točke, 3. LIO Radlje 13,5 točke itd.

J. Š.

ZMAGA GRADBINCEV

V okviru medobratnih športnih iger GG Slovenj Gradec je na ekipnem šahovskem turnirju med devetimi štiričlanskimi ekipami zmagal Gradbeni obrat s 25,5 točke. Sledijo: 2. GO Ravne 21,5, 3. Uprava GG 20 točk itd.

J. Š.

ZMAGAL STOL KAMNIK

V okviru priprav za IV. lesariado – športne igre delavcev lesne industrije SRS, ki bodo 27. in 28. aprila v Novi Gorici in na katerih bo nastopilo več kot 1.700 tekmovalcev iz 42 podjetij, je bilo v Slovenjem Gradcu množično športno srečanje lesnoindustrijskih podjetij. Športniki so se pomerili v moški in ženski konkurenci v šahu, kegljanju, streljanju in odbojki. V skupni razvrstitvi so bili najuspešnejši športniki Stola iz Kamnika pred Tovarno meril in Novo opremo (Sl. Gr.) ter LIO Pameče.

J. Š.

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE POSTREŽBE, ZMERNIH CEN, POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE nama LJUBLJANA

Trim steza v Kranju

Na pobudo Občinskega sindikalnega sveta ureja Zavod za vzdrževanje in izgradnjo športnih objektov v Kranju novo TRIM stezo. Njeno izhodišče bo pri vasi Rupa, v neposredni bližini kranjskega športnega parka, od koder bo ob potoku Rupuščica vodila 2300 m daleč in pri tem premagala 120 m višinske razlike. Na stezi bodo pripravljene naprave za 20 različnih telesnih aktivnosti.

Predvidevajo, da bo nova steza nared v mesecu mladosti. Veljala bo 50 tisoč dinarjev. Skoraj tretjino te vsote je prispeval ObSS, mladina in taborniki pa so obljubili, da bodo brezplačno opravili zemeljska dela, Gozdno gospodarstvo Kranj bo dalo les, gradbeno podjetje Projekt pa bo pomagalo pri strokovni delih. Tako bo potrebno zbrati le še 15 tisoč dinarjev, ki bi jih naj prispevale kranjske sindikalne organizacije.

–M. S.

FERRALITOVE INTERNE ŠPORTNE IGRE

NAJVEČ SMUČARJEV

Poleg občinskega sindikalnega prvenstva sodelujejo športniki podjetja Ferralit še v peteroboju steklarjev, gumarjev, železarjev in kovinarjev, katerih udeleženci so: Steklarna Hrastnik, Sava Kranj, Litostroj Ljubljana, Železarna Jesenice in Ferralit Žalec. V okviru podjetja pa imajo delavci interne športne igre. Igre vodi komisija za šport in rekreacijo, ki deluje v okviru sindikata. Po sklepu občnega zbora sindikalne organizacije praznuje podjetje vsako leto DAN PODJETJA, to je dan, ko je bilo podjetje nacionalizirano in predano v družbeno upravljanje. Na ta dan se zberejo vsi člani kolektiva, kjer na primeren način proslavijo obletnico podjetja. Ob tej priložnosti podelijo priznanja zaslužnim in dolgoletnim delavcem in izrečejo pohvale učencem v gospodarstvu ter podelijo priznanja in diplome najboljšim športnikom in prehodni pokal DE, ki je osvojila prvo mesto v ekipnem tekmovanju.

Kako potekajo športne igre Ferralita?

Komisija za šport je izdelala pravilnik internih športnih iger in sistem točkovanja. Tekmovanje se odvija v dveh starostnih skupinah in sicer do 35 in nad 35 let. Poleg tekmovanja za posameznike v obeh skupinah tekmujejo tudi posamezne delovne enote: strojni obrat, livarna sive litine, modelarna in uprava – ekipno. Športniki tekmujejo v naslednjih disciplinah: kegljanju, streljanju z zračno puško, smučanju, atletiki, namiznem tenisu, kolesarjenju, plavanju in šahu. Ekipno pa tekmujejo še v malem nogometu, odbojki, rokometu in orientacijskem pohodu. Sistem točkovanja je prilagojen tako, da lahko tudi član, ki se ne ukvarja aktivno s športom, doseže primerne rezultate.

Največje zanimanje je bilo za smučanje. Zato je sindikalna organizacija omogočila vsem članom nakup smuči in opreme z večmesečnim odplačilnim rokom. Tako si je kupilo opremo blizu 29 % članov celotnega delovnega kolektiva. Velika udeležba je bila tudi na tekmovanju v plavanju. Sledi streljanje z zračno puško, kegljanje, namizni tenis.

DANIJEL KISOVAR

● SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE ObSS TOLMIN

TIK IN METALFLEX

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Tolmin je pripravila v Kobaridu svečano podelitev pokalov in diplom za tekmovanje v okviru delavskih športnih iger za leto 1972. Za tovrstna tekmovanja, ki jih prireja komisija, je med osnovnimi sindikalnimi organizacijami iz leta v leto več zanimanja. V preteklem letu je nastopilo na igrah 22 osnovnih sindikalnih organizaij iz Bovca, Kobarida, Tolmina, Klavž in Podbrda. V desetih športnih panogah je nastopilo 126 ekip z več kot tisoč nastopajočimi. Prvo plasirane ekipe so tudi tekmovale na zimskih in letnih igrah sindikatov Primorske in Notranjske. Komisija za šport in rekreacijo je pripravila zelo natančen pravilnik DŠI, ki bo tudi osnova za pravilnik DŠI Primorske in Notranjske. Prva mesta in pokale v ženski, moški in skupni uvrstitvi na občinskih DŠI za leto 1972 je osvojila osnovna sindikalna organizacija TIK iz Kobarida. Vrstni red ženske: 1. TIK Kobarid, 2. Metalflex Tolmin, 3. Trenta Bovec; Moški: 1. TIK Kobarid, 2. Avtoprevoz Tolmin, 3. Prosveta Tolmin; skupna uvrstitev: 1. TIK Kobarid, 2. Metalflex Tolmin, 3. Avtoprevoz Tolmin. MK

»Po poteh partizanske Ljubljane« LETOS ŽE SEDEMNAJSTIČ

Odbor za pohod „Po poteh partizanske ljubljane“ organizira letos že sedemnajstič to našo največjo športno-politično manifestacijo. V četrtek, 26. aprila, dopoldne bo manifestativni pohod „Po poteh tovarištva in spominov“ za moške, ženske in mešane skupine pionirskih odredov nižjih razredov osnovnih šol občin Ljubljane. V sredo, 9. maja, bo „Partizanski marš“ na 25.000 metrov, tekmovalni pohod „Partizanski marš“ na 8.000 metrov za ženske ekipe, „Štafeta zmage“ 3 x 1.000 metrov za mladinske moške ekipe, „Štafeta zmage“ 3 x 600 metrov za mladinske ženske ekipe in „Tek prijateljstva“ na 4226 metrov dolgi progi za moške domače in inozemske mestne reprezentance ter za posameznike. V soboto, 12. maja, dopoldne pa bo manifestativni pohod „Po poteh tovarištva in spominov“ na 10.000 metrov dolgi proti za moške, ženske in mešane ekipe. Isti dan bo tudi manifestativni pohod na 5.000 metrov dolgi progi za moške, ženske in mešane ekipe pionirjev in mladine višjih razredov osnovnih šol.

Načrt, ki smo si ga zastavili v redakciji, da obiskujemo postopoma posamezna področja, uresničujemo. Tokrat smo se odločili za celjsko območje, pred naslednjo številko pa se bomo podali po širši ljubljanski regiji. V prispevkih s posameznih področij skušamo čimbolj verno zajeti prizadevanja delovnih kolektivov, njihovih sindikalnih organizacij itd. bodisi za boljše gospodarjenje, bodisi za izboljšanje družbenega in osebnega standarda. S tako zastavljenimi načrti bomo nadaljevali, čeprav moramo še enkrat poudariti, da smo pri tem pričakovali tudi večjo pomoč bralcev in ne nazadnje tudi sindikalnih organizacij, da bi se vsaj takrat, ko v Delavski enotnosti pišemo bolj podrobno z njihovega področja, spomnili, da še niso poslali pristopne izjave.

Kličemo Občinski sindikalni svet Šentjur pri Celju! Z njihovega območja doslej nismo prejeli še niti ene pristopne izjave za naročnino na Delavsko enotnost niti od sindikalnih organizacij niti od delovnih skupnosti in tudi ne od občinskega sindikalnega sveta.

Tudi med drugimi občinskimi sindikalnimi sveti je še nekaj takih, ki nam niso poslali pristopnih izjav. In to kljub temu, da smo ničkolikokrat poudarili, da želimo, da Delavska enotnost postane glasilo vseh organiziranih delavcev in da prodre v sleherno delovno organizacijo na Slovenskem. Hkrati s Šentjurjem kličemo tudi tiste občinske sindikalne svete, ki nam še niso poslali pristopnih izjav in jih obenem prosimo, da to čimprej storijo.

PODPISNIKI DOGOVORA O DE

● Od 13. do 19. aprila so podpisali pristopne izjave:

SINDIKALNE ORGANIZACIJE:

414. Kmetijska zadruga Cerkno, 415. Obalna delavska univerza „Ivan Regent“, Koper, 416. Trgovsko podjetje „ISTRA BENZ“, Koper, 417. Osnovna šola Solkan Nova Gorica, 418. Zdravstveni delavci Sevnica ob Savi, 419. Cestno podjetje-enota Postojna, 420. Časopisno založniško podjetje „SOČA“, Nova Gorica, 421. Rudnik lignita Velenje, Velenje, 422. Elektro Novo mesto – Novo mesto, 423. Tovarna za investicijsko opremo in izvajanje inženiringa „METALNA“ Maribor, 424. Občinski sindikalni svet Črnomelj, 425. Splošno gradbeno podjetje „Primorje“, Ajdovščina, 426. Šolski center Krško, 427. MERCATOR-DETAJL Idrija, 428. Občinski sindikalni svet Velenje, 429. „DINOS“ poslovalnica Kranj, 430. Tovarna pohištva „LIPA“, Ajdovščina, 431. Podjetje „PECIVO“, Nova Gorica, 432. Gostinsko podjetje hotel PARK, Nova Gorica, 433. Tovarna poljedelskega orodja BATUJE-Črniče, 434. Živila PE Koloniale Bled, 435. Nadzorništvo proge Kranj, 436. Sindikat delavcev zaposlenih v zasebnem sektorju Velenje, 437. Socialni zavod dr. Franceta Berglja Jesenice, 438. TTG Ljubljana-kolodvorska restavracija Postojna, 439. JAVOR-BELSKO Postojna.

DELOVNE ORGANIZACIJE:

179. Rudnik živega srebra Idrija, 180. Nadzorništvo proge Ilirska Bistrica, 181. Psihiatrična bolnišnica Idrija, 182. Pekarska obrt „KUK“ Kobarid, 183. Dom počitka Podbrdo, 184. Posebna osnovna šola Jesenice, 185. Dijaški dom Koper, 186. Glasbena šola Radovljica

Na spominski slovesnosti pred spomenikom žrtev železničarske stavke na Zaloški cesti v Ljubljani je govoril sekretar mestnega komiteja ZKS Ljubljana Vinko Hafner

SREČALI SO ŠE OB PRAZNIKU

Letošnji 15. april – svoj praznik, so slovenski železničarji še posebno slovesno proslavili.

Poleg spominske slovesnosti pred spomenikom žrtev železničarske stavke na Zaloški cesti v Ljubljani, 14. aprila, so se vrstile prireditve po vsej Sloveniji od 6. do 15. aprila. Športna tekmovanja so bila v Podčetrtku, Ljubljani in Žalcu, priredili pa so tudi izlet na Vogar.

Ob svojem prazniku so v Ljubljani, Sežani, Mariboru, Celju, Puli, Novem mestu, Novi Gorici, Postojni in Pragerskem slovesno razdelili za 20-letno oziroma 10-letno neprekinjeno delo na železnici 742 srebrnih in 348 bronastih značk in priznanj. Še posebej pa so 14. aprila v Festivalni dvorani v Ljubljani s kulturnim programom počastili 192 delavcev, ki so pri železnici 30 ali več let. Slavljenci so dobili zlate značke in spominska darila. Z nekaterimi smo se ob tej priložnosti pogovorili o njihovem delu.

Radivoj **Bavčar** je nadzornik vozne mreže v Pivki, in sicer pri podjetju za elektrifikacijo prog. Pod njegovim nadzorstvom je 89 kilometrov proge na relaciji Ljubljana–Reka in Sežana–državna meja.

„Tista prva leta po vojni je bilo najteže. Podedovana elektrifikacija je bila porušena ali pa dotrajana. Vse smo morali praktično postaviti na novo. Sedaj je bolje. Električne napeljave napredujejo. Tudi sicer še kar gre. Težave, ki jih ima železnica nasploh, so tako ali tako znane, za nas pa . . . Ko bi šlo vsaj tako kot doslej.“

Jože **Primožič** je pri železnici že 34 let. Začel je na tržiški progi s krampom in nadaljeval kot navadni delavec v Šentvidu pri Ljubljani. Po vojni dela v skladišču v Šiški. Še nekaj mesecev in tovariš Primožič bo šel v zasluženi pokoj.

„Če si priden, je služba pri železnici stalna. Res je, da je zaslužek skromen, toda . . . Kruh je zagotovljen. Danes je morda malo bolj črn, bo pa jutri zato zopet bel. Moti me edino to, ali pa samo jaz tako vidim, da med železničarji ni več tiste kolektivnosti, kot je bila nekdaj. Najbrž je tudi to zato, ker postaja delo pri železnici drugačno, modernejše.“

Med tistimi, ki so pri železnici že 30 in več let, je tudi Alojz **Turk** iz Ribnice. Takoj, ko se je po kapitulaciji Italije vrnil iz koncentracijskega taborišča, se je zaposlil v kurilnici v Kočevju. Danes je desetar pri sekciji za vzdrževanje proge Novo mesto, in to v Ribnici.

„Način dela se pri nas praktično sploh ni spremenil. Še vedno delamo ročno, saj strojev za take proge, kot je Grosuplje–Kočevje, ki je že dalj časa v likvidaciji, ne dajo. Naša proga je praktično le industrijski tir za rudnik Kočevje. Za tako delo, kot ga opravljamo mi, je zelo težko najti delavce, domačini pa so sploh zelo redki.“

Franc **Obran** je doma iz Maribora. Po vojni se je zaposlil kot ključavničar pri popravilu parnih lokomotiv. Že leta 1948 je napravil tečaje in izpit za strojevodjo parnih lokomotiv. Sedaj vozi diesel lokomotivo največ na relaciji Maribor–Dobova in Maribor–Ljubljana.

„Pred dvema letoma so nam priznali beneficiran delovni staž. Za eno leto se nam šteje 16 mesecev. Je pa tudi res, da je naše delo naporno, saj predvsem zahteva stalno zbranost. Potem pa so še nočni turnusi in vremenske neprilike. Običajno delamo od 8 do 14 ur naenkrat. V sezoni pa, ko manjka strojev, je treba tudi več. Zakon sicer predpisuje, koliko časa naj bi delali največ nepretrgoma, vendar, če je potreba . . . Je pa tudi naš način nagrajevanja tak, da nas ni treba posebej siliti, da delamo več. Sedaj zaslužim poprečno od 3.000 do 3.500 dinarjev mesečno. Z nadurami pa tudi več.“

Tudi Marija **Tihec** iz Maribora je bila med „tridesetletniki“, ki so dobili priznanje za vztrajno delo pri železnici.

„Ko prideš k železnici, si že z njo oženjen. Čeprav so včasih časi hudi, ne moreš in ne moreš proč.“

Tovarišica Marija je službo pri železnici začela po vojni na gradbišču proge Preserje–Borovnica. Potem je šla v Maribor, kjer je bila tudi med organizatorji železničarske šole. Sedaj dela na referatu za vozne olajšave.

„Mislim, da sem pri železnici delala že vse, razen lokomotive nisem vozila. Pa mi ni žal. Če bi se še enkrat morala odločiti, bi se prav gotovo zopet za železnico. Vi se boste najbrž smejali, če vam povem, da je zame najlepši občutek, ko gledam prometnika, ki dvigne loparček. In na ta gib odpelje dolga kompozicija vagonov daleč, daleč . . . Takrat sem vedno znova ponosna, da sem pri železnici. Če pa me sprašujete, kaj mislim o tistih pravih železničarjih, bi vam lahko dolgo pripovedovala.

Mislim, da mora biti tisti, ki se odloči, da bo pripravljen delati ob vsakem vremenu, ob vsakem času, tudi več kot drugi, da bo morda vsakih deset dni le eno noč pošteno spal, da mora biti tak človek dober. Po mojem je veliko ljudi pri železnici, ki naredijo več, kot pa so za to plačani. Mi smo kot druga vojska. Odvisni smo eden od drugega in mislim, da se tudi čutimo eno. Pri nas ne poznamo razlike med delavcem in uradnikom. Rada bi le to, da bi železnica zopet dobila tisti ugled, kot ga je imela nekdaj in kot ga po mojem zasluži.“

Tekst in foto:
A. AGNIČ

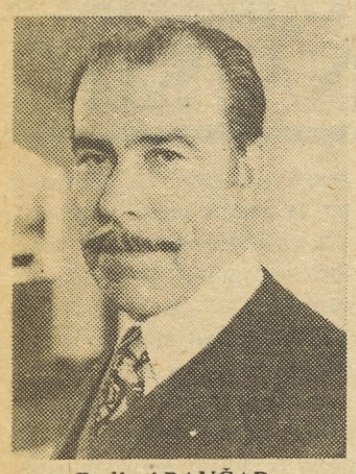

Radivoj BAVČAR

Jože PRIMOŽIČ

Alojz TURK

Franc OBRAN

Marija TIHEC

Pokojnina: kolikšna? kdaj?

Izšla je knjižica, v kateri so zbrane in poljudno komentirane ter s primeri obrazložene vse pravice iz novega pokojninskega in invalidskega sistema. Material, ki je zbran iz treh aktov: zveznega in republiškega zakona ter statuta Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS, omogoča, da si bo vsak sam lahko izračunal, kdaj je najbolje, da gre v pokoj in kolikšna bo pokojnina. V knjižici so tudi pravice, borcev NOV, zavarovanje mladine, študentov, pravice, ki jih imajo tisti, ki opravljajo samostojno obrt, usklajevanje pokojnin itd.

Tisti, ki so knjižico naročili do 20. aprila, jo bodo dobili po ceni 8 din po povzetju, ali pa jo lahko dvignejo sami.

V prodaji stane knjižica 10 dinarjev. Dobite jo v kioskih, knjigarnah in pri ČZP Delavska enotnost.

Knjižico lahko naročite tudi po pošti na naslov: ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. V. d. glavnega in odgovornega urednika BOJAN SAMARIN. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100 Posamezna številka stane 1,50 din. Naročnina je četrtletna 19,50 din — polletna 39,00 din — in letna 78,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana